

ספר

זוהר תורה [חלק ז]

על שיר השירים

מהתנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי

וחבריא קדישא

בלשון הקודש

כל אחד יוכל להבין בקלות דברי הזוהר הקדוש

הוא פירוש הזוהר הקדוש על שיר השירים להתנא האלוקי רבי שמעון בן יוחאי ז"ל. - מסודר על כל פסוק הפירושים והענינים השייכים לו, נלקטו ונקבצו ונסדרו במקומם דברי הזוהר הקדוש בלשון הקודש. ועל ידי זה יוכלו כל באי שער הזוהר תורה לכנוס ולטייל בפרדס הזוהר הקדוש, ויתקיים מה שאמר אליהו הנביא לבר יוחאי שספר הזוהר יתגליא לתתאי בסוף יומיא ובגיניה ושבתם איש לאחוזתו.

וכדי להקל יותר על המעיין הצגתי פירוש זיו הזוהר כמו בזוה"ק שעל התורה

מאת הגאון הצדיק המקובל
רבי יהודה יודל ראזענבערג צוק"ל
במוה"ר ישראל יצחק זצ"ל

יצא לאור על ידי מפעל הזוהר העולמי
סניף בת ים רח' בר יהודה 50 טל: 052-765-1911
סיון תשע"ד

ספר

דברי הרשב"י

מבוא לספר זוהר שלש קדושות

ובו:

קריאה קדושה מהעולמות העליונים
שהתנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי מסר
לרבי יוחנן באנון זצ"ל כפי אשר סיפר
לשלשה עדים והקלטנו אותו, [ויש סרט
מכל ההקלטה], מה שהרשב"י אמר לו.

בשער

סיפורו המופלא של הצדיק רבי יוחנן באנון
זצ"ל – שלמד עם הרשב"י בישיבה של מעלה
– רשמים מעולם האמת: המוות קליני, שטר
פטירה, ומה שראה ומה שהגידו לו בשמים.

רבי יוחנן באנון זצ"ל נולד בשנת תש"כ גדל בסביבה המרוחקת מהיהדות. לפני כעשר
שנים הוא עבד במשמרת ישראל ביחידה של הלוחמה נגד סמים, והפך לקצין, וחזר בתשובה
באורח פלאי. (וכפי שהוא עצמו מספר לקמן).

רבי יוחנן ביקש להתקרב לה', וביקש עצה מרבו (הרב ניסים פריץ זצ"ל), כיצד להתקדם
בדרך ה', ורבו הציע לו לקרוא "לגרום" הרבה זוהר, כך התמיד שנים רבות רבי יוחנן
בקריאה בזוהר, למרות שלא הבין מאומה.

השומר לשעבר לאחר זמן, הרגיש צער גדול שאינו מבין כלל הזוהר, ואינו מתקדם
כביכול, עד שמתוך צער אמייתי, התפלל ימים כלילות ובכה מרות מעומק ליבו לזכות להבנה
של הזוהר, ואז ברבות הימים, התקבלו תפילותיו וארע בחייו גם מופלא גדול ונורא כך שזכה
בן לילה (ללמוד בישיבתו של הרשב"י) לדעת בעל פה ולהבין את כל הזוהר הקדוש על פי
תורת הסוד. – לכל הדעות זה דבר מופלא וניסי, שתלמיד חכם בדרך הטבע, צריך להתייגע
כל חייו, יום ולילה יגיעות עצומות ונוראות, ואם בכלל, כדי להתקרב לגובה הרוחני שזכה

רבי יוחנן זצ"ל.

מסרים שקיבל על תפקידו בעולם, בהפצת הזוהר הקדוש, ובחשיבות הקריאה של כל יהודי/ה 2 דקות זוהר ביום

בתוך 10 שנים אחרי החזיון, התעלה רבי יוחנן זצ"ל למדרגות רוחניות אדירות ועליונות בלימוד הזוהר ותורת הקבלה, דבר שסחף אחריו תלמידים רבים בלימוד הזוהר הקדוש. לאחר שרבו נפטר (לפני כשנה) חלה רבי יוחנן זצ"ל במחלה קשה, מלפני מספר חודשים, [ערב ראש השנה תשע"ג], ומת מוות קליני, התעורר וסיפר מה קרה "בישיבה של מעלה" בהיותו בין שמים לארץ, ועל המסרים שקיבל על תפקידו בעולם, בהפצת הזוהר הקדוש, ובחשיבות הקריאה של כל יהודי/ה דקה זוהר ביום, לפחות.

תיאור החלום של הרב יוחנן באנון

האדמו"ר שואל: רציתי לשאול את כבודו, כבודו אמר לי שהגיע לשמים לישיבת הרשב"י ובכיתם שלא ידעתם כלום, היית בעל תשובה?

רבי יוחנן: הייתי שומר כמשמר הגבול:

רשב"י עם ישראל לא הולך בדרך הנכונה

רבי יוחנן: (בישיבה של מעלה) ראיתי את רשב"י עצוב, עצוב מאד, שאלתי אותו, רבינו מה?

אמר לי (רשב"י): עם ישראל לא הולך בדרך הנכונה. ושאלתי: מה הדרך הנכונה?

אמר לי (רשב"י) אני השארתי לכם ירושה, ירושה של ממון, כסף, וזהב, ואתם לא משתמשים בה...

רבי אליעזר הגדול הקפיד על רבי עקיבא ואמר לו: בחייך שלא תגמור חייך טוב, יסקו אותך במסרקות של ברזל.

למה?

למה לא באת לשמוע, תורה מפי? ^[8]

וכן כתב הגה"ק מהרצ"א מדינוב בהוספותיו לספר סור מרע ועשה טוב, וזת"ד: ואין לנו כוח כירור ניצוצי הקדושה כמו כוח לימוד הזוה"ק, ומובא בשם האריז"ל, שגם הרשב"י ורבי אליעזר בנו היו בכלל עשרה הרוגי מלוכה, והראיה לזה שברה מפני הקיסר שרצה להורגו, והלך הוא ורבי אליעזר בנו להמערה, והיו צריכים הרשב"י ובנו לעשות התיקון במסירות נפשם להריגה כמו רבי עקיבא רבו של רשב"י, ולהעביר הסיגים והקמשונים והרולים מן השדה אשר ברכו ה'. ואמר הרשב"י "אני יכול למצוא דרך משובחת וטובה לברר ניצוצי הקדושה מתוך הקליפות ולהורדת

[א] רבי יוחנן באנון התחיל לדבר, [והיות וקיבל זריקות אחרי הניתוך הקשה ולא יכל להחזיק את המוח ודיבר בקיצור] וזה מה שהיבנתי ממנו, שכל הקפידא על רבי עקיבא היה בגלל שלא למד אצלו תורת הסוד, כי כל דברי תורתו של רבי אליעזר הגדול היו על פי הסוד, כדאיתא בספר "שירי מצוה" להגה"צ רבי בנימין אליהו מוזאלשין (בדפוס פיעטרקוב בשנת תרס"ו גימטריה "שירי המצוה") על צוואת רבי אליעזר הגדול להורקנום בנו, (המובא בספר שבט מוסר פרק ט"ז), ועל כן קיבל עונש המור כזה, שרבי עקיבא היה יכול לקבל את כל תורת הסוד וללמד את בני ישראל.

אמר לו: אבל אני שומע,

אמר לו: זה לא מספיק לשמוע, צריך להשמיע!

האדמו"ר: לאהרים

כמדומה אני שדעתו של אבא נטרפה, אמר להן רבי אליעזר] דעתו ודעת אמו נטרפה, היאך מניחין איסור סקילה ועוסקין באיסור שבות, כיון שראו חכמים שדעתו מיושבת עליו, נכנסו וישבו לפניו מרהוק ד' אמות, וכי רבי אליעזר שמותי הוא (כבא מציעא נט). אמר להן למה באתם, אמרו לו ללמוד תורה באנו, אמר להן ועד עכשיו למה לא באתם, אמרו לו לא היה לנו פנאי, אמר להן תמיה אני אם ימותו מיתת עצמן, אמר לו רבי עקיבא שלי מהו וכלומר באיזה מיתה ימותו, אמר לו שלך קשה משלהן, נטל שתי זרועותיו והניחן על לבו, אמר אוי לכם שתי זרועותיי שהן כשתי ספרי תורה שנגללין, הרבה תורה למדתי, והרבה תורה לימדתי, הרבה תורה למדתי, ולא חסרתי מרבתי אפילו ככלב המלקק מן הים, הרבה תורה לימדתי ולא חסרתי תלמידי אלא כמכחול בשפופרת, ולא עוד אלא שאני שונה שלש מאות הלכות בבהרת עזה, ולא היה אדם ששואלני בהן דבר מעולם, ולא עוד אלא שאני שונה שלש מאות הלכות, ואמרי לה שלשת אלפים הלכות בנטיעת קשואין ולא היה אדם שואלני בהן דבר מעולם, הוין מעקיבא בן יוסף, פעם אחת אני והוא מהלכין היינו בדרך, אמר לי רבי למדני בנטיעת קשואין, אמרתי דבר אחד נתמלאה כל השדה קשואין, אמר לי רבי למדתני נטיעתן, למדני עקירתן, אמרתי דבר אחד נתקבצו כולן למקום אחד, אמרו לו הכדור והאמום והקמיע וצרור המרגליות ומשקולת קמנה מהו, אמר להן הן טמאין, וזהרתן במה שהן, מנעל שעל גבי האמום מהו, אמר להן הוא טהור, ויצאה נשמתו בטהרה, עמד רבי יהושע על רגליו ואמר הותר הנדר, הותר הנדר, למוצאי שבת פגע בו רבי עקיבא מן קיסרי ללוד היה מכה בכשרו עד שדמו שותת לארץ, פתח עליו בשורה ואמר (מלכים ב ב-יב) אבי אבי רכב ישראל ופרשיו, הרבה מעות יש לי, ואין לי שולחני להרצות, אלמא מרבי אליעזר גמרה, גמרה מרבי אליעזר ולא סברה, הדר גמרה מרבי יהושע, ואסברה ניהליה, היכי עביד הכי, והאנן תנן העושה מעשה חייב להתלמד שאני דאמר מר (דברים יח-ט) לא תלמד לעשות לעשות אי אתה למד אבל אתה למד להכין ולהורות.

השפע מהעולמות העליונים לעולמות התחתונים, הרבה יותר חזקה מאשר מסירות נפש גופנית להריגה על קידוש השם (של רבו רבי עקיבא), וזאת על ידי מסירת נפש בתכלית הגדולה ביותר לתורה הקדושה שאמרה מאוד מאוד על לימוד התורה עם פרישות מהבלי ותענוגי עוה"ו, ואגלה סודות התורה ככל האפשר, ואפרש לכולם תכלית הבריאה כולה, ואכנס בגנזי המלך העליון כבן שנכנס בגנזי אביו, ואגלה אורות העליונים, ועל ידי האור הגדול הזה אבריה החושך הגדול מן העולם, ואבטל כל הקליפות והדינים מן הקדושה". ועל ידי מסירת נפשו לסודות התורה, וכן על ידי גילוי סודות התורה זכה להכניע הקליפות ולבטל גזירות להמשיך לעולם היום שלום וחירות... כי כל הכוח הגדול הזה צריך אותו דוקא לדור הזה האחרון דור של ביאת המשיח, (מהרצ"א מדינב). - [מהסיפור הזה אנחנו לומדים, כי אם רבי עקיבא היה לומד אצלו סודות התורה, היה יכול להניצל מלהיות בעשרה הרוגי מלכות, כמו רבי שמעון בר יוחאי ע"ה, וזה מה שאמר לו רבי אליעזר תמה אני וכו', כי לימוד תורת הסוד יותר גבוה מליהרג על קידוש ה', כי כל תורת הסוד הוא שיחיו ולא ימותו, לא רק הוא אלא מכפר ומציל את כל ישראל, כמו שכתב בזהר הקדוש: עוֹד אָמַר אֱלֹהֵינוּ זְכוּרֵנוּ לְכַרְכָּה לְרַבֵּי שְׁמַעוֹן: בְּהַאי סֵפֶר הַזֶּהר יִתְפָּרְקוּן מִן גְּלוּתָא פֶּד אֲתַגְלִיא בְּדָרָא בְּתַרְאָה. עוֹד בְּדָף קכ"ד: לְשׁוֹן מִשָּׁה רַבֵּינוּ לְרַבֵּי שְׁמַעוֹן. וְהַמְשַׁפְּלִים יִזְהִירוּ בְּזֶהר הַרְקִיעַ בְּהַאי חַבְרָא דִּילָךְ דְּאִיהוּ סֵפֶר הַזֶּהר בְּאֵילִין לֹא צָרִיךְ נְסִיזָן - רַצָּה לִזְמַר: כִּי הִלְוִיָּהּ בְּסֵפֶר הַזֶּהר לֹא יִסְבַּל חֲבָלֵי מְשִׁיחַ וּבְגִיזֵי דִישְׂרָאֵל עֲתִידִין לְמַטְעַם מְאִילָנָא דְחַיֵּי דָא הוּא סֵפֶר הַזֶּהר יִקְצוּן בֵּיהּ מְגֻלּוּתָא בְּרַחֲמֵי. ועל כן אמר רבי יוחנן באנון אמר לו: זה לא מספיק לשמוע, צריך להשמיע! כי תורת הסוד נועדה להתגלות וללמד את הרבים בדור האחרון למען הכינו את העולם לקראת תורתו של משיח והגאולה שלימה.

[ראה בסנהדרין (דף סח), וז"ל: והתניא כשהלה ר' אליעזר נכנסו ר' עקיבא והביריו לבקרו, הוא יושב בקינוף שלו, והן יושבין במרקלין שלו, ואותו היום ערב שבת היה, ונכנס הורקנוס בנו לחלוץ תפליו, גער בו [רבי אליעזר] ויצא בזניפה, אמר להן [בנו] להביריו

רבי יוחנן: אמר, התחיל לבכות רבי עקיבא ואמר, "אוי לאור החמה שרבי אלעזר הולך.. ויקרע, את אור החמה". רבי אלעזר הולך ואור החמה כהה, אוי לך לחמה, אוי לך לשמש שהאור שלך נמוך מאורו של רבי אלעזר, מתורתו של רבי אלעזר, ... הקפיד עליו.

במה לרפואה: מהו. לפי שנחלקו באלו רבי אלעזר והכמים בסדר טהרות (כלים פכ"ג) והכמים אומרים אינן מקבלין טומאה לפי שכלי עור אין מקבל טומאה אלא אם כן יש לו בית קיבול דהא איתקש לשק והני הואיל וקבולן נעשית למלאותן מלוי בתוכו עולמית לא שמייה קבול ורבי אלעזר אומר מקבל טומאה דבית קיבול העשוי למלאות שמייה קבול ועוד נחלקו בכדור ובאימום שנקרעו ונראה חלל שלהם דמודו רבנן דמקבלי טומאה דהא איכא בית קיבול ופליגי לענין טבילה שהכ"א מה שבתוכו הוציץ ור' אלעזר אומר מה שבתוכו אינו הוציץ דכולי חד כלי הוא ובשעת פטירתו היו רוצין לידע אם חזר בו ושאלוהו מה אתה אומר באותן שני המחלוקות אמר להם טמאים אפילו שלמים והטומאה נוגעת מבחוץ: **ומהרתן כמה שהן.** כלומר אם נקרעו שהכמים מודים שמקבלין טומאה וחלוקין עלי לומר שהמלוי הוציץ ועומד אני בדברי שהמלוי אינו הוציץ שמטבילין כמות שהן: **מנעל שעל גבי אימום מהו.** שאף בו נחלקו בתוספתא דטהרות חכמים אומרים הואיל ואינו מחוסר מלאכה הצריכה אומן שהדיוט יכול לסלקו מעל האימום כבר שם כלי עליו וממא ור"א מטהר שעדיין לא נגמרה מלאכתו: **הותר הנדר.** שברכותו: **בין קפרי ללוד.** שהיו נושאים את מטתו מקפרי ללוד: **פתח עליו בשורה.** שהיו עושין שורה סביבות המטה להספד: **הרבה מעות יש לי.** להחליף: **ואין לי שולחני להרצותן.** כלומר הרבה שאלות יש לי לשאול ואין למו לשאול: **היכי עביד.** רבי אלעזר הכי שעשה מעשה בנטיעת קשואין: **להתלמד.** בהם ר"ע הוא דעבד ר' אלעזר:

ובמסכת ברכות (דף סא): תנו רבנן פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה... עד שתפסוהו רבי עקיבא והבשוהו בבית האסורים... בשעה שהוציאו את ר' עקיבא להריגה זמן ק"ש היה והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן, אמר להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך אפילו נטל את נשמתך, אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו, היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד יצתה ב'ת קול ואמרה אשריך ר"ע שיצאה נשמתך באחד.

וברשי"ש שם: **והא.** מילתא דלקיטת קשואין: **ר"ע מר' יהושע גמר לה.** בתמיה: **קינוף.** ארבעה עמודים וכילה פרוסה עליהם כדאמרי' בסוכה (דף י'): **להלוי תפיליו.** של אביו דקסבר שבת לאו זמן תפילין הוא, ואסור להניחן שמא יצא בהן לרשות הרבים: **שדעתו של אבא נטרפה.** וקרוב הוא למות שאילו היתה דעתו מיושבת היה הולץ תפיליו: **איסור פקילה.** הדלקת הנר והטמנת המין ועוסקין בדבר שאינו אלא איסור שבות דמניה תפילין בשבת אין כאן איסור מלאכה ואפילו יצא לרשות הרבים דהא דרך מלבוש הוא ותכשיטין הוא לו בהול: **ברחוק ארבע אמות.** מפני הנדוי שברכהו במחלוקת תנורו של עכנאי בבבא מציעא (דף נט:): **שלו מהו.** כמה תהא מיתתו: **שליך קשה משלחן.** מפני שלבך פתוח כאלם ואילו שמשתני היית למד תורה הרבה: **נטל.** רבי אלעזר שתי זרועותיו: **שנגללין.** כשגוללין ספר תורה והכתב מכוסה, כך תתעלם ותתכסה תורה שבלבי כשאמות לפי שלא שמשוני ולמדו ממני: **ולא הפרתי מרבתי ככלב המלקק מן היב.** לפי חכמתם שהיתה גדולה אין למודי עולה להסרם ולקבל מהם חכמה אלא מעט ככלב המלקק מן היב, וכן תלמידי לא הסרוני ולא קבלו מהחכמי להסר את יתרון חכמתי מהם אפי' כמו שמוחר המכחול בשפופרת בטבול אחד: **ולא הפרתי.** כלומר לא הפרתי מהחכמתם ממה שהיו מתחילה גדולים יותר ממני וגם עתה גדולים הם ממני לפי שלא למדתי מהחכמתם כי אם מעט מהם: **שפופרת.** קנה שנותנין בה כחול קיסם של עץ או של כסף שתוחבין מכחול בתוכו ומטבלו בכחול ומוציאו: **בבהרת עזה.** בהלכות מראות נגיעים: **בנטיעת קשואים.** הלכות מיני כשפים שעל ידיהם נתמלא כל השדה קשואים: **אמר לו הכדור והאימום זכר.** כדור פלומ"ה מחופה עור ומלאה מתוכו צמר של איל בדוחק, וכן אימום שלהם של עור היה כעין מנעל, וממולא מתוכו שער ופיו תפור ובו היו עושין המנעלים כמו שעושין הרצענין שלנו בדפוס של עץ: **הקמיע.** של עור וממולא מתוכו ותלאהו בצואר לנוי: **משקולת קטנה.** כעין אונקיא שעושין מעופרת ומחפין אותה בעור כדי שלא תחסר אבל משקולת גדולה אין דרכה. לחפותה בעור: **וצרור המרגלית.** תופרין המרגלית בעור ותולין אותו בצואר

תראה, .. אנחנו הדור של עקבתא דמשיחא, אנחנו צריכים למשוך האור הגדול הזה, שהוא רק אור של נשמות אדירות, נשמות המדריכות, הנשמות שבאו לעולם הזה, "כל הרעיה מהימנא" אתם התנאים הקדושים אתם הושבים שאתם תיבנו לעצמכם בתי היכלות? ובתי מדרשות, וקלונסאות של זהב? ומכוניות ווולבו, ואתם תהיו בעושר ואושר? מה אתם הושבים לעצמכם? שכשכיל זה באתם לעולם? אתם באתם לעולם הזה, כי אתם התנאים הקדושים שבאתם לתקן את העולם, באתם לתקן את מה שרבי שמעון בר יוחאי לא הצליח לתקן.

רשב"י בא לתקן את הדור האחרון

איך יכול להיות? רשב"י 12 שנה במערה? הרי דינו של אדם שנה [י"ב חודש] בגיהנום! איך יכול להיות שרשב"י 13 שנה?

אמר לו רשב"י: אתה לא באת לתקן את הדור שלך, אלא באת לתקן את הדור האחרון!

אמר לו: אז הייתי מתקן אז זה עכשיו!

אמר לו: לא, אז העת לא הגיע. העת תגיע שיגיעו כל הנשמות וכל הגופים בעת ההיא, וכשיגיעו כל הנשמות וכל הגופים בעת ההיא והתחברו, אז תוכל לחבר כמו שמשח רבינו חיבר את כל הנשמות והגופים של יוצאי מצרים, כך אתה רבי שמעון בר יוחאי תחבר את הנשמות והגופים של הדור האחרון. הדור האחרון יצטרך לך! החיבור של ספר הזהר, אדרא , אדרה זוטא, אדרא רבה, אדרה דמשכנא, ספרא דצניעותא,

האדמו"ר הדפסנו את כל הדברים האלה.

רבי יוחנן: מה... פתח אליהו? זה הכי חשוב!

אדמו"ר: הבאתי לכם פתח אליהו,

כולם התעוררו לאור הזוהר הקדוש לחבר אותו באחדות מושלמת כי אחדות הזאת היא אחדות רק של עם ישראל

רבי יוחנן: אלו הספרים האלה.. תתעסקו בהם, ובעקבותם זאת תתעורר רוח חדשה בעם ישראל, נשים, גברים, ילדים ומת, כולם יתעוררו לאור הזוהר הקדוש, לחבר אותו באחדות משולמת, כי האחדות הזאת היא אחדות רק של עם ישראל! אין אף עם ולשון שיכולים להתמודד עם שמות קודש ושמות הוי"ה הקדושים, כמו שעם ישראל יכול לחבר.

סיפתי פעם לאדמו"ר, שאת החיבור בין קמח למים, אי אפשר לחבר ואי אפשר לנתק, שתקח קמח ומים, ותחבר אותם יחד, אתה לא יכול להפריד אותם יותר, אי אפשר להפריד אותם... תנסה להפריד קמח ומים.

אחרי ששמענו ממנו את ההקפדה של רבי אליעזר הגדול על רבי עקיבה זי"ע התחלנו לחקור כל העניין הזה מה שכתוב על זה בספרים, והנה מה שמצאנו את דברי הגאון רבי דוד לוריא שהוא נין ונכד להגאון המהרש"ל זי"ע, גאון עצום בכל חלקי התורה, בנגלה ובנסתר,

מוציא לאור כתבי הגרבי אליעזר על חלק הנסתרות, בעל מחבר ששה עשר ספרים, נפש דוד על הזוהר הקדוש, וביאור על הפרקי דרבי אליעזר, חיבר ארבעה קונטרסים בשבח ובגדלות רבי אליעזר בן הורקנוס הוא רבי אליעזר הגדול. א. עמק הברכה. ב. שם האחד הוא אליעזר. ג. בית צדיק, ועוד. ד. קונטרס מבוא לפרקי דרבי אליעזר.

כתב, שרבי יוחנן בן זכאי, מסר בעיקר את תורת הנסתר לתלמידו רבי אליעזר בן הורקנוס, ורבי אליעזר בן הורקנוס מסר את עיקר תורתו לרבי עקיבא, ורבי עקיבא מסר את עיקר תורתו לרבי שמעון בן יוחאי.

וז"ל: ולא זו בלבד במשנה הוא אבי המשנה, אלא אף בסתרי המרכבה הוא רבי אליעזר יסוד הקבלה... ונמצאנו למדין, שאף דברי קבלתו של רבי שמעון בזוהר ותיקונים, יסודם מקבלתו של רבי אליעזר... וגדולי המקובלים הראשונים ז"ל, שלא נגלה בימיהם ספר הזוהר, היו משתמשים באור מאמרי פרקי דרבי אליעזר, במקום הזוהר...

וביום פטירתו שבאו לבקרו תלמידיו ובראשם רבי עקיבא, הקפיד מאוד עליהם שלא באו ללמוד קודם לפניו, ובאותה העת לימד את רבי עקיבא סתרי תורה עמוקים, כמובא בזוהר פרשת וירא (דף צ"ה ע"א), והיה מאיר תורתו כיום שניתנה התורה בניני.

עוד קודם לכך, רבי אליעזר הזהיר בפרקי אבות יהיה כבוד חבירכם חביב עליך כשלך, וחזר והזהיר את רבי עקיבא קודם פטירתו וצווה על זה הזהרו בכבוד חבירכם כדאיאת בפרק ד' דברכות, (כ"ח ע"ב), שצפה ברוח הקודש שעתידין 24 אלף תלמידי רבי עקיבא למות, על שלא נהגו כבוד זה לזה. – וכבר כתב על זה בספר סוד ה' דלומדי הסוד אין קנאה ותחרות ביניהם כדאיאת באידרא דאמר הרשב"י "אנן בחביבותא תליא", ועוד מובא בזוהר הקדוש האי דאמרו חז"ל שכל אחד נכוה מחופתו של חבירו אינו שייך בלומדי תורת הסוד אלא כולם יושבים יחדיו באהבה ושמחה גדולה ביניהם, ולפי זה מובן מדוע צווה את רבי עקיבא הזהרו בכבוד חבירכם מפני שלא למד מספיק מרבו את תורת הסוד ולא למדה לרבים, לכן היה חשש גדול שיכשלו בזה כמו שצפה ברוח הקודש עכ"ל.

מכל זה רואים, שהתנאים הגדולים שהם היו להבות אש מסוככים בגוף גשמי, שלא מוזכר כמעט בגמרא שהיו לומדים קבלה, אבל אף על פי כן רואים שמלבד שהיו עוסקים בתורת הנגלה, כל קדושתם נבעה מתורת הנסתר, שהיו עוסקים ולומדים תנא מפי תנא, עד למשה רבנו את תורת הנסתר, ומובן שבימיהם אז, זה היה צריך להיות בהסתר גדול, שהרי רצונו של ה' שלא יתגלה אז, רק לצדיקי ה', אבל בימינו שרואים בפירוש שהזוהר נתגלה לנו, כי נועד במיוחד לדור אחרון להאיר את חשכת הגלות להצילנו מהערב רב, כדאיאת במהרה"ו ורבי יעקב צמח גורי האריז"ל, ועוד כידוע כתוב בזוהר שבאחרית הימים אפילו ילדים קטנים ידעו נסתרות, וכך למדונו אבות החסידות והקבלה. וברור ומובן שאנו ממשיכים את דרכם של התנאים הקדושים והטהורים, שעל פיהם אנו חיים ועל פיהם מושתת כל חיינו, על פיהם צריכים אנו גם ללמוד את חכמת הקבלה והזוהר הקדוש.

וכל הזוהר הקדוש מלא בכל שמות התנאים הקדושים כגון: ר' יהודה, ר' יוסי, ר' חייא, ר' אבא, ר' יצחק, ר' שמעון, ר' אלעזר, ועוד ועוד, וכן כתוב בזוהר הקדוש שכל מארי מתניתין ומארי תלמודא סידרו את תורה שבעל פה על פי הסוד, ואין צריך להאריך בזה.

ובאמת אלו רבי עקיבא היה לומד אצל רבי אליעזר יותר את סודות התורה ומלמדם לתלמידיו, היה ניצל מגזירת מלכות הרשעה [וגם היו ניצלים 24 אלף תלמידיו מגזירת המיתה], כדאיתא על רשב"י ורבי אלעזר בנו שניצלו ממיתה על שהטמינו עצמם במערה, וגילו סתרי תורה, שהם מעלים מ"ן יותר ממיתה על קידוש השם [כמובא במהרצ"א מדינוב בשם האריז"ל – הובא בהקדמה הנפלאה על הזוהר עם לשון הקודש שבהוצאת הגה"צ המקובל רבי בנייהו יששכר שמואלי שליט"א]. – ועתה מובן דברי הרשב"י לרבי עקיבא, בזמן שהיה בבית האסורים^[*], שביקש שילמדו תורה, (פסחים קי"ב), [ואפשר דעל תורת הנסתר אמר לו, ועל ידי זה היה ניצל], ולזה כאשר אמר לו שאינו יכול, אמר לו הרשב"י דמוסרני ליוחאי אבא ומוסרך למלכות, הכוונה היא למידת מלכות שיצטרך למסור עצמו למיתה על קידוש ה', כי אין דרך להינצל, אלא על ידי גלוי סתרי תורה. [ועתה מובן דברי המהרצ"ו (בהקדמה לעץ חיים) שאמר, שבהרבה מקומות כש"ם אין שום הכנה אלא אם כן נפרש על פי תורת הסוד, (וכן כתב הגר"א זי"ע) וגם כאן איך שייך להגיד שהרשב"י יהיה מוסר ח"ו, אלא וודאי שהכוונה למידת מלכות העליונה כדפירשנו].

מכל זה רואים את חובתנו בלימוד הזוהר הקדוש, לעסוק כל היום וכמה שיכולים ללמוד תורת הנסתר ביתר שאת וביתר עוז, ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

זה הדבר שבו תלוי כל גאולתינו ופדות נפשינו

כולנו "יחד שבטי ישראל" לומדי ומלמדי הזוהר הקדוש, תורת רבי שמעון בר יוחאי ע"ה, בבית ה' היכלא דרשב"י, אשר לא זוהר משם השכינה מעולם, כי בכל מקום ששם לומדים ומתקשרים לנשמת הרשב"י הקדוש בא ומתעמר בגוון ונמצא אתנו ממש. אשרינו שזוכים אנו להיות מחוברים להרשב"י הקדוש וללמוד וללמד את כל הזוהר הקדוש, כי זהו הדבר שבו תלוי כל גאולתינו ופדות נפשינו לקרב את הגאולה ולהביא את המשיח, וזכות הזוהר הקדוש מגן ומציל את עם ישראל מכל מני מרעין בישין.

איך לנו כוח בירור ניצוצי הקדושה כמו כוח לימוד הזוה"ק

ואין לנו כוח בירור ניצוצי הקדושה כמו כוח לימוד הזוה"ק, כמובא בהקדמה לזוהר הקדוש עם לשון הקודש בהוצאת היכלא דרשב"י בנשיאות ראש ישיבת המקובלים נהר שלום המקובל הרב שמואלי שליט"א, ומובא שם דברי האריז"ל, שגם הרשב"י ורבי אלעזר בנו היו בכלל עשרה הרוגי מלוכה, והראיה לזה שברח מפני הקיסר שרצה להורגו, והלך הוא ורבי אלעזר בנו להמערה, והיו צריכים הרשב"י ובנו לעשות התיקון במסירות נפשם

שבא לידי לא אקיימנו היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד יצתה בת קול ואמרה אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא זו תורה וזו שכרה! ממתים ידך ה' ממתים וגו' אמר להם חלקם בחיים, יצתה בת קול ואמרה אשריך רבי עקיבא שאתה מזומן לחיי העולם הבא.

[*] ברש"י שם: בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל והיה מקבל עליו עול מלכות שמים, אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן, אמר להם כל ימי הייתי מצמער על פסוק זה ככל נפשך: אפילו נויטל את נשמתך אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו, ועכשיו

להריגה כמו רבי עקיבא רבו של רשב"י, ולהעביר הסינים והקמשונים והרולים מן השדה אשר ברכו ה'.

ואמר הרשב"י "אני יכול למצוא דרך משובחת וטובה לברר ניצוצי הקדושה מתוך הקליפות ולהורדת השפע מהעולמות העליונים לעולמות התחתונים, הרבה יותר חזקה מאשר מסירות נפש גופנית להריגה על קידוש השם [של רבו רבי עקיבא], וזאת על ידי מסירת נפש בתכלית הגדולה ביותר לתורה הקדושה שאמרה מאוד מאוד על לימוד התורה עם פרישות מהבלי ותענוגי עוה"ז, ואגלה סודות התורה ככל האפשר, ואפרש לכולם תכלית הבריאה כולה, ואכנס בגנזי המלך העליון כבן שנכנס בגנזי אביו, ואגלה אורות העליונים, ועל ידי האור הגדול הזה אבריה החושך הגדול מן העולם, ואבטל כל הקליפות והדינים מן הקדושה". ועל ידי מסירת נפשו לסודות התורה, וכן על ידי גילוי סודות התורה זכה להכניע הקליפות ולבטל גזירות להמשיך לעולם חיים שלום וחירות... כי כל הכוח הגדול הזה צריך אותו דוקא לדור הזה האחרון דור של ביאת המשיח, (מהרצ"א מדינוב), ע"כ.

רבי עקיבא היה חבוש בבית האסורים עשרים שנה

ובמדרש שיר השירים מהגניזה נ"ל ע"י הרב יוסף חיים ורטהימר, הוצאת 'כתב יד וספר' ירושלים תשנ"ה, עמוד י"ח, על הפסוק (א ג) 'לריח שמניך טובים וכו'', נאמר: 'השביעי [מעשרה הרוגי מלכות] רבי עקיבא, שהיה חבוש בבית האסורים עשרים שנה, והיו מביאים קולמוסים של קנים, ונותנים בין ציפורניו, ומרתיחין צרורות באש, ומניחין תחת שחיו, ואמרו לו הנח מה שבידך, ובכל כך היה מוסיף להם תוכחות, ומה היה אומר להם, 'כמוהם יהיו עושיהם'. וכל דבר שהיו צריכין לו היו שולחים ושואלין לו בבית האסורים [ראה פסחים קיב: יבמות קח: סנהדרין יב. עירובין כא: ירושלמי יבמות פי"ב ה"ה]. למוף עשרים שנה ששהה בבית אסורים יצא ליהרג, והיה עונת ק"ש וכו'. ובגמרא (ברכות סא:) מתארת את הוצאתו להורג של ר"ע – 'בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה, והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים. אמרו לו תלמידיו: רבינו, עד כאן, אמר להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך – אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי: מתי יבא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו. היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד'.

רבי עקיבא נפטר ביום הכיפורים – ולא ידעו תלמידיו, עד שאליהו הנביא בא להודיע

וכותב ה'בן יהודיע', שתלמידיו לא אמרו לו דברים אלו ביום שנפטר, כי נשמתו יצאה ב'אחד' ואיך השיב להם, אלא בכל יום לפני הוצאתו להורג היו סורקים את בשרו, והוא היה מקבל עול מלכות שמים, ובאותם ימים דברו איתו תלמידיו. אבל ביום שבו נפטר, שהוא יום הכיפורים, לא היו איתו תלמידיו, כמסופר במדרש משלי (פ"ט ס' ב) שאליהו

הנביא בא להודיע לרבי יהושע הגרסי על מותו של רבי עקיבא.

אמר להן רבי אליעזר הגדול, תמיה אני אם ימותו מיתת עצמן, אמר לו רבי עקיבא שלי מהו, אמר לו שלך קשה משלהן

ובספר "סוד ה'" הביא את ספר "שירי מצוה", להגה"צ רבי בנימין אליהו מזאלשין על צוואת רבי אליעזר הגדול להורקנום בנו, (המובא בספר שבט מוסר פרק ט"ז), שביאר שכל דברי רבי אליעזר הגדול היו עמוקים על פי הסוד, ומה שאיתא בגמרא סנהדרין (דף סה.), וז"ל: והתניא כשחלה ר' אליעזר נכנסו ר' עקיבא וחביריו לבקר... אמר להן למה באתם, אמרו לו ללמוד תורה באנו, אמר להן ועד עכשיו למה לא באתם, אמרו לו לא היה לנו פנאי, אמר להן תמיה אני, אם ימותו מיתת עצמן, אמר לו רבי עקיבא שלי מהו [נכלומר באיזה מיתה ימות], אמר לו שלך קשה משלהן... אמר להן הוא טהור, ויצאה נשמתו בטהרה, עיי"ש.

אם היה רבי עקיבא לומד סתרי תורה אצל רבי אליעזר הגדול, והיה מלמדם לכ"ד אלף תלמידיו, אז היו כולם באחדות אמיתית, ולא היו מתים, ולא הייתה הגזירה

מובן שכל הקפידה היית מפני שלא למד ולימד את תורת רבו רבי אליעזר שהייתה על פי הסוד, ועל כן קיבל עונש חמור כזה, שרבי עקיבא היה יכול לקבל את כל תורת הסוד וללמד את בני ישראל. וכן כתב הגה"ק מהרצ"א מדינוב בהוספותיו לספר סור מרע ועשה טוב, וזת"ד: ואין לנו כוח בירור ניצוצי הקדושה כמו כוח לימוד הזוה"ק, ומובא בשם האריז"ל, שגם הרשב"י ורבי אלעזר בנו היו בכלל עשרה הרוגי מלוכה, והראיה לזה שברח מפני הקיסר שרצה להורגו, והלך הוא ורבי אלעזר בנו להמערה, והיו צריכים הרשב"י ובנו לעשות התיקון במסירות נפשם להריגה כמו רבי עקיבא רבו של רשב"י, ולהעביר הסיגים והקמשונים וחרולים מן השדה אשר ברכו ה'. ומסיים שם (בספר סוד ה') שאם רבי עקיבא היה לומד סתרי תורה אצל רבי אליעזר הגדול, והיה מלמדם לכ"ד אלף תלמידיו, אז היו כולם באחדות אמיתית, ולא היו מתים, (וגם היו ניצלים מגזירת עשרה הרוגי מלכות – כמו רבי שמעון בר יוחאי ובנו רבי אלעזר שניצל), כי בין לומדי תורת הסוד אין, לא שנאה, ולא קנאה, ולא תחרות, אלא כולם באהבה ואחדות גמור, כמו שאמר הרשב"י בזוהר (פרשת נשא – דף קכ"ח ע"א): חדי רבי שמעון ואמר, (חבקוק ג) ה' שְׁמַעְתִּי שְׁמַעְךָ יְרֵאתִי. (אמר) (קכ"ח ע"ב) הִתַּם יְאוֹת תְּהוֹ לְמַהוּי דְחֵיל. אֲנִן בְּחִבּוּתָא תְּלִיָא מְלֵתָא, דְּכְתִיב, (דברים ו) וְאַהֲבַתְּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ, וְכְתִיב (דברים ז) מְאַהֲבֵת יְיָ אֶתְכֶם, וְכְתִיב (מלאכי א) אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם וְגו'.

ובלשון הקודש: שְׂמַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (חבקוק ג) ה' שְׁמַעְתִּי שְׁמַעְךָ יְרֵאתִי. שֵׁם רְאוּי לְהִיּוֹת יְרֵא. אֲנִן בְּחִבּוּבוֹת תְּלוּי תְּדַבֵּר, שְׁכָתוּב (דברים ו) וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ, וְכָתוּב (שם ז) מְאַהֲבֵת ה' אֶתְכֶם, וְכָתוּב (מלאכי א) אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם וְגו'.

אם אינך מלמדני תצטרך למות על קידוש ה', כי אי אפשר לעשות התיקון אלא על ידי לימוד תורת הסוד

ובגמרא פסחים (דף קיב.): חמשה דברים צוה רבי עקיבא את רבי שמעון בן יוחי כשהיה חבוש בבית האסורין, אמר (רשב"י) לו [לרבי עקיבא] רבי למדני תורה, אמר איני מלמדך, אמר לו אם אין אתה מלמדני אני אומר ליוחי אבא ומוסרך למלכות, אמר לו בני יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק, אמר לו ומי בסכנה, והלא עגל בסכנה, אמר לו אם בקשת ליחנק היתלה באילן גדול, עכ"ל. ורואים שרבי עקיבא חשש ללמדו כשהיה עשרים שנה בבית האסורים, ועל זה אמר לו רבי שמעון אם אין אתה מלמדני אני אומר ליוחי אבא ומוסרך למלכות, יש לבאר על פי כתבי האריז"ל שאין הכוונה למלכות כאן מלכות הרשעה, אלא למדת מלכות שבמיתה על קידוש השם נקרא, שנמסר למידת מלכות העליונה, וזה כוונתו שאם אינך מלמדני תצטרך למות על קידוש ה', כי אי אפשר לעשות התיקון אלא על ידי לימוד תורת הסוד, (סוד ה'). – מהסיפור הזה אנחנו לומדים, כי אם רבי עקיבא היה לומד אצלו סודות התורה, היה יכול להינצל מלהיות בעשרה הרוגי מלכות, כמו רבי שמעון בר יוחאי ע"ה, וזה מה שאמר לו רבי אליעזר תמה אני וכו', כי לימוד תורת הסוד יותר גבוה מליהרג על קידוש ה', כי כל תורת הסוד הוא שיחיו ולא ימותו, לא רק הוא, אלא מכפר ומציל את כל ישראל, כמו שכתב בזוהר הקדוש: עוד אמר אליהו זכרנו לברכה לרבי שמעון: בהאי ספר הזהר יתפרקון מן גלותא פד אתגליא בדרא בתרא. עוד בדר קב"ה: לשון משה רבינו לרבי שמעון. והמשכילים יזהירו בזהר הרקיע בהאי הבוּרָא דילך דאיהו ספר הזהר באילין לא צריך נסיון – רצה לומר: כי תלומד בספר הזהר לא יסבל חבלי משיח ויגין דישראל עתידין למטעם מאילנא דחיי דא הוא ספר הזהר יפקון ביה מגלותא ברחמי.

ועל כן לא מספיק ללמוד לעצמו, אלא צריך לזכות את הרבים וללמד ולהשמיע לכל ישראל! כי תורת הסוד נועדה להתגלות וללמד את הרבים בדור האחרון למען הכינו את העולם לקראת תורתו של משיח והגאולה שלימה, וכמבואר בשל"ה הקדוש.

כל הגאולה תלויה בעסק החכמה הזאת

ובספר דגל מחנה אפרים (פרשת שמיני) כתב, וז"ל: וזהו דרש דרש משה, היינו כשיתגלה (כי בכל דור ודור יש בחינת משה, ואיתא דרבי שמעון בן יוחאי היה בחינת משה), וידרוש מה שדרש כבר משה, היינו רבי שמעון בן יוחאי, ספר הזוהר, אז והנה שורף, הינו שיתבטלו כל הקליפות וממילא יהיה הגאולה שייבנה במחרה בימינו אמן סלה ועד. וגם על ידי החיבור ההוא יהיה בטול הקליפות וקלות הגלות והשבתת הקטרוגים (חסד לאברהם מעין ראשון נהר כ"ד). הכל תלוי בעסק החכמה הזאת, ומניעתנו מלהתעסק בה היא גורמת אחור ועכוב בנין בית מקדשנו ותפארתנו (הקדמת הרב חיים ויטאל לעין חיים).

על כן, יהודים יקרים, תנו לימוד לשם שמים, הקריבו מדקותיכם למען השכינה הקדושה, לעשות נחת רוח ליוצרינו, לגרום לפדות נפשנו, ונלך כולנו כאחד יחד לקבל את אור פני

מחידושי הגאון המקובל מוהר"ר דוד לוריא זיע"א קונטרס עמק הברכה

רבי אליעזר מלמד לבנו ולרבי עקיבא סודות התורה

וכן בזהר ריש פרשת וירא במדרש הנעלם (צח). אמרו דאותיב לימיניה הורקנום בריה, והוי מגלי ליה עמיקתא ומסתרתא כו', קיבל מיניה קפ"ט רזין עילאין כו', אמר ליה רבי עקיבא אוליף לי אורייתא, ופתח רבי אליעזר במרכבה כו', ואוליף ליה שלש מאות הלכות פסוקות בבהרת עזה, ורי"ז טעמי דפסוקי שיר השירים כו'. הרי שלמדו ממנו הרבה תורה באותה שעה נואם היה מוחרם, אף לבנו הורקנום היה אסור לו לשנות, אף על פי שלענין לישיב בד' אמות כתבו הפוסקים דבניו ובני ביתו מותרין, ועוד אמרו שם (צט.) א"ר יצחק כל יומיו דרבי אליעזר הוי נהירא שמעתתא מפומי כיומא דאתיהיבת בטורא דסיני כו', ומלשון כל יומיו משמע שלא היה נמנע מללמד כל ימיו אלא שלא נכנס לבית המדרש ולא לימד תורה ברבים משברכוהו, כמו שיתבאר לקמן אות י"ט בס"ד.

(מהקטע הנזכר רואים שרבי אליעזר לימד לבנו הורקנום ולתלמידו רבי עקיבא סודות התורה ורזין עלאין).

היה מלמד לתלמידיו גם לאחר שברכוהו

ובפרק ד' דברכות (כה:) כשחלה רבי אליעזר נכנסו תלמידיו לבקרו ואמרו לו רבינו, למדנו אורחות חיים כו', ומשמע באבות דרבי נתן (פרק י"ט משנה ד'), שזה היה חולי שמת בה רבי אליעזר, דקתני עלה הא דאמר רבי אלעזר בן עזריה המשה דברים למדנו ממנו בשעת מיתה שהבאתי לעיל בסמוך, ואף על פי כן בקשו ממנו שילמדום.

בקונטרס שם האחד אליעזר:

רבי אליעזר נשמת ראובן בן יעקב

ואמרו על רבי אליעזר שם האחד המיוחד, כי הוא נתייחד בין גדולי התנאים הראשונים, להיות יסוד תורה שבעל פה יסוד המשנה ויסוד הקבלה כמו שיתבאר לקמן אי"ה, וגדלוהו בשם טוב לקרותו בשם רבי אליעזר הגדול, אף כי לא נמצא עוד תנא אחר שנקרא רבי

אליעזר ביו"ד סתם, בכדי שיהיה צריך להזכירו לסימנא מהם בשם הגדול [כי רבי אליעזר בן יעקב, ורבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי שנקראו ביו"ד לא נזכרו בשום מקום בסתם, רק בשם אבותיהם גם כן], אלא שפירשו הטעם בדרוש הרוגי אמונה (הנדפס סוף ספר הכוונות), וכן הגר"א בפירושו ההיכלות שמפני שהיה בו נשמת ראובן כמו שכתבו בזוהר חדש (ע"ב. סוף איכה), בר חד דאיהו ראובן וכו', על דיהב עיטא למירמי לבירא אתפיים איהו בבירא, ואשתזיב ודא איהו רבי אליעזר הגדול כד תפשוהו למינות ויהבוהו בבירא ואשתזיב נשמתא דראובן, עד כאן.

והיינו עובדא דפ"ק דע"ז (טו); ותוספתא סוף פ"ב דחולין, וקוחלת רבא פ"א פ"ט) ברבי אליעזר הגדול שנתפס למינות וניצול [ודלא כעמק המלך שער עולם התוהו פס"ז שהביא הנוסחא רבי אליעזר בן פרטא, כד תפשוהו למינות ופירשה, שהוא עובדא דרבי אליעזר בן פרטא (שם ט"ז):] ונוסחא משובשת נודמנה לו, ולכן נקרא גדול, על שם ראובן הבכור גדול אחים. [והדברים מכוונים למה שכתוב במגלה עמוקות (אופן ע"ב) שרבי אליעזר נשמתו בחדש, ועליו רמז משה, "את גדלך" שהראהו הקב"ה נשמת רבי אליעזר עיין שם, והוא נשמת ראובן כמו שכתוב בזוהר ויצא (קנ"ג):] ופרשת ויחי (רל"ה): ועי' בלק"ת ויצא, ובפירושו הגר"א לספרא דצניעותא פ"ק (ט"ז ד') בארוכה, וזהו לשון הגדול, לרמזו שהוא ממדת הגדולה].

תיקן גם את חטא ראובן עם בלהה

ויש לבאר, שלבד חטא מכירת יוסף של ראובן דארמי לבירא שתיקן רבי אליעזר במה שנתפס, הנה תיקן רבי אליעזר גם כן חטא ראובן בבלחה [דהכי סבירא ליה לרבי אליעזר (סוף פ"ז דשבת נז):] ובבראשית רבא דראובן חטא, והוא כמו שכתוב באבות דרבי נתן פרק ט"ז, אל תתמה על יוסף הצדיק (שעמד בנסיון אשת אדוניו) שהרי מעשה דרבי צדוק גדול ממנו כו', ואל תתמה על רבי עקיבא שהרי מעשה דרבי עקיבא גדול הימנו כו', ואל תתמה על רבי עקיבא שהרי מעשה רבי אליעזר גדול הימנו שגידל את בת אחותו י"ג שנה עמו במטה [אולי חשב שמוא יש בביתו מאנשים שאינם מהוגנים, וכעובדא דההוא חסיד בפרק מפנין (קכ"ז):] שאמר שמוא תלמיד שאינו בדוק כו',] עד שבאו לה סימנין וקידשה עד כאן, הרי ששנו כאן באבות דרבי נתן נסיון זה דרבי אליעזר שכבש יצרו י"ג שנה שהיתה עמו במטה לנסיון הגדול שבגדולים משל יוסף, ונתכוון לתקן בזה, פחו כמים של ראובן, ובירושלמי דיבמות (פרק י"ג הלכה ב') אמרו, שאמו דחקה אותו שישאנה, אולי היה באמו ניצוץ בלהה (אשת יעקב אבינו שהיא כאמו) והמתין כל כך לישאנה עד שדחקה אמו שישאנה בהיתר.

הוא הפותח והוא הסוגר את ש"ס המשניות – עיקר תורה שבעל פה מסודר לנו מרבי אליעזר בן הורקנוס

והן הן עיקרי מקבלי ומסדרי תורה שבעל פה לפנינו, ועל כן תנא בספרי (שופטים פסקא קפ"ח), "לא תסיג גבול עולם", שלא תחליף דברי רבי אליעזר לדברי רבי יהושע כו', ובאבות דרבי נתן (פ"ג) לשקוד על דלתי תורתך, חובה לאדם שישמש ג' תלמידי חכמים כגון רבי

אליעזר ורבי יהושע ורבי עקיבא, ורבי אליעזר גדול מכולן אף מרבי יהושע לענין זה, וסימן לדבר שרבי אליעזר נזכר במשנה קרוב לכפליים פעמים נגד רבי יהושע, ולא עוד אלא שהוא הפותח תחלה במשנת ברכות, ואף להך לישנא בש"ס דברכות דרישא סתמא היא, ולא רבי אליעזר היא, מכל מקום בא זכרו ראשונה לשאר כל התנאים [וכל מקום אח"כ שכתב בספר יוחסין זה לשבח, שהוא הראשון שנזכר שמו במשנה], ונראה שגם הוא הסוגר, שחתם רבי מסכת עוקצין במשנה דכוורת דבורים שנחלקו בה רבי אליעזר וחכמים אע"פ שכבר נשנית בשביעית, אך ורק בכדי לחתום המשנה בדבריו ושמו של רבי אליעזר, ואגבן הוא שהובא מלתיה דבית שמאי ובית הלל בדבש, מאימתי מטמא משום משקה, אגב כוורת דבורים דקתני [וגם בכלל הא דב"ש אפשר הוי גם רבי אליעזר דשמותי הוא סובר כב"ש, ועיין בב"ב (פ.) בזה], וזה שאצלנו מסים המשנה בדברי רבי שמעון בן הלפתא ורבי יהושע בן לוי, כבר כתבו המפרשים, שהוא הוספה בכדי לסיים בדבר טוב [ועיין מה שכתבתי בהגהותיי לבמ"ר פי"ג], ולא עוד אלא שעיקר תורתו של רבי עקיבא שאלביה נסדרו כלהו תורה שבעל פה כדאיתא בסנהדרין (פ"א). וכלהו אליבא דרבי עקיבא, עיקר תורתו מרבי אליעזר [אע"פ שלמד גם אצל רבי יהושע, מכל מקום מצאנו ביותר בש"ס שמפלפל רבי עקיבא עם רבי אליעזר רבו ממה שנמצאהו עם רבי יהושע].

רבי אליעזר נשמת ראובן לימד את רבי עקיבא שהוא נשמת יששכר – לפי שראובן גרם להוליד את יששכר שישבטו למדו תורה

ויש לכיין הדבר לפי מה שביארנו לעיל שהוא נשמת ראובן, שלכן רבי עקיבא שהוא נשמת יששכר, האיר בתורתו על ידי רבי אליעזר, כמו כל עיקר לידת יששכר בסבת ראובן שהוא מצא הדודאים, ונתן השם ללאה אמו בשכרן, את יששכר, ואף מדרשי התורה [שהוא מכילתא ספרא וספרי כמ"ש רש"י בכמה מקומות] מסים בדברי רבי אליעזר בספרי, ואפשר גם תחלתו דהיינו המכילתא באותה מכילתא שסודרה מתלמידי רבי עקיבא דהיינו מכילתא דרשב"י שהביא הרמב"ן בפירושו התורה בכמה מקומות וש"מ, היתה ההתחלה גם כן בדברי רבי אליעזר [והמכילתא שלנו הוא דרבי ישמעאל שלא קיבל מרבי אליעזר אלא מרבי נחוניא בן הקנה (ומה שאמרו קצת שרבי ישמעאל קיבל מרבי עקיבא, אינו נכון, וכבר השיג היוחסין על זה), לכן אינה מתחלת בדברי רבי אליעזר]. ולהורות דכל הני שאלביא דרבי עקיבא, מיצוי מדותיו של רבי אליעזר הן שקיבלם רבי עקיבא ממנו, וחזר ושנאן לתלמידיו.

יסוד תורת הקבלה הוא מרבי אליעזר בן הורקנוס – וכל דבריו מכוונים כדברי הזוה"ק ודברי האריז"ל

ולא זו בלבד במשנה הוא אבי המשנה, אלא אף בסתרי המרכבה הוא רבי אליעזר יסוד הקבלה, ומצאתי בהקדמת ספר ברית מנוחה שכתב שרבי יוחנן בן זכאי ויונתן בן עוזיאל מסרו סודות התורה לרבי אליעזר, ובזוהר תולדות (קמה). אמרו דרבי יוחנן בן זכאי הוי אמר שלש מאות הלכות פסקות ברזא דחכמתא עילאה, בפסוק "ושם אשתו מהיטבאל" ולא גלי לון אלא לרבי אליעזר דהוי עמיה [ועיין לקמן אות ה' בהגהה בזה]. הרי אף על פי שהיה ריב"ז מושב לרבי אליעזר בן עזריא במעין המתגבר מכל תלמידיו, בכל זאת סתרי תורה

אלו מסרן לרבי אליעזר בן הורקנוס [ואף בהתחלה דהגיגה (י"ד ע"ב) שרצה רבי אלעזר בן ערך, במרכבה לפני ריב"ז, מצאתי בפרש"י ריש קהלת שהראה גורם בה רבי אליעזר בן הורקנוס עיי"ש], והוא מטעם שכתבתי לעיל דריב"ז צפה ברוח הקודש שביד רבי אליעזר בן הורקנוס בור סיד שאין מאבד טפה, הוא שיתקיים למודו, וממנו תצא תורה לישראל, ומרבי אלעזר בן עזריא תשכה, ויחזירוהו חבריו לו [ואפשר אם לא היה מוסרן רק לרבי אלעזר בן ערך, אז אחר כך כששכה לימודו, אף אם היו חבריו מבקשין רחמים דליהדר תלמודיה, לא הוי הדר ליה סתרי תורה אלו שהיו נעלמין מחבריו. ולמעם זה יתיישב, אף לפי מה שכתוב בזוהר חדש בראשית במדרש הנעלם (ט' א.)]. דהני שלש מאות הלכות מסר לרבי אלעזר בן ערך ורבי אליעזר בן הורקנוס דהוי עסקי עמיה במרכבה, כי אף שמסר לרבי אלעזר בן ערך, הוצרך למסור לרבי אליעזר בן הורקנוס בכדי שאחר זה כשישכה רבי אלעזר בן עזריא ימסרם לו רבי אליעזר בן הורקנוס^[2] ורבי אליעזר הוא שמסרה לרבי עקיבא, ורבי עקיבא לרבי שמעון וחבריו [ובהקדמת ברית מנוחה שם כתוב רבי עקיבא לרבי יהודה הנשיא, ומרבי יהודה הנשיא בא ליד רבי שמעון וטעות סופר הוא, וצריך לומר להיפוך רבי עקיבא לרבי שמעון ומרבי שמעון בא ליד רבי יהודה הנשיא], ונמצינו למדין, שאף דברי קבלתו של רבי שמעון בזוהר ותיקונין, יסודן מקבלתו של רבי אליעזר, וקרובין דבריהן להיות שוין ברמזיהן במקומות הרבה, וגדולי המקובלים הראשונים ז"ל שלא נגלה בימיהם ספר הזוהר כמו הרמב"ן ותלמידיו, ורבינו בחיי, ורבי טודרוס הלוי באוצר הכבוד, היו משתמשין לאור מאמרי הפרקי רבי אליעזר במקום הזוהר, ואף הריקאנטי והר"מ בן גבאי, בעל עה"ק, שכבר נגלה בימיהן ספר הזוהר, בכל זאת בהיותן שותי מימי רבותיהן הרמב"ן ותלמידיו, לא זזו ידן מלחבב דברי הפרקי רבי אליעזר להביאן תמיד יחד עם ספר הזוהר, ולכן טרחתי במעט ידיעתי לרמוז ולעורר המעיין במקומות הרבה, איך שעניני הפרקי רבי אליעזר מכוונין בענינים אלו עם דברי הזוהר, ואף לפי עניית דעתי עם דברי האר"י ותלמידיו, ומי שהננו ה' דעת קדושים, יוסף לקח בזה למצוא גנזי אוצרות חכמה בקרבנו.

רק בזמן הברייתא נתודע להם גדולתו של רבי אליעזר – שהגדיל על כל תלמידי רבי יוחנן בן זכאי

ולפי הטעם שכתבתי על קריאתו בשם רבי אליעזר הגדול, על שהגדיל על כל תלמידי ריב"ז, והגדיל לעשות להרביץ ולהעמיד תורה בישראל על ידי תלמידיו, בזה יתכן מה שלא נזכר בשם זה רבי אליעזר הגדול בשום מקום במשניות [רק בשלהי סוטה, אשר אינו מעיקר המשנה כמו שכתוב בתוספות יום טוב שם עיי"ש, אלא שבמשנה בירושלמי ישנו גם כן] רק בברייתות, כי במשנה שעיקרה נסדרה בימי התנאים הראשונים רבי עקיבא ותלמידיו, אפשר עדיין לא נתברר זה כל כך עד ימי סידור הברייתות, שאז ראו כל מעשה תקפו

[ב] הגהה: ויש לפרש שזהו שאמרו באדר"ן (פרק י"ד) שאמר ריב"ז על רבי אליעזר ב' משלים, בור סיד שאינו מאבד טפה, וקנקן זפותה שמשמרת את יינה, שמשל הבור עם המים הוא על נגלות התורה, שנמשלה למים להשקות לכל צמא בגלוי לכל, ומשל

היין על נסתרות התורה כמו שאמר הגר"א בפירוש התורה ובמשלי בכמה מקומות שנמשלו ליין שהוא סתום וכנוס בענביו, ואינו מתגלה אלא על ידי דריכה להפרישו מקליפותיו החרצנים וזנים, ורמז ריב"ז ששניהם לא נתקיימו אלא ברבי אליעזר על מכונם.

וגבורתו, שראו שרבי פתח וחתם בו המשניות, ושכל המשנה מדברי רבי אליעזר ותלמידיו ותלמידי תלמידיו, אז גדלוהו בשם טוב הגדול.

... ואפשר ששלוש מאות הלכות פסוקות אלו, הן הן משורש שלש מאות הלכות פסוקות שהזכירו בזוהר תולדות (קמ"ה ע"ב), דהוי רבי יוחנן בן זכאי אמר ברזא דחכמתא עילאה בפסוק "ושם אשתו מהיטבאל" וגומר, ולא גלי לון אלא לרבי אליעזר, וכן הוא בזוהר בראשית-פרשת וירא (דף צט ע"א):

לְמִד בְּבִהְרַת עֵזָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת הַלְכוֹת פְּסוּקוֹת, וְלִמַּד אוֹתוֹ מֵאוֹתָם וְשִׁשָּׁה עֶשְׂרֵי טַעְמִים שֶׁל פְּסוּקֵי שִׁיר הַשִּׁירִים

וְאוֹלֵיף בְּבִהְרַת עֵזָה תֵּלַת מֵאָה הַלְכוֹת פְּסוּקוֹת, וְאוֹלֵיף לִיה רִי"ו טַעְמִים
דְּפְסוּקֵי דְשִׁיר הַשִּׁירִים. וְהוּוּ עֵינְוֵי דְרַבִּי עֲקִיבָא נְחֵתִין מֵיָא. וְאַתְחִזֵּר אֲשָׁא
פְּקַדְמֵיָא. כַּד מְטָא לְהָאֵי פְּסוּקָא (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) סְמִכּוֹנֵי בְּאֲשִׁישׁוֹת רְפֻדוֹנֵי
בְּתַפּוּחִים כִּי חוֹלֵת אֶחְבָּה אֲנִי, לֹא יָכִיל לְמַסְבֵּל רַבִּי עֲקִיבָא וְאָרִים קָלִיָּה
בְּכַבְּיָתָא וְנָעִי וְלֹא הוּוּ מְמַלְל מְדַחִילוֹ דְשְׂכִינְתָא דְהוֹת תַּמּוֹן.

לשון הקודש: וְלִמַּד בְּבִהְרַת עֵזָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת הַלְכוֹת פְּסוּקוֹת, וְלִמַּד אוֹתוֹ מֵאוֹתָם וְשִׁשָּׁה
עֶשְׂרֵי טַעְמִים שֶׁל פְּסוּקֵי שִׁיר הַשִּׁירִים, וְהוּוּ עֵינְוֵי רַבִּי עֲקִיבָא זוֹלְגוֹת דְּמַעוֹת, וְחִזְרָה הָאֵשׁ
בְּתַחֲלָתָהּ. בְּשִׁהְיַע לְפָסוּק (שִׁיר ב) סְמִכּוֹנֵי בְּאֲשִׁישׁוֹת רְפֻדוֹנֵי בְּתַפּוּחִים כִּי חוֹלֵת אֶחְבָּה אֲנִי,
לֹא יָכִיל רַבִּי עֲקִיבָא לְסַבֵּל, וְהָרִים קוֹלוֹ בְּכַבְּיָתָהּ. וְהָרִים קוֹלוֹ וְלֹא הָיָה מְדַבֵּר מִיִּרְאֵת הַשְּׂכִינְתָּה
שֶׁהִיָּתָה שָׁם.

הוֹרָה לוֹ כָּל עִמְקוֹת וְסוּדוֹת עֲלִיוֹנִים שֶׁהָיוּ בְּשִׁיר הַשִּׁירִים – יֵצֵא רַבִּי עֲקִיבָא
וּבְכָה, וְנִבְעֵו עֵינְוֵי מַיִם, וְהָיָה אוֹמֵר, וַי רַבִּי! וַי רַבִּי! שֶׁהָעוֹלָם נִשְׂאָר יְתוֹם מִמֶּךָ

אוֹרֵי לִיה כָּל עִמְיָקָתָא וְרוֹזִין עֲלֵאִין דְּהוּוּ בֵּיה בְּשִׁיר הַשִּׁירִים. וְאוֹמֵי לִיה
אוֹמָאָה דְּלֹא לִישְׁתַּמֵּשׁ בְּשׁוּם חַד פְּסוּק מִנֵּיה כִּי הֵיכִי דְלֹא לִיחְרִיב עֲלֵמָא,
קוֹדֵשׁא בְּרִיךְ הוּוּ בְּנִינְיָה. וְלֹא כְּעֵי קַמֵּיה דִּישְׁתַּמְשׁוֹן בֵּיה (דף צט ע"א)
בְּרִייתֵי מִסְגִּיאוֹת קְדוּשָׁתָא דְאֵית בֵּיה. לְבַתֵּר נִפִּיק רַבִּי עֲקִיבָא וְנָעִי וְנִבְעֵין
עֵינְוֵי מֵיָא, וְחָרָה אִמְרָה, וַי רַבִּי, וַי רַבִּי, דְּאֲשְׁתָּאָר עֲלֵמָא יְתוֹם מִנָּה. עֲאֵלוּ כָּל
שְׂאָר חַיִּימָא גְבִיָּה וְשִׁאֵלוּ לִיה וְאֵתִיב לְחוּן.

לשון הקודש: הוֹרָה לוֹ כָּל עִמְקוֹת וְסוּדוֹת עֲלִיוֹנִים שֶׁהָיוּ בְּשִׁיר הַשִּׁירִים, וְהִשְׁבִּיעוּ שְׁבוּעָה
שֶׁלֹּא יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשׁוּם פְּסוּק מִמֶּנּוּ, כִּדִּי שֶׁחֲקַבְּ"ה לֹא יִחְרִיב אֶת הָעוֹלָם בְּגִלְלוֹ, וְלֹא רוּעָה לְפָנָיו
שֶׁחֲבָרִיּוֹת יִשְׁתַּמְשׁוּ בוֹ מִרַב הַקְּדוּשָׁה שֶׁיֵּשׁ בוֹ. אַחַר יֵצֵא רַבִּי עֲקִיבָא וּבְכָה, וְנִבְעֵו עֵינְוֵי מַיִם,
וְהָיָה אוֹמֵר, וַי רַבִּי! וַי רַבִּי! שֶׁהָעוֹלָם נִשְׂאָר יְתוֹם מִמֶּךָ. נִכְנְסוּ אֵלָיו כָּל שְׂאָר הַחֲכָמִים, וְשִׁאֵלוּ
אוֹתוֹ, וְהִשִּׁיב לָהֶם.

כָּל יָמַי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הֵיטָה הַשְּׂמוּעָה מֵאִירָה מִפִּי כִּיּוֹם שְׁנַתְנָה בְּהַר סִינַי

הָיָה דְחִיק לִי (שְׁעֵתָא) לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אֲפִיק תְּרֵי דְרוּעֵי וְשׁוּיָנוּן עַל
לְפִי. פְּתַח וְאָמַר, אֵי עֲלָמָא עֲלָמָא עֲלָמָא, חֲזַרְתָּ לְאֶעְלָא וְלֹאֲגָזָא מִן תְּתַאָּה
כָּל נְהִירוֹ וּבּוּצִינָא. וְוִי לְכוּן תְּרֵי דְרַעֵי וְוִי לְכוּן תְּרֵי תּוֹרוֹת דִּישְׁתַּכְּחוּן יוֹמָא
דִּין מִן עֲלָמָא. דְאָמַר רַבִּי יִצְחָק כָּל יוֹמוֹי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הָיָה נְהִירָא שְׂמוּעָתָא
מִפּוֹמִיָּה כִּיּוֹמָא דְאִתִּיחִיבַת בְּטוֹרָא דְסִינַי.

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ: הֵיטָה דְהוּקָה לוֹ [הַשְּׂעוּדָה] לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. הוּצִיא שְׁתֵּי זְרוּעוֹתָיו וְשָׁם אוֹתָם
עַל לְבוֹ. פְּתַח וְאָמַר, אוּי הָעוֹלָם, הָעוֹלָם הָעֲלִיזוֹן הוֹזֵר לְהַתְּכַנֵּס וְלֹאֲהַגִּינוּ מִן הַתְּחַתּוֹן כָּל אוֹר
וּמְאוֹר. אוּי לְכֶם שְׁתֵּי זְרוּעוֹת, אוּי לְכֶם שְׁתֵּי תּוֹרוֹת שִׁיחֵיו נְשַׁכְּחִים הַיּוֹם הַזֶּה מִן הָעוֹלָם.
שְׂאֵמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל יָמַי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הֵיטָה הַשְּׂמוּעָה מֵאִירָה מִפִּי כִּיּוֹם שְׁנַתְנָה בְּהַר סִינַי.

שְׂאֵלוֹ וְהָיוּ כָּל בְּנֵי אֲנוּשׁ שֶׁל הָעוֹלָם סוֹפְרִים, לֹא יוֹכְלוּ לְכַתֵּב, וְלֹא חֲסְרוּ תַלְמִידֵי מַחְכְּמָתִי

אָמַר אוֹרִייתָא (סְבֵרִית גְּמֵרָא) גְּמֵרִית וְחֲכָמָתָא סְבֵרִית וְשְׂמוּשָׂא עֲבָדִית.
דְאֵלוּ יַחֲזוּ כָּל בְּנֵי אֲיִנְשָׂא דְעֲלָמָא סוֹפְרִים לֹא יוֹכְלוּ לְמַכְתֵּב וְלֹא חֲסְרֵי תַלְמִידֵי
מַחְכְּמָתִי אֲלֵא כְּבוֹחֵלָא בְּעִינָא וְאֵנָּה מַרְבוֹתִי אֲלֵא כְּמֵאן דְשְׁתֵּי בִּימָא. וְלֹא
הָיָה, אֲלֵא לְמִיתָן טִיבוּתָא לְרַבּוּהֵי יַתִּיר מִנִּיהָ.

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ: אָמַר, תּוֹרָה [לְמִדַּתִּי וּגְמֵרָא] חֲבַנְתִּי וְחֲכָמָה לְמִדַּתִּי וְשְׂמוּשׁ עֲשִׂיתִי, שְׂאֵלוֹ
וְהָיוּ כָּל בְּנֵי אֲנוּשׁ שֶׁל הָעוֹלָם סוֹפְרִים, לֹא יוֹכְלוּ לְכַתֵּב, וְלֹא חֲסְרוּ תַלְמִידֵי מַחְכְּמָתִי אֲלֵא
כְּמַכְּחוּל בְּעִינֵי, וְאֵנִי מַרְבוֹתִי אֲלֵא כְּמִי שְׁשׁוֹתָה בְּיָם. וְלֹא הָיָה אֲלֵא לְהַחְזִיק טוֹבָה לְרַבּוּתִי
יַתֵּר מִמֶּנּוּ.

שְׂמִיָּם שְׂמִיָּם, אָמְרוּ לְשִׁמְשׁ וְלִלְבָנָה, שֶׁהָאוֹר שֶׁהָיָה מֵאִיר יוֹתֵר מֵהֶם הָרִי נְחֻשֵׁד

וְהָיוּ שְׂאֵלִין מִנִּיהָ בְּהוּוּא סַנְדְּלָא דִּיבּוּם עַד דְנַפְק נְשַׁמְתִּיה וְאָמַר טְהוּר.
וְלֹא הָיָה תַמּוּן רַבִּי עֲקִיבָא. כִּד נַפְק שַׁבְתָּא אֲשַׁכְּחִיה רַבִּי עֲקִיבָא דְמִית, בְּזַע
מְאִינִיה וְנָרִיר כָּל בְּשָׂרִיה וְדָמָא נְחִית וְנָגִיד עַל דִּיּוֹמָנִיה. הָיָה צוּחַ וּבְכִי, נַפְק
לְכָרָא וְאָמַר, שְׂמִיָּא שְׂמִיָּא, אָמְרוּ וְלִסְיַחְרָא לְשִׁמְשָׂא דְנְחִירוֹתָא דְהוֹת נְחִיר
יַתִּיר מִנְהוֹן הָא אֲתַחֲשֵׁד.

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ: וְהָיוּ שׁוֹאֲלִים מִמֶּנּוּ בְּאוֹתוֹ סַנְדְּלָא שֶׁל יְבוּם, עַד שִׁיִּצְאָה נְשַׁמְתוֹ וְאָמַר טְהוּר.
וְלֹא הָיָה שָׁם רַבִּי עֲקִיבָא. כְּשִׁיִּצְאָה הַשַּׁבָּת, מִצָּא אוֹתוֹ רַבִּי עֲקִיבָא שְׂמֵת. קָרַע בְּגָדוֹ וְשָׂרַט
כָּל בְּשָׂרוֹ, וְדָם יָרַד וְנִמְשָׁד עַל זְקָנוֹ. הָיָה צוּחַ וּבְכִיָּה. יִצָּא הַחוּצָה וְאָמַר: שְׂמִיָּם שְׂמִיָּם, אָמְרוּ
לְשִׁמְשׁ וְלִלְבָנָה, שֶׁהָאוֹר שֶׁהָיָה מֵאִיר יוֹתֵר מֵהֶם הָרִי נְחֻשֵׁד.

בְּשִׁעָה שֶׁנִּשְׁמַת הַצְּדִיק רוֹצֵה לְצֵאת – שְׂמֵחָה, וְהַצְּדִיק בְּטוּחַ בְּמִיתָתוֹ כְּדֵי לְקַבֵּל שְׂכָרוֹ

(דף צט ע"ב) אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּשִׁעָה שֶׁנִּשְׁמַת הַצְּדִיק רוֹצֵה לְצֵאת
שְׂמֵחָה וְהַצְּדִיק בְּטוּחַ בְּמִיתָתוֹ כְּדֵי לְקַבֵּל שְׂכָרוֹ, הֲדָא הוּא דְכֶתִיב, וַיֵּרָא וַיִּרְץ
לְקִרְאתָם. בְּשִׂמְחָה, לְקַבֵּל פְּנִיָּהֶם. מֵאֵי זֶה מְקוֹם, מִפְּתַח הָאֵהָל כְּדָקָא אֲמַרְנָו.
וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה לְגַבֵּי שְׂכִינָתָה.

לשון הקודש: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּשִׁעָה שֶׁנִּשְׁמַת הַצְּדִיק רוֹצֵה לְצֵאת – שְׂמֵחָה, וְהַצְּדִיק
בְּטוּחַ בְּמִיתָתוֹ כְּדֵי לְקַבֵּל שְׂכָרוֹ. זֶהוּ שְׂכָתוֹב וַיֵּרָא וַיִּרְץ לְקִרְאתָם, בְּשִׂמְחָה לְקַבֵּל פְּנִיָּהֶם.
מֵאֵיזֶה מְקוֹם? מִפְּתַח הָאֵהָל, כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנָו. וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה – אֵל הַשְּׂכִינָה.

מכאן רואים שרבי עקיבא הוא שקיבל סודות שיר השירים מרבי אליעזר.

ובענין הפלגת גדולת חכמתו ומעשיו כתב היוחסין וז"ל: ורבה מלספור חכמתו ומדותיו
שאם היו השמים גזילים וכל עצי הלבנון קולמסים ומי הים דיו לא יספיקו לחכמתו עכ"ל.

למד בכל דבר כמה מאות הלכות

בסוף פרק ז' דסנהדרין (שם) שאמר רבי אליעזר בשעת פטירתו, אוי לכם שתי זרועותי
שהן כשני ספרי תורה שנגללין [ובזוהר וירא במדרש הנעלם (צט)]. הלשון: וי לכוּן תרין
דרועי וי לכוּן תרין תורות דישתכחוּן יומא דין כו', משמע שרצונו לומר תורה שבכתב ותורה
שבעל פה, וללשון הש"ס כשני ספרי תורה וכן באבות דרבי נתן (פרק כ"ה) כב' [שני] ספרי
תורה לא משמע כן] ^[א] ובאדר"ן שם ושיר השירים שם שאמר: אם יהיו כל הימים דיו ואגמים
קולמסין ושמים וארץ מגילות וכל בני אדם לבלרין, אין מספיקין לכתוב תורה שלמדתי, ואני
לא חסרתיה (ופירוש בהגהותיי שם בס"ד שרצונו לומר שתלמידיו לא חסרוה ממנו שלא
למדו כי אם מעמ, וכעין מה שאמרו בסנהדרין ואדר"ן וזוהר שם שאמר לא חסרוני תלמידי
אלא כמכחול בשפופרת), אלא כאדם שמטביל זכרות מכחול בים (ועיין במסכת סופרים פרק
ט"ו ובילקוט בראשית סוף רמז כ') שכן אמר ריב"ז, ולא עוד אלא שאני שונה שלש מאות
הלכות בבחרת עזה, ולא היה אדם ששאלני בהם מעולם, ובאדר"ן שם ובמדרש הנעלם שם
(צ"ח:) אמרו, שבשעת פטירתו לימדם להם, ואמר שם, ואזל אשא, ואוליף בבחרת עזה שלש
מאות הלכות פסוקות [הגה"ה ואפשר ש' הלכות פסוקות אלו, הן משרש הלכות פסוקות
שהזכירו בזוהר תולדות (קמ"ה:)] דהוי רבי יוחנן בן זכאי אמר ברזא דחכמתא עילאה בפסוק
"ושם אשתו מהיטבאל" וגו' ולא גלי לון אלא לר"א, וכ"ה בז"ח בראשית (ט' א') (ושם אי'
דגלי לון לר"א ולר"א בן ערך), דלשון הלכות פסוקות משמע דתלי בהון הלכות פסקא דדינא,

ריב"ז, שיכול לומר דברי תורה יותר ממה שקיבלו
מסיני, וזה שכתוב במדרש הנעלם וירא [שם] כל יומיו
דרכי אליעזר הוי שמעתא נהירא מפומיה כיומא
דאתיהיבת מטורא דסיני], וזה שישב עליו דומה לארון
הברית, [ועיקר הענין מכיון למה שכתוב בספר סוד
הגלגולים שנשמתו ביסוד דאבא או דז"א, עיי"ש].

[ג] הגהה: וזה שאמרו עליו שלחי סוטה, משמת רבי
אליעזר נגנו ספר תורה עיי"ש בפרש"י, ובפרק חלק
(ק"א). שאמרו עליו תלמידיו כשחלה, אפשר ספר
תורה שרוי בצער ולא נבכה, ובריש שיר השירים
שאמר רבי יהושע על האבן שהיה יושב עליו רבי
אליעזר בבית המדרש, האבן הזאת דומה להר סיני
והוא כמו שאמר בפרקי רבי אליעזר פרק כ' עליו

והיינו כי שרשי הדינין שמהן שרש הנגעים, הוא מת"ק דמיתו: ע"כ הגה"ה.]. ולא עוד אלא שאני שונה ש' הלכות וא"ל ג' אלפים הלכות בנטיעת קשואין:

ידע שיחת היות ועופות ורזי חכמת הקבלה

ובזוהר חדש בראשית (ט' ד') שגילה רבי אליעזר לרבי עקיבא שיחת מלאכי השרת שיחת כוכבים ומזלות, וידיעת הלוני חמה בעתותיו וזמניו (שהיה ר"א בקי בהן וכמ"ש בס"ד בהצעה שלפני פ"ו מפרקי דרבי אליעזר בשם הכוזרי שהיה כתובין לפניו בפרקי דרבי אליעזר) שיחת דקלים ועופות שיחת הרוחות ידיעות תקופות ועבוריהן [ובסוף פרק ב' דסוכה (כה.) חושב מדברים אלו בריב"ז, וממנו נראה שקיבלן רבי אליעזר, וכמו שכתוב לעיל שסודות התורה מסר ריב"ז לרבי אליעזר], ומדרש הנעלם (שם) ואוליף ליה (לר"ע) רי"ו מעמי דפסוקי שיר השירים, והו עיניו דר"ע נחתין מיא כו' כד מטא להאי פסוקא ממכוני באשישות וגו' לא יכיל רבי עקיבא למסבל וארים קלי' בבכייטא וגני ולא הוי ממלל מדחילו דשכינתא דהוות תמן אורי ליה כו' רזין עילאין דהוי בשח"ש ואומי ליה אומא דלא לשתמש בשום פסק מיניה כי היכי דלא ליחרוב קב"ה עלמא בגיניה, ולא בעי קוב"ה דישתמשון ביה ברייתא מסגיאות קדושתא דאית ביה, וזה שאמר ר"ע במתניתין (ספ"ג דידיים) ח"ו לא נחלק אדם מישראל על שח"ש שלא יטמא את הידים שאין כהע"כ כדאי כיום שניתן בו שיר השירים שכל הכתובים קודש ושיר השירים קודש קדשים, שרבי עקיבא הוא שקיבל סודות שיר השירים מרבי אליעזר.

היה ראוי לרוח הקודש – ודברי היו כנבואה

ובענין הפלגת צדקתו. ראיתי להביא מה שכתב בירושלמי שלהי סוטה שכשנכנסו לעלייה ביבנה יצתה בת קול ואמרה להם, יש ביניכם שנים שראוין לרוח הקודש, ושמואל הקטן אחד מהם, ונתנו עיניהם ברבי אליעזר בן הורקנוס (שהוא השני), וזה שאמר בספרי פרשת שופטים (פסקא קע"ג), כשהיה רבי אליעזר מגיע לפסוק זה היה אומר, חבל עלינו, מה מי שמדבק בו, המדבק בשכינה דין הוא שתשרה עליו רוח הקודש, ומי גרם עונותיכם היו מבדילים וגו', [ובסנהדרין פ"ח (ס"ה):] גרסינן בברייתא זו ר"ע במקום רבי אליעזר דידיע רבי אליעזר בנפשיה (מן הכת קול הזה) שהיה ראוי לרוח הקודש (של נבואה) ועון הדור נמנע ממנו, וזה שאמר חבל עלינו כו', ובכל זה אף שבועין הדור לא שרתה עליו רוח הקודש, מכל מקום מצאנו בו כעין נבואה, שכל היוצא מפיו היה מתקיים כיוצא מפי נביא, בפרק ו' דפסחים (ס"ט). שאמר לרבי עקיבא בשחיטה השבתני בשחיטה תהא מיתתו, וכן בסוף פרק ח' דסנהדרין (ס"ה). שאמר תמה אני על חכמי הדור אם ימותו מיתת עצמן על שלא באו לשמשני, ולרבי עקיבא אמר שלך קשה משלהן, [ובזוהר חדש בראשית (ט')] שאמר לרבי עקיבא מוכן תהיה לריה ניהוח, והוא רמו שיהיה מעשרה הרוגי אמונה, שהיה גופן ריח ניהוח של קרבן, וכמו שאמרו בזוהר פקודי בהיכלות (רנ"ד): וגופא דלהון כו' ברזא דקורבנא כו', ועיין באבות דרבי נתן פכ"ה: ובפ"ו דעירובין (ס"ג). שאמר על יהודא בן גוריא תלמידו, שהורה הלכה בפניו, תמהני אם יוצא זה שנתו, ולא הוציא שנתו, ואף שאמרו שם שאמרה

לו אימא שלום אשתו, וכי נביא אתה, והשיב לה, כך מקובלני כל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה, מכל מקום זה שמת בתוך שנתו הוא מפני דיבורו של רבי אליעזר, כי חייבי מיתה בידי שמים אין דינן למות תוך שנתן דוקא, ואף בכרת אינו מת מיד, וכדמוכח מדברי התוספות פ"ב דשבת (כה). ד"ה כרת, וריש יבמות (ב). ד"ה אשת איש, ובכריתות (ז). ד"ה דחנקתיה. וכל שכן במיתה בידי שמים.

ובריש הגיגה (ג). אמר לר"י בן דורמסקית יוסי, פשוט ידך וקבל עיניך וכו', יחזרו עיני יוסי למקומן וחזרו, ולא תימא הני שיש לומר שהיה משום דיבורו, וכעין "ותגזר אומר ויקם לך", אלא מצאנו בסוף פ"ג דמגילה (כה): שאמר צא ובדוק בתועבת אמך, ובדקו אחריו ומצאו בו שמץ פסול, שהרי זה לשעבר דבר הנמצא בהן כבר, ואי אפשר לומר שנתהווה על פי דבורו של רבי אליעזר עכשיו, אלא הרי היא כנבואה.

ידע זמן הקץ

ובזוהר חדש בראשית (ט"ז ג') נראה שצפה ברוח הקודש זמן הקץ, ואמר לרבי עקיבא וי דלא ימטא בר נש כו', אלפא שתיתאה ולא באשלמותיה [ואולי הוא לטעמיה בפרק ו' דסנהדרין (צ"ט) דימות המשיח מ' שנה], ובריש פרק י"ט דשבת (ק"ל) עיר אחת היתה בארץ ישראל שהיו עושין כרבי אליעזר והיו מתים בזמנם, ופעם אחת גזרו גזרה על המילה, ועל אותה העיר לא גזרה, ובסוף פרק ג' דתענית

(כ"ה): כשהתפלל על הגשמים ולא נענה, והתפלל רבי עקיבא ונענה, והווי מרנני רבנן, יצתה בת קול לכבודו [מיהו מצינו כיוצא בזה גם בפרק ז' דבבבא מצינא (פ"ה). לכבודו של ר' יוסי בנו של רבי אליעזר ברבי שמעון] ואמרה, לא שזה גדול מזה, אלא זה מעביר כו', ובזוהר שמות (ט"ו). דאחזיאו ליה בחלמא, אל תתפלל בעד העם הזה כו', וכשהתפלל י"ב שורי אפרסמונא דכיא עייל ההיא דלבש חושנא ואפודא, ובעי מקב"ה דליחוס על עלמא כו'.

צפה ברוח"ק מה שיהיה עם תלמידי רבי עקיבא

ובפרק ד' דברכות (כה): כשחלה ונכנסו תלמידיו לבקרו, אמר להם הזהרו בכבוד חביריכם, הערותי לעיל אות ז' בהגה"ה לפי גירסא שלנו באבות "יהי כבוד חבירך חביב" כו', למה הוצרך לחזור ולצוות על זה קודם פטירתו, ויש לומר שעיקר כלל תלמידיו אלו היה רבי עקיבא, ואליו הוא שרמזו בזה ביום פטירתו שצפה ברוח"ק שעתידין תלמידי רבי עקיבא כ"ד אלף, למות על שלא נהגו כבוד זה בזה, כדאיתא ביבמות פ"ו (סב): ולזה הקדים רבי אליעזר לצוותו על כן, שיזהיר לתלמידיו על זה.

הערת המוציא לאור: רבי עקיבא ככה והצטער על כל סודות התורה שיגנוזו ויסתלקו מן העולם [ובזוהר פרשת וירא מדרש הנעלם (דף צ"ח): בפירושו מתוק מדבש שם בעמוד תמ"ז, כתב: וזה לשונו: מה שכעס רבי אליעזר על החכמים וקיללם על שלא באו ללמוד תורה אצלו, הטעם הוא לפי שרבי אליעזר קיבל הרבה תורה מרבתי, כמו שאמר הרבה תורה למדתי מרבתי, והיה רוצה למסור את כל מה שקיבל מהם, להחכמים הבאים אחריו, אבל לפי שברכוהו במעשה דתנור של עכנאי (ב"מ נט:), לכן לא באו החכמים ללמוד אצלו, וגם רבי עקיבא ענהו כן להשתמט ממנו

בתשובה אחרת, והיה רבי אליעזר מצטער מאוד על כבוד התורה, לפי שעל ידי מיתתו יהיה נעדר ובטל מן העולם כל דברי תורה שלמד מרבותיו, לכן כעס על החכמים שבאו עתה לבקרו שעכשיו אין לו זמן למסור כל תורתו, ורבי עקיבא בכה והצטער על כל סודות התורה שיגנזו ויסתלקו מן העולם, לכן ביקש ממנו שיגלה לו לכל הפחות עתה מה שיכול, וכן היה שגילה לו סודות נוראים כמבואר בזוהר כאן. (העתקנו לעיל))

רבי אליעזר הגדול בתורת הנסתר

בזוהר חדש (איכה י"ג): מובא כי רבי אליעזר היה גלגול של ראובן בכור ישראל, ומסיבה זו, גזירת עשרת הרוגי מלכות שעל פי תורת הקבלה נגזרה על עשרת החכמים בשל היותם שקולים כנגד עשרת השבטים שהשליכו את יוסף לבור, לא חלה על רבי אליעזר, שלא היה שותף במכירת יוסף אלא רק ציווה להשליך את יוסף לבור, ועל כן השליכו את רבי אליעזר לבור אך העלו אותו לאחר מכן ולא הרגו אותו.

בספר בני יששכר (מאמר חודש תשרי מאמר י"ב) מובא, כי מכיוון שראובן היה זה שעסק תמיד בתשובה על חטאו שבלבל את יצויעי אביו, ראוי לפסוק כמותו בכל הנוגע לתשובה, ומכיוון שרבי אליעזר פוסק ש"עידו מסירה כרת" (בניגוד לרבי מאיר הפוסק עידי חתימה כרת), ובחודש תשרי ישנן שלושה זמני תשובה; ראש השנה – זמן הכתיבה, יום כיפור – זמן החתימה, והושענא רבה שהוא זמן מסירת הפתקים לשלוחים, יש לפסוק כמותו שזמן התשובה קיים עד הושענא רבה, ועד אז ניתן לחזור בתשובה ולשנות את גזר הדין. הוא מקשר דברים אלו, לסיבה שמכוחה התפלל משה רבינו, שרבי אליעזר יצא מחלציו כמובא בפסיקתא בשם רבי אהא.

הַגְּאֻלָּה הַעֲתִידָה לֹא תִהְיֶה עַד שְׂיֻזְבוּ לְתוֹסַפֵּת הַקִּדְשָׁה הַזֹּאת

ואיתא בתנא דבי אליהו: אמר להם הקדוש ברוך לישראל: [בני, היו לפני קדושים], ואל תבהלו מיום הדין, שנאמר והייתם לי קדשים וגו' (ויקרא כ.ו). מדברי אליהו הנביא זכור לטוב, לומדים שרק על ידי שיהיו ישראל קדושים יזכו להינצל מיום הדין וכאן בדברי הרמח"ל הקדוש זי"ע למדנו שעם ישראל יהיו קדושים רק על ידי לימוד הזוהר הקדוש,

וכן מבאר בשל"ה, עֲשֶׂרֶה מְאֻמְרוֹת, מְאֻמְרַי רֵאשׁוֹן, שֶׁתִּחַבֵּר מֵהַזֶּהֱרַר הִיָּה עֲתִיד לְהִיֹּת גִּנְזוֹ וְכוּ' עַד שְׂיֻבֹא הַדּוֹר הַאֲחֵרוֹן בְּסוֹף הַיָּמִים שָׂאָו יִתְגַּלֶּה לְתַתְּוֹנִים, וּבְזִכּוֹת הָעוֹסְקִים יָבֹא מְשִׁיחַ, כִּי אֵז תִּפְלֹא הָאָרֶץ דְּעָה בְּסִבְתָּהּ, אֲשֶׁר זֶה תִּהְיֶה סֶבֶה קְרוּבָה לְבִיאָתוֹ. וְזֶהוּ שְׂאֻמְרַי וּבְגִינִיהַ וְשִׁבְתָּם אִישׁ אֶל אַחֲזוֹתוֹ וְכוּ', כְּדֵי שֶׁבְּזִכּוֹתוֹ יִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל, בְּשֵׁם שְׂלֹא נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם עַד שֶׁהִצְרִיף הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְקַדְשָׁם בְּדָם פֶּסַח וּבְדָם מִילָה, בִּן גְּאֻלָּה הַעֲתִידָה לֹא תִהְיֶה הַגְּאֻלָּה עַד שְׂיֻזְבוּ לְתוֹסַפֵּת הַקִּדְשָׁה הַזֹּאת, וְהוּא רְצוֹן הָאֵל יִתְבָּרַךְ, וְאֲשֶׁרֵי הַזִּכָּה בָּהּ.

קָדָם בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ תִּתְגַּבֵּר מֵיגוֹת וְאֶפִיקוֹרְסוֹת רַחֲמָנָא לִיְצִלָן בְּעוֹלָם

בספר אור ישירים מירא דכניא שכתב: קדם ביאת המשיח תתגבר מיגות ואפיקורסות רחמנא ליצלן בעולם. העצה לזה להזהר בשלשה דברים הללו, האחד לאמר בכל יום זהר אף

על פי שאינו מבין מה שאומר, פי אמירת זהר מסגלת לטהרת הלב.

כל העוסק בספר זה מקרב הגאולה

ומוסיף לבאר במקדש מלך לתקוני זהר, שכל העוסק בספר זה מקרב הגאולה ועושה נחת רוח גדול ליוצרו, כמו שכתוב: כאלו פדאני אני ובני מן הגלות כו'. פי כך גזר הבורא שלא יתגלה ויהיה גנוז עד סוף יומיא דבגינה יבוא דרור,

פי סגלה זו בו ולא בזולתו.

ה. בראות רבי שמעון בן יוחאי ברוח קדשו ענין זה, צוה לרפי אבא לכתב ספר הזהר בדרך העלם להיותו מצנע למשמרת עד דרא בתרא קריב ליומיה מלפא משיחא, כדי שפזכות המתעסקים בו תצמח הגאולה בימינו בעזרת השם כנזכר בפירשת ויחי (דף רי"ז), על דא פתיב: קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העמר מן כו' למשמרת, לאצנעותא, ותבן זה מאד. (הרב חיים ויטאל זלה"ה בהקדמתו לשער התקדמות).

ולשון דגל מחנה אפרים פירשת שמיני: וזהו דרש דרש משה, הינו בשיתגלה (פי בכל דור ודור יש בחינת משה, ואיתא דרבי שמעון בן יוחאי היה בחינת משה), וידרש מה שדרש כבר משה, הינו רבי שמעון בן יוחאי, ספר הזהר, אז והנה שרה, הינו שיתבטלו כל הקלפות וממילא יהיה הגאולה שייבנה במהרה בימינו אמן סלה ועד.

וגם על ידי החבור ההוא יהיה בטול הקלפות וקלות הגלות והשבתת הקטרוגים (חסד לאברהם מעין ראשון נהר כ"ד).

הכל תלוי בעסק החכמה הזאת, ומניעתנו מלהתעסק בה היא גורמת אחר ועכוב בגין בית מקדשנו ותפארתנו (הקדמת הרב חיים ויטאל לעין חיים).

ובפרט בימים קשים אלו העוברים על כלל ישראל השם יצילנו ואין איש יודע מה יולד יום, ורבים שואלים ומבקשים עצה ותושיה במה לעורר רחמי שמים ולבטל כל גזירות קשות רח"ל, אין לנו עצה אלא להידבק בלימוד הזוהר הקדוש וכדאי רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק.

הערב גרמו גרמו שנפלה השכינה בדלות

וכתב בספר באר יצחק: נמצא ערב רב שעבדו את העגל, גרמו שנפלו ונשתברו תרין לוחין דאורייתא שהיו על דרך הסוד, וניתן להם תרין לוחין אחרנין דאורייתא, על ידי לבושין על דרך הפשט, והיינו, כי התורה שהיא על דרך הסוד הוא באצילות, ואין שם שום לבוש וקליפה כנודע, אבל התורה שהוא על דרך הפשוט הוא כבריאה יצירה עשיה ויש שם לבוש וקליפה, ועל כן יש שם קושיות שהם סוד הקליפות שהם גורמים שאינם מבינים את האמת, וצריך להקשות כדי לשבר הקליפה, ולתרוץ ולהעמיד על האמת, שהוא

סוד העלות הניצוצות מקליפות, מה שאין כן התורה שהוא על דרך הסוד שהוא באצילות, אין שום קושיה שם מחמת הקליפה, והכל הוא אמת, ולכן על ידי ערב רב צריך ללמוד התורה על ידי הלבושין, ועל כן שייך שמה הקושיות והתירוצים כדי לבוא על האמת, וצריך להבין ולהשכיל, להבין אמיתת הדבר, וזהו "המר שד"י לי" שהם סוד ערב רב כנ"ל, בעבודה קשה ובחומר, וקל וחומר, כי הם גרמו שנפלה השכינה בדלות, כדי לברר ניצוצות מהקליפות, ועל ידי כן גרמו נמי שצריך ללמוד התורה על ידי לבושין ואז צריך הקושיות ולהבין דבר על אמיתה, עיין בספר חסד לאברהם נהר כ"ח, (באר יצחק על תיקוני זוהר בשם אור ישראל).

אם יחזרו בתשובה פראוי ראשי העדה בזכותם תתכנס כל הגלות

איתא בזוהר חדש (פרשת נח דף ל' ע"א): בלשון הקודש: אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, אִם בֵּן אִיךָ יִהְיֶה זֶה לְעוֹרֵר אֶת בְּלָם בְּאֶחָד בְּתִשְׁבּוּבָה? מִי שֶׁהוּא בְּסוֹפֵי הַשָּׁמַיִם וּמִי שֶׁהוּא בְּסוֹפֵי הָאָרֶץ, אִיךָ יִתְחַבְּרוּ בְּאֶחָד לַעֲשׂוֹת תִּשְׁבּוּבָה?

אמר לו רבי אליעזר: תייד, שאם יחזרו בתשובה ראשי בית הכנסת, [שאם יחזרו בתשובה פראוי ראשי העדה] או בית כנסת אחד [או עדה אחת], בזכותם תתכנס כל הגלות, שהקדוש ברוך הוא מסתפל תמיד מתי יחזרו ויעשה להם טוב, שפתוב (ישעיה ל) ולכן יתפה ה' להנכם, מחכה תמיד אימתי יחזרו בתשובה.

אמר רבי יוסי, יבא זה בזה שאמר רבי פנחס, שפתוב ולא יספה שוב אליו עוד. לא נאמר ולא יספ שוב אליה, אלא היא לא יספה שוב אליו. מפלל שהוא מזמן ומחכה אימתי תשוב.

וכן מובא בספר תנא דבי אליהו (זוטא פרק י"ד), וז"ל: אין ישראל נגאלים לא מתוך הצער ולא מתוך השיעבוד ולא מתוך הטלטול ולא מתוך המירוץ ולא מתוך הדוחק ולא מתוך שאין להם מזונות, אלא מתוך עשרה בני אדם שהן יושבין זה אצל זה, ויהיה כל אחד מהם קורא ושונה עם חבירו וקולם נשמע, וכו', עכ"ל.

רואים מדברי הזוה"ק שהכל תלוי בראשי כנישתא כלומר בראשי העם, כי מצווים ומופקדים לדאוג לעם ישראל, אבל באמת אין מי שיכול לפטור את עצמו, על כן מוטל עלינו לקבץ שיעורים ברבים בלימוד זוהר הקדוש, שעל ידו מתקיימת ההבטחה שיחזרו בתשובה מאחבה, ומפנו מקבלים יראת שמים טהורה, ובו פוללים לימוד כל חלקי הפרד"ס, ובו ולא בזולתו נתנה לנו ההבטחה ברעיא מהימנא (זוהר נשא קכ"ד): "והמשפילים יבינו" (דניאל י"ב י') מספרא דבינה דאיהו אילנא דחיי, בגינייהו אתמר (שם פסוק ג') "והמשפילים יחזרו בזוהר הרקיע" בהאי חבורא דילך דאיהו ספר זוהר, מן זוהרא דאימא עלאה, תשובה, פאלין לא צריף נפיו, ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי, דאיהו האי ספר זוהר, יפקון ביה מן גלותא ברחמי, ויתקיים בהון, (דברים לב) ה' בדר ינחנו ואין עמו אל נכר.

ספר זוהר שלש קדושות

הקדמה לספר זוהר שיר השירים בלשון הקודש מספר "זוהר תורה"

ישתבחה ה'בורא ויתפאר היוצר אשר הביאנו עד הלום, וזיכנו להוציא לאורה תורה נעלמה הוא זוהר הקדוש על שיר השירים שהדפים בזמנו הגה"צ רבי יודל רוזנבערג זי"ע בלשון הקודש, שמקובלני שהיה למהרח"ו ספר הזוהר בלשון הקודש.

המדברים בלשון הקדש – דין שלמעלה לא יכל לשלט בהם

וכדאיתא בזוהר הקדוש פרשת נח (דף ע"ו): בלשון הקודש: ראה מה כתוב, הן עם אחד ושפה אחת לבלב. משום שהם בלב אחד וברצון אחד ומדברים בלשון הקדש. ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות, ואין מי שימנע מעשיהם... ומה משום שהיו ברצון ולב אחד ומדברים בלשון הקדש כתוב לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות, ודין שלמעלה לא יכל לשלט בהם – אנו או החברים שמתעסקים בתורה, ואנו בלב אחד ורצון אחד, על אחת כמה וכמה.

השכינה מתחברת עם לשון הקדש – בני ישראל הם לשון הקדש ודאי

ובזוהר (פרשת תרומה – דף קכ"ט ע"ב): בלשון הקודש: אבל דברי לשון הקדש של הקדשה אינם אלא בעשרה, פי השכינה מתחברת עם לשון הקדש, ולכל קדשה שהשכינה באה, אין זה אלא בעשרה, שכתוב (ויקרא כב) ונקדשתי בתוך בני ישראל וגו'. בני ישראל הם לשון הקדש ודאי, ולא שאר עמים שיש להם לשון אחרת.

ומהר"ח פלאג'י זי"ע כתב שסגולת לשון הקודש שיהיה עזר וסיוע וכל חילי שמיא יודעים לשון הקודש בלבד, ובספר יערות דבש לרבי יונתן אייבשיץ זי"ע (ח"ב דף ח"י), וז"ל: "הביטו נא וראו כמה גדולה מעלת לשון הקודש והיא המקרבת הישועה והגאולה... ובכל דיבור ואת צירופי שמות וסגולת אמת, וע"ז נאמר החיים והמות ביד הלשון", עכ"ל.

זוהר מעולפת ספירים

וכבר לפני למעלה משלש מאות המישים שנה בשנת ה'ת"כ ליקט והדפיס הרב המובהק הפוסק הגאון האמיתי החסיד ועניו כמוהר"ר רבי שלמה אלגאזי [ד] זי"ע [אשר בעל כנסת הגדולה רבי חיים בנבנשתי התכתב עמו בפסקי הלכה והפליג רבות בשבחו וז"ל: והדת נתנה מפום ממלל רברבן פה קדוש הרב המובהק הפוסק המלך שלמה נר"ו (נ'טרה ר'חמנא ו'פרקה – פירוש: ישמרהו השם ויפדהו), עין ראתה ותאשרהו נפלאות מתורתו וכו', נאום: נקשר בעבותות אהבתו ידתו, חיים בכמה"ר ישראל בנבנשת זלה"ה], זוהר מתורגם ללשון הקודש בחלוקה לפי סדר הענינים ללימוד יומי לסיים במשך 30 יום, וקראו בשם מעולפת ספירים, ומבואר ממעשיו של החיד"א זי"ע שכתב ביומנו כי למד ספר מעולפת ספירים מתחילתו ועד סופו, ובשנת תקמ"ז הודפס בשלישית וקיבל המביא לבית הדפוס הסכמה מהגאון רבי דוד טעביל זי"ע בעל נחלת דוד.

זוהר תהלים "תמים יחדיו"

ובשנת תקצ"ג נדפס ספר זוהר תהלים בלשון הקודש מחולק לשלושים יום [בעיה"ק צפת], אשר צדיק קדמון ליקט אותנו בצמוד לתהלים כדי שכל אחד ילמד זוהר ותהלים יחדיו, כבר מקודם בשנת שנ"ב ושם מחברו הרב ישראל ז"ל ועליו הסכימו שבעה גאונים והמחבר קראו בשם תמים יחדיו יען כי בו התאחדו יחד הנגלה והנסתר, אשר הודפס מחדש על ידי הרב גרשון מרגליות זצ"ל.

ומספר הרב מרגליות שכאשר התגלגל הדבר שהתארח בעל קדושת לוי הצה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע [ה'ת"ק, – כ"ה בתשרי ה'תק"ע]] אצלו ובחפשו בארגז הספרים הגיע לידו ספר זוהר התהלים "תמים יחדיו", גילה מצפוניו כי מאוד יערב לו בתיתי אותו אליו, וכן רצונו [של הצדיק מבארדיטשוב –] להדפיסו תיכף בחזרתו לביתו ולזכות את הרבים כוונתו, והרב רבי גרשון מרגליות הנ"ל הוכרח להבטיחו שהוא בעצמו יתנהו לבית הדפוס, והנה אחר כמה וכמה שנים נתקיים הדבר, והרב רבי גרשון מרגליות הנ"ל הדפיסו בצפת עם פירוש מצודות בשנת תקצ"ג, ואחר נדפס עוד הפעם בלבוב בשנת תרי"א עם פירוש רש"י בהסכמת גאוני לבוב זצ"ל, עכ"ל.

[ד] אביו: ר' אברהם. – מוריו: ר' יוסף ששון, ר' מאיר די בוטון.
נולד בשנת ה'ש"ע בכורסה (טורקיה). בגיל 25 עלה לארץ ישראל והתגורר בירושלים. בשנת ה'ת"ז לערך חזר לטורקיה, ייסד ישיבה באיזמיר וכיהן כרב הקהילה. נלחם בתוקף נגד תנועת שבתאי צבי עד שנאלץ לברוח ובשנת ה'ת"ל חזר לירושלים ולמד בישיבת "בית יעקב".
בשנת ה'תל"ג מונה לאב בית דין בירושלים ונודע כפועל ישועות.
בשנת ה'תמ"ג לערך השיב את נשמתו ליוצרת.
מספריו: א. אהבת עולם: מוסר. ב. גופי הלכות. ג. הליכות א-לי. ד. זקנת שלמה. ה. יבין שמועה. ו. לחם סתרים. ז. מעולפת ספירים. ח. רצוף אהבה. ט. שמע שלמה. י. תאוה לעינים.

תהלים עם פירוש הזוהר השלם

עוד יצא לאור תהלים עם פירוש הזוהר השלם [בלשון הקודש] ועם פירוש רש"י נאסף ונסדר על ידי הרב הצדיק רבי משה גילערנטר, אבד"ק מארד, ונדפס בפיעטרקוב בשנת תרס"ה, ואשר זכה להסכמות הגאונים וצדיקי הדור, ואשר מציינים בהסכמתם את דברי המאסף בהקדמתו לספר שזו אינה מהדורה ראשונה אלא מורחבת ומשופרת וכו'.

ומה לנו יותר מדברי הירושלמי תנא בשם ר"מ (אומר) כל מי שקבוע בארץ ישראל ומדבר בלשון הקודש ואוכל פירותיו במטהרה וקורא ק"ש בבוקר ובערב יהא מבושר שבן עולם הבא הוא (שקלים ט; וכן שבת פ"א ה"ג).

ובספר פלא יועץ (ערך לע"ז), כתב שהמדבר בלשון הקודש קונה קדושה, עכ"ל. וכולנו מתפללים בתפילת נשמת כל חי "ובקרב קדושים תתהלל" ואמרו חז"ל (שיה"ש רבה), כל השירים קודש ושיר השירים קודש קדשים, כי זה העיקר והתכלית שיגיעו עם ישראל לקדושה עליונה כמו שנאמר "ואתם תהיו ממלכת כהנים וגוי קדוש". ובוודאי שכל הלומד זוהר הקדוש מטהר ומתקדש, ועל כן בא כאן בשלשה קדושות כמו שאומרת הגמרא (שבת דף פח:):[ה]

דרש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא בריך רחמנא דיהב אוריין תליתאי לעם תליתאי על ידי תליתאי ביום תליתאי בירחא תליתאי, עכ"ל.

ואפשר לבאר על פי דברי הרשב"י (זוהר חלק ג דף קכ"ז ע"ב):

תנאי, אמר רבי שמעון להכרייא, עד אימת ניתיב פקיומא דחד סמכא.
[עד מתי נישב ולא נגלה את סודות התורה, שעל זה כתוב] כתיב (תהלים קיט) עת לעשות לה' הפרו תורתך. יומין זעירין, ומארי דחובא דחיק. [הימים

ישראל מבורכים בברכה משולשת" – ברכת הכהנים שיש בה 3 פסוקים שכל אחד מהם: 3, 5, 7 – יחד 15 תיבות, כמספר י"ק (=שכינה), וזה גם כנגד ט"ז שנים שהיו ג' האבות יחד בעולם – אברהם אבינו נפטר כאשר יעקב היה בן 15) "ועי' המשולש" – משה רבינו שהיו חייו משולשים, ז"א, היו שלוש תקופות בחיי משה רבינו: מ' שנה במצרים, מ' שנה במדין, מ' שנה אחרי יציאת מצרים, במדבר. מ' זה מספר יצירתי – 40 יום ליצירת הולד. וגם שמו של משה הוא משולש – אומר ה"בן יהודע": משה זה 3 אותיות שיהד זה 3 פעמים חזק, (משה בגימטריא=345, הגימטריא של "חזק" זה 115, 3 פעמים "חזק"=משה, ולכן כשאנחנו מסיימים את ההומיש, או את התורה אנחנו אומרים: חזק חזק ונתחזק, יש קהילות שאומרים 3 פעמים חזק ואין לנו

[ה] וביאר בספר נר תמיד באריכות, וזת"ד: "בהדש השלישי", דרש אותו הגלילי לפני רב היסדא, "בהדש השלישי" ברוך אלונו שנתן לנו תורה משולשת" – אומר רש"י הקדוש: "משולשת – תורה נביאים כתובים". היסוד הוא: משולש. "תורה משולשת לעם משולש" – כוהנים, לווים וישראלים – "עי' המשולש" – משה רבינו שהוא שלישי לבטן אימו, אחרי מרים ואהרן – וכתוב בתורה: "היו נכנים לשלשת ימים" – זוהי פרישות "בהדש השלישי" – הוא הודש סיון. אומר הגלילי לרב היסדא: הקב"ה נתן לנו את התורה הקדושה בסימן שלוש. ומה זה השלוש הזה? מוסיף ה"בן יהודע" (מסכת שבת פח) פירוש נוסף למשולש: "תורה משולשת" – מצוות, חוקים ומשפטים – "עם משולש" – עם שיצא משולשת האבות – "ועם

קָצְרִים וְחִיצָר הֲרַע מִפְּרִיעַ לְעַמְּךָ בְּתוֹרָה] פְּרוּזָא קָאֲרִי פֶּל יוֹמָא, וּמְחַצְדֵי חֲקֵלָא
זְעִירִין אִינּוּן. [חֲפְרוּז מִכְרִיז פֶּל יוֹם אִזִּי לְחֵם לְבְרִיּוֹת מְעַלְבּוֹנָה שֶׁל תּוֹרָה,
וְחַצְדֵי קִיּוֹם מְעַטִּים הֵם] וְאִינְהוּ בְּשׁוּלֵי (נ"א: בְּשׁוּרִי) בְּרַמָּא. לָא אֲשַׁנְחֵן, וְלֹא
יִדְעִין, לָאן אֲתֵר אֲזִלִּין כְּמָה דִּיאֹת. [וְגַם הֵם עֲדִין בְּתַחֲלַת חֲפְרוּם, פֶּלֹמֵר שְׁלֹא
יִדְעִים אִיךָ לְלַמֵּד אֶת סוּדוֹת הַתּוֹרָה].

ופירשו המקובלים שחד סמכא הכוונה היא עמוד אחד, של הספירות, ואנחנו צריכים לשלב ולעשות עמוד שלישי, כלומר, כמו שיש חכמה בינה, השלישי זה דעת, וכן חסד גבורה האמצעי השלישי זה תפארת, וכן נצח הוד, האמצעי השלישי זה יסוד, כי על עמוד האמצעי עומד תיקון העולם, והוא ראשי תיבות "דת"י" [ד'ע'ת ת'פארת י'סוד], ועל כן צריכים להתקדש בקדושה משולשת, כמו שאומרים ג' פעמים קדוש. ואנו מצווים להתדבק בה' יתברך "והלכת בדרכיו". וכתב הבן איש חי שהאדם צריך להיות קדוש במחשבה, קדוש בדיבור, וקדוש במעשה.

וכאן כללנו שלשה קדושות, קדושת שיר השירים, קדושת הזוהר הקדוש, וקדושת לשון הקודש. ובוודאי על ידי זה יתרבה הקדושה בעם ישראל גוי קדוש, ובכך נחיש הגאולה ברחמים בב"א כ"ר.

**כאן מקום להביא את דברי הרמח"ל הקדוש זי"ע
מחובת ישראל להגיע לקדושה הזו על ידי לימוד
הזוהר הקדוש: (מספר שיערי הרמח"ל):**

**חובת כל ישראל לעסוק בסודות התורה כי לכך נברא כל
העולם כולו וזה רצונו יתברך ויתעלה שיחיו ישראל כמלאכי
הש"ת [ומי שאינו עושה כן הרי הוא ח"ו כפוי טובה רח"ל]**

"בְּהַדְּשׁ הַשְּׁלִישִׁי?" הסוד הוא שקבלת התורה תלויה במספר שלוש, התורה היא נצחית, השבת היא נצחית ואומרים חז"ל: החוט המשולש לא במהרה ינתק" – את החוט המשולש, את התורה הקדושה, אי אפשר לנתק, רבים רצו לעקור את התורה מישראל ולא הצליחו, כי יש בה את הסגולה של שלוש ועל זה כל אומר בברכת כהנים, הכל, כל הברכות, בשלוש. אנחנו אומרים בכניסת השבת: "שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם" – שלוש פעמים, ברכת כהנים – היא ברכה משולשת, יהודי מברך את השני והוא משלש את ברכתו, מדוע? כי יסוד התורה בעם ישראל הוא בהודש השלישי, על כל המשמעויות. סגולת התורה היא בהודש השלישי.

חיווק אלא בתורת משה, כי משה זה 3 פעמים "חוק". התורה הקדושה ניתנה ביום השבת שקדושה ב-3 סעודות, ואתם הושבים ששלוש סעודות של שבת זה, עוד סעודה ועוד סעודה ועוד אכילה?! לאו זה שלוש סעודות שהאר"י הקדוש כתב "אֲתְקִינּוּ סְעוּדָתָא דְּמִלְכָּא" ודווקא הסעודה החשובה ביותר, רעה דרעוין, היא הסעודה שאוכלים בה מעט, והיא סעודה שלישית. אומר ה"בן איש חי": "וביום התליתא" – יום שבת שיש בו קדושה של שלוש סעודות, שאנחנו מקדשים את האוכל, את החומר בשלושת סעודות וכניסתו בשלוש" – היום הקדוש, המשולש – שבת, אנחנו מקבלים אותו בשילוש והם: נר, שולחן וקידוש! מהו הסוד בשלוש,

מה מלמדת חכמת האמת

כתיב: "אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל וגו' כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי" (ירמיהו ט, ב) מכאן ראינו, שהחכמה, שהקב"ה בוחר בה, היא להשכיל ולדעת בו יתברך, מה (שא"א) [שאפשר] לדעת. ולא אמר "השכל וידוע את מצותי", "את דברי", שאז היה מורה שדי לדעת המצוות, וסדר עשייתן בכל פרטיהם. אלא "השכל וידוע אותי". אם כן הוא רוצה דוקא שיתעסקו בני האדם לדעת את תפארת גדולתו. וכל שאר חכמה נאמר בה "אל יתהלל חכם בחכמתו".

הפילוסופים אומרים, שצריך ללכת אחרי החקירה והחכמות החיצוניות, לדעת מהן יקר הבורא, כי מן המצוות אין נראה כלל שום תפארת וגדולה, ולא שום חכמה. ומפני זה הלכו אחרי ההבל של חכמות האומות. אך שקר נסכם ודאי, כי התורה בפירושה צותה "והגית בו יומם ולילה" (יהושע א, ח). ואם היום והלילה משועבדים שניהם ללמוד התורה – אין עוד זמן נשאר לשאר חכמות. והרי בהדיא נאמר: "לא ימוש ספר התורה מפיד" וגו' (שם). אם כן לא זו הדרך ודאי, והלילה לזרע קודש, להתפתות בשוא נתעה כזה.

אבל עדיין צריכין אנו למודעי – איזה הדרך נלך לראות בוראנו ית"ש. כי זה האמת, שמן המצוות לבד לא יצא זה. אין זה כי אם בתורה עצמה, החלק אשר הוא באמת מודיע גדולתו ית"ש, וסוד מעשיו הנפלאים, כי אז יודעים אותו באמת. והעיקר, כי הקב"ה הבדיל לו לעם סגולה – ישראל, דכתיב "והייתם לי סגולה מכל העמים", "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" (שמות ט ה-ו). וזה השורש הגדול, שכאן עומד סוד האמונה באמת: שבשעה שהקב"ה בחר בישראל, הבדילם לגמרי מכל גויי הארץ. ורצה לעשות אותם קדושים בקדושתו ממש. והוא הענין שאמרו רז"ל (תהלים עז, יד): "אלקים בקדש דרכך" – הוא קודש הילוכו בקדושה, דיבורו בקדושה וכו' (ירושלמי ברכות פ"ט ה"א). והיינו כי הקב"ה הוא מקור הקדושה, כל עניניו אינם אלא ענינים של קדושה. וכן כל ישראל להיות קדושים בקדושה הזאת, צריך שכל עניניהם ופעולותיהם, יהיו הכל עניני קדושה ממש. והיינו כי אין די שיהיו עניניהם ענינים גשמיים, ככל שאר האדם, אף על פי שיהיו בהן מצוות שצריך לשמור אותם. זה אינו מספיק לעשותם עם קדוש ממש, כמלאכי השרת. שהקב"ה רוצה אותם למטה, כמלאכי השרת למעלה, כי מלאכי השרת אינם על דרך זה – שיהיו פעולותיהם פעולות הומריות, אלא שקשרי מצוות רביעי עליהו, אלא כולם קדושים וכל מעשיהם קדוש.

כן ראוי שיהיו ישראל למטה באמת. והיינו כי כמו שהקב"ה אינו פונה ביחוד אלא לישראל, כך ישראל אין להם להיות פונים אלא להקב"ה. וזהו "אני לדודי ודודי לי" (שה"ש ו, ג), "אני לדודי ועלי תשוקתו" (שה"ש ז, יא), ולהיות כל מעשיהם על דרך זה. והוא ענין "בכל דרכיך דעהו" (משלי ג, ו). ואף על פי שגם הפסוק יש לפרש אותו – שדי להיות מכוון לשם שמים, דהיינו שיאכל כדי שיחיה ויעבוד את ה', וכן על דרך זה [שאר המעשים]. אין זה עיקרו! אבל להיות כל המעשים ממש דברי קדושה, ואז ישארו ישראל מובדלים לגמרי מן כל שאר האומות, בלי סרך כלל. אלא שאר האומות – אנשים, וישראל – כמלאכי השרת.

על כן, עיקר מה שצריך האדם להיות משכיל, הוא ענין קדושתו יתברך המתפשטת בעולמו, שישראל נתקדשו בה – מה ענין הקדושה הזאת, ומה הם דרכיה, ואיך מתפשטת,

ואיך מזדמנים לקראתה להתקדש בה כראוי. ומי שיראה זה, יראה באמת איך כל הבריאה כולה לא נבראת אלא בשביל זה. והיינו "בראשית – בשביל ישראל שנקראו ראשית" (ויק"ר לו, ד). ויראה בהדיא כי כל העולם לא נברא אלא לפי שנתאוה הקב"ה להשרות קדושתו על ישראל, וכמה חכמות גדולות הכין לענין זה. כי ודאי שצריך שישראל יהיו ראויים לה, ואינם ראויים לה אלא אם כן ישמרו כל התורה והמצוות בכל דקדוקיהם ופרטותיהם, ומשמרת למשמרת שלה בכל חומרותיה, כי בזה תלוי הכל.

אבל כמה דרכים הכין לזה הענין, וכמה גלגולים גדולים, בכמה חכמה עמוקה, בהיות צופה כל העתידות. ורצה לתת יצר הרע, לנסות בו בני האדם. ומפני שהיו עתידים לחטוא, זימן מתחילה כמה גלגולים גדולים, עד שבסוף הכל יתקנו ישראל תיקון גמור. ותהיה קדושה זאת מתפשטת בהם לנצח נצחים. וזהו ענין האהבה הגדולה שבין הקב"ה וישראל. והנה מי שאינו יודע דברים אלה, נקרא שהוא הולך כעיור באפילה, כי אינו יודע כלום על מה הוא חי, על מה מתקיים העולם, וכל שכן על מה עומד העולם כולו.

ועל זה היו צועקים חז"ל "אוי להם לבריות שרואות ואינם יודעות מה רואות, עומדות ואינם יודעות על מה עומדות" (חגיגה יב, ע"ב). כי אין זה כבודו של מקום ב"ה, ולא שבחם של ישראל. הא למה זה דומה: למלך שאוהב אחד מעבדיו, ועושה בעבורו כמה דברים גדולים בעבור אהבתו, הייטב בעיניו שלא יהיה העבד ההוא שם בלבו לכל הדברים הרבים האלה, ולא ירצה אפילו דלעת מה עשה לו. כן הדבר הזה, כי באמת, כל העולם ומלואו אינו עומד אלא על האהבה שהקב"ה אוהב את ישראל. ואם ישראל אינם שמים לב לראות דבר גדול כזה, הייטב בעיני ה'?

זהו הטעם שרשב"י צווה כל כך על זה, וקורא לעוסקים בפשט התורה, שהם ישינים בתרדמה, כי אינם פוקחים עיניהם כלל לראות באהבה שהקב"ה אוהב אותם, כאילו הם ח"ו כפויי טובה אליו. ועוד, שאינם רואים ואינם יודעים דרך הקדושה כלל, ואת הדבקות בו יתברך. והרי התורה מצוה ואומר "ובו תדבק" (דברים י, ב). ואף על פי שפירשו על המתדבק בתלמודי חכם, אבל סוף סוף אין מקרא יוצא מידי פשוטו. והאמת, שצריכים ישראל לידבק בו ממש בדביקות גמור, לדעת דרכיו המיוחדים על פי קדושתו, וללכת בהם. והנה על כן אמרו: "שיר השירים – קדש קדשים" (שה"ש רבה, סוף הפתיחה). כי הוא מיוסד ממש על זה הענין, ומפרש האהבה הזאת, וכל ההשתדלות שמשתדל הקב"ה להתדבק בקדושתו עם ישראל, שישראל צריכים להקביל כנגד זה תשוקה אליו יתברך, להתדבק בדביקות ממש.

והנה זה פרי הגלות בעו"ה, ששכחו ישראל את הדרך הזה, ונשארו ישינים, משוקעים בתרדמתם, ואין שמים לבב לזאת. אבל תורה חוגרת שק על צרתה. והנה אנחנו במחשכים כמתי עולם, כעורים ממש המגששים קיר. לישרים לא נאווה ללכת בדרך הזה, אלא אדרבא לפקוח עינים עיורות, ולראות אהבת ה', ולדעת הקדושה ודרכיה, להתקדש בה ממש.

והנה כל זה ענין חכמת האמת הקדושה, כי אינה אלא ביאור ענין הקדושה הזאת, דהיינו מה שרצה האדון ית"ש להשרות על בריותיו, והסדרים שסידר לזה לכל הזמנים, פירוש – לזמן העולם הזה, שהוא זמן העבודה. וכאן נפק חלוקי סדרים: לזמן שישראל זכאים – לזמן שישראל ראויים להיות על אדמתם, ולזמן שהם צריכים להיות בגלות, לזמן שראוי

להאיר להם פניו, ולזמן שראוי להסתיר. ואף-על-פי-כן, אפילו בהסתר פנים – לקיים להם הקדושה. ואחר כך – לזמן קבלת שכרם, שהוא לעתיד לבא לנצח נצחים. נמצאת כל חכמת האמת עומדת רק על ענין זה, על ענין קדושתם של ישראל, איך שהקב"ה מתדבק בהם מקדושתו, ואיך שישיראל יש להם לידבק בתשוקתם ועבודתם בקדושתו ית"ש, ואיך על זה עומדים כל עניני העולם, וכל הבריאה כולה, למאז היותה ועד עולמי עד, עכ"ל.

ובתנא דבי אליהו: אמר להם הקדוש ברוך לישראל: [בני, היו לפני קדושים], ואל תבהלו מיום הדין, שנאמר והייתם לי קדשים וגו' (ויקרא כ כו). זוהי הבטחה של הקדוש ברוך הוא שמגלה לנו אליהו הנביא זכור למוב, שאם ישראל יהיו קדושים אין מפחדים מיום הדין.

ויש לנו עצה אחת ועוצה "לימוד תורה לשמה" ו, ולמוד תורה"ק בשמחה, אשר בכחו לעצור כל הפרעות ולהשפיע כל הברכות ברוחניות ובגשמיות, וכידוע תקנת הרמח"ל זי"ע לתלמוד תורה"ק ברציפות – שמציל מן הפרעות – ומביא הגאולה (ענין ספר אור הזוהר פ"ה, וכן הובא בספר "תורתו מגן לנו").

להני ידוע שכל המסימים את ספר הזוהר הקדוש בבחינת "בנישתא קדא" (זוה"ק) הם בבחינת "אלף המגן תלוי עליו כל שלטי הגבורים (שיר השירים ד, ד), – עליהם תלוי ועומד הצלת כלל ישראל, "כל שלטי הגבורים" והם שולטים על הגבורות וממתקים אותם, ומיד באה הגאולה בב"א.

ולפי זה מתבאר היטב מאמר הרשב"י "יכול אני לפטור את העולם פולו מן הדין". – על פניו בבקשה לראשי הישיבות ולראשי הפוללים, להרשות לכם להקדיש שנים עשר דקות בהתחלת כל סדר לתלמוד תורה"ק בשמחה, ובדאי יסמימו עמכם, כמו שכתב נודע המציאות בהרבה ישיבות וכוללים שפך עשו. וכידוע דכל דבר שפקדושה כדי שיצליח צריך קודם אתערותא דלתתא (ענין זוה"ק פרשת לך לך דף ע"א:). וכל המעלות האדירות שנאמרו במעלת הלימוד והקריאה בזוה"ק הם גם במי שאינו מבין כלל את אשר הוא קורא – כמשל החולך אל הרופא, אינו צריך להבין ברפואה כדי להתרפא, פן תלמוד תורה"ק הגם שאינו מבין עצם הלימוד פוחו גדול ועצום "ובונה בשמים עליותיו", ועתה שזכינו לקדושה משולשת הוא זוהר הקדוש על שיר השירים הקדוש ולשון הקודש שאפשר להבין ולהתחבר לשכינה הקדושה בוודאי שפוט מעליו ומכל הסוככים אותנו כל מרעין בישין ומזיקין ומחבלים, ומשפיע שפע קדושה ורחמים וטהרה עליונה כנאמר זורקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, ועל ידי פן נגאל במהרה בקרוב, פי עת צרה היא ליעקב וממנה יושע – יעקב אבינו ע"ה נקרא אב של שבועים נפש, ושבעים גימטריה סוד – דע"י לימוד התורה – שהיא מדתו של יעקב אבינו ע"ה, ובפרט זוה"ק – שכנגד סו"ד, ובזה נקרא אב של שבועים נפש, נמצא משבועים אמות העולם – ועוד כידוע יעקוב במלוי אותיות כזה: יו"ד עי"ן קו"ף וי"ו ב"ית, גימטריה 770 – שמשנת תש"ע – נפתח הצינור השפע האלוקי ללמוד את הזוהר הקדוש

מסתפלין ברוי דאורייתא. (זהר חלק א' דף כ"ה). – אינו דעבדין לאורייתא יבשה, ולא בעאן לאשתדלא כחכמה דקבלה, דגרמין דאסתלק נביעי דחכמה דאיהו י' מינה, ואשתארת ב' בישה, וי לון דגרמין ענייתא ותרבא וביזה ותרג ואבדן בעלמא. (תיקו"ז תי' ל').

[1] תורת הפוד הוא תורה לשמה, (אור יצחק פ"א). וכמו שאמר המגיד למן הבית יוסף: אם תקבע עתים בחכמת הפקלה, אפתח לך דה דתדביק ריון סתימין דלא ידע יתהון פר נש. (מגיד מישרים פרשת בא) – וי לעלמא דאנון אסימין לבא וסתימין עיניו דלא

בלשון הקודש והוא בבחינת גילוי שכינה, וממנה – מכח סגלת לימוד הסוד המחובר בשלש קדושות יושע תשועת עולמים. – זכרו! בידנו הדבר! – "הלוא אם קמן אתה בעיניך ראש שבטי ישראל אתה", והחלש יאמר גבור אני, ויתקיים בנו הפסוק "הקמן יהיה לאלק והצעיר לגוי עצום אני ה' בעתה אחישנה" (ישעיה ס, כב) כב"א.

עמוד חדש לתמונות

כאן בא תמונה של שער התהלים

תמונת ספר מעולפת ספירים

עמוד חדש לתמונות
כאן בא תמונה של שער
התהלים

תמונת ספר מעולפת
ספרים

הקדמות לספר מעולפת ספירים

לקוטיים מספר הזוהר על דרך הפשט וחלקתיו לג' עמודים

הקדמת המסדר: אמר הקטן, זה הקונטרס הלא הוא כמוס עמדי מימי ילדותי אשר סדרתיו להדריך את עצמי ולאשר בגילי, הגם הלום ראיתי אחרי כי אם נתן הספר אל אשר לא ידע ספר לאמר קרא ואמר אקרא כי זה כל האדם ידעו את ה' למקטנם ועד גדולם מפלאות תמים דעים, וקראתיו מעולפת ספירים, להיות הדברים ספיריים לקוטיים מספר הזוהר על דרך הפשט וחלקתיו לג' עמודים, תורה, עבודה, גמילות חסדים. במ ידע האדם מעלת ה' יתברך והמלאכים והאבות והצדיקים וטעמי המצות ומעלת השבת ויום טוב ועניני הנפש שכרה וענשה ומה יעשה בה בעת הפטירה לבעבור יוסר האדם ומעלת גן עדן וגיהנם ועולם הבא ותשובה וכמה רמזים. וחלקתיו לשלשים ימי החודש על סדר תפוחי זהב [תפוחי זהב הוא קיצור ספר ראשית חכמה שגם מחברו חלקו לשלושים יום] ולא היה בדעתי להוציאו (בו מלאכה היא) עד שקם התייר הגדול עוסק במצות החכם השלם במהר"ר שלמה ן' עזרא נר"ו לזכות הרבים ונתן בלב החכמים גבירים אבירים כבירים אנשי חיל יראי אלהים חברי הבקיות של ק"ק פינטו יע"א להדפיסו גם המה קמו ונתעודדו ונדבה רוחם כיד ה' הטובה עליהם והמה מבני עליה. חברותא כלפי שמיא המציאו לכסף מוצא על כל מוצא פי ה' עליהם יהיו. בה מעתיר דל על דל:

שלמה אלגאזי:

המדה גנוזה מרגלית טובה ספר הנותן אמרי שפר

הקדמה לכבוד המסדר: זה היום שקויתי מצאתי ראיתי חמדה גנוזה מרגלית טובה ספר הנותן אמרי שפר, קטן הכמות ורב האיכות, הנמצא בבית גנזי הרב המובהק המסדר יצ"ו מונח בקרן זוית לסבה כי קצור קצרה ידו ולא יכול להעלותו על מזבח הדפוס כי הכסף נכסף בימי שלמה ומאומה בידו כי תם הכסף וכלי זהב ושמלות זהבים מעביר ולבני"ם להדפסת שאר ספריו הנחמדים ואין הקומץ משביע, ולסבה זו עדין לא נגמר ספר שמע שלמה ואני בראותי התועלת הנמשך לכל עם בני ישראל ובפרט למהדרין מן המהדרין השבים אל ה' בכל לבב הצני נערת ופני כחלמיש שמתי ועם אלופי ומיודעי חברים מקשיבים לקולי דברתי ה"ה יחידי סגולה מהחברה הקדושה הנזכרת וענותם תרבני שהקדימו עשייה לשמיעה ונתנו לכסף מוצא בתורת הלואה כל הצורך להדפסת הספר המפואר הזה וכונתם רצויה שהיה לזכות בו את הרבים, זכות הרבים תלוי במ ישלם ה' פעלם בבני חיי ומזוני ויזכו לחוות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, אמן כן יהי רצון. נאם המתאבק בעפר רגלי החכמים ושותה בצמא את דבריהם קמינא וזעירא:

שלמה בכמהר"ר משה ן' עזרה זל"ה:

אור הספר הקדוש מעולפת ספירים פניני זהב הזוהר הקדוש

הקדמת המביא לבית הדפוס: יתברך האל ויתגדל הודו, אשר בעוצם רחמנותו הגביר מאד חסדו, ועוד נטויה ידו, לעומת אנוש כערכי, להספיקי כל עת צרכי, גם כי באופן אהלך יגיה חשכי, להיות מעודי בעוד לא אוכל להכריע על ברכך, לעת אכיר קטנות עבודתי המחויב מאתי אליו יתברך, הלא תקצר רוחי, ומאוד מרי שיחי, ולכי בקרבי הלא תכלם ותבוש, בראותי אותי ערום מבלי לבוש, ולולא רוח מכינתי יענני, כי עזרתו תסוב תנחמני, הלא לכי בקרבי המם ימם, כמו שבלול תמם, ואולם זאת אשיב אל לבי, אף רוחי בקרבי, אפיץ על תבל ומלואה, תוכחת מוסר כי מלאה צבאה, היא כבודי ומרים ראשי, תנחומיה ישעשעו נפשי, היות בהביטי בה כל עת וזמן, לבי בה' מאוד נאמן, גם את בני זולתי המה יביטו יראו בו, ותבא כמים בקרבו, ותדבק נפשו בה' אלהיה, ושבה אל בית אביה כנעוריה, ולכן עתה חסדי ה' אנידה ואספרה, אשר במתג ורסן השגחתו יובילני דרך ישרה, יגביר לעד כחי, והעיר מצפון רוחי, להפיץ ענן אור הספר הקדוש מעולפת ספירים הנלקט מאמרי פניני זהב הזוהר הקדוש הזורה לישרים, בגבורות ישע ימין הגאון האמיתי מוה' שלמה אלגאזי ז"ל, אשר אמרתו כטל תזל, ודבריו במשפט יכלכל, עוטה אור אמרות טהורות אלה כשלמה לעומת כל, למען כולם יוכלו לגשת אל דלתותם, מפאת קלות לשונם וצחות דברותם, והאוחזים בסנסני מוסריו חוקיו ומשפטיו, הלא יכירו כי גדול הדר כבוד הודו עלי מביטיו, ללמדו להועיל מדריכו בדרך ילך, בירכתי צפון קרית מלך:

עוד תשאיני, רוח רעיוני כי יאות להדביק אליו מכתב הרמב"ן לבנו ז"ל, אשר מוסריו ירגישו מאוד לכב רואיו ישלח דברו וימסם על שפתי מלך קסם, ואתם אחי בני אל חי, נא הסתפחו בנחלת הספר, הנותן אמרי שפר, ושאו כל איש בחיקו, ויצא כנוגה צדקו, כבור ידיו לנגד עיניו, ותורהו נוראות ימיניו, הכ"ד נפש תשתוהח לעומת היכל קודש ה', כי בכל מקום אשר אשא עיני ידריכני בנתיב מצותיו, ויתן בלב עמו וצאן מרעיתו לתאו מטעמות הספר ללקט אורותיו, והיה סוד אלוהי עלי אהלם, ינטלם וינשאם עד עולם,

הק' אברהם בן מהור"ר יהודה ליב ז"ל

עד כאן הקדמות א. של המחבר הרב שלמה
אלגאזי. ב. המתנדב להדפיס בימי הרב אלגאזי.
ג. המביא לדפוס אחרי שנים.

עמוד ריק

ספר

הזהר הקדוש

חלק שביעי

מאת התנא רבי שמעון בר יוחאי וחבריא קדישא

בו שלשה ספרים גפתחים

שיר השירים משלי וקהלת

נקבצו וכאו בזה כעמיר גורנה כל המאמרים שיש להם שייכות לשלשה ספרים האלה מן הזהר הגדול שעל התורה, ומן תיקוני זהר ומן הזהר חדש ומן מדרש הנעלם. הכל בצד אחד לשון הזהר – ולעומתו העתקה בלשון הקודש שורה לעומת שורה, למען תהיה ביכולת לכל בר אוריין לכנוס לטייל בפרדם הזהר הקדוש שעל ידי זה תתקרב הגאולה. וסגולה המיוחדת של לימוד אותן ג' הספרים נזכר בתיקוני זהר תיקון י"ג, וזה לשונו: "אמר רבי שמעון – בההוא זמנא דיהון תרין שמהן כחדא, יתער ברתא דמלכא בשיר השירים משלי וקהלת, דאינון שלשת אלפים משל, תלת יודיין דאינון תלת טפין דמוהא דנחתין מן יו"ד. ולאן אתמשכו? לגבי צדי"ק."

ודי בזה למבין שיבין סגולת לימוד ג' ספרים האלה.

וכדי להקל יתר על המעיין הצגתי פירוש 'זיו הזהר' כמו

בזהר הקדוש שעל התורה.

כל זה הכינותי בעזרת השם יתברך,

אני הקטן והצעיר יהודה יודל ראזענבערג

בן מהו"ר ישראל יצחק ז"ל, מגזע ר' יהודה חסיד ז"ל.

מלפנים רב בווארשא לאדז מדינת פולין, אחר כך רב אב בית דין בערי טוראנטא ומאנטריאל מדינת קאנאדא. מחבר הספרים: 'זהר תורה', 'ידות נדרים', 'רפאל המלאך', 'ילקוט אליהו הנביא'.

'קריאה הקדושה', 'מקוה יהודה', 'עטרת תפארת'. ועוד ספרים בכתובים.

בילגורייא – נדפס בדפוס המשובח של האחים וויינבערג – בשנת תר"צ לפ"ק

מהדורה חדשה

נדפסה בשנת חמשת אלפים שבע מאות עשרים ושבע לבריאת העולם – הוצאת עם

עולם בע"מ – ירושלים עיה"ק ת"ו

הקדמה כללית לשלשת הספרים

י'שמחו ה'לומדים ו'יגילו ה'חכמים אשר דעתם נהור יבינו לשאב בקרבם רוח חכמת האמת להבין ולהשכיל אור דברי תורתנו הקדושה על פי פרדם, בראותם זיו האור הגדול מן כוכב הזוהר הקדוש המזהיר כזהר הרקיע ומפיץ אורו על פני תבל אשר יזרח עתה לפניכם, הלא הוא קובץ כל מאמרי הזוהר הקדוש אשר על שלשת הספרים, קדושה המשולשת: שיר השירים – משלי – וקהלת, המפוזרים בזהר הגדול ובזהר חדש שעל התורה ובזהר חדש המיוחד לאותן השלושה ספרים וגם מאמרי מדרש הנעלם, הכל עם העתקה בלשון הקודש שורה לעומת שורה עם פירוש זיו הזהר שחברתי על דרך מפרשים הקדמונים מקובלים המפורסמים על פי קבלת הרמ"ק זצ"ל, אשר כל איש בעל מוח יוכל להבין לפי ערכו ולפי מדרגתו. ובלי תפוגה נראה בעליל שקרוב להתקיים דברי רשב"י כפי שאמר אליו אליהו הנביא אשר בעיקבתא דמשיחא תתפשט לימוד הזוהר הקדוש בעולם, כמו שתוכיח על זה העובדא שלי שהוצאתי לאור הזוהר הקדוש שעל התורה בהעתקת לשון הקודש חמשת אלף ספרים, ובמשך שתי שנים נמכרה כל ההדפסה, ומוזה נראה גם כן שקרוב הדבר להתקיים הפסוק: 'ומלאה הארץ דעה את השם וגו.', כי כל הזוהר הקדוש מיוסד להפיץ דעה את השם, ואך לימוד הזוהר הקדוש היא התרופה האחת המיוחדת ללחום לעומת ההפקרות של אפיקורסות הנפרצה מאד בימים האלה, כדברי חז"ל ש'בעיקבתא דמשיחא הוצפא יסג', והאפיקורסות תתגבר בכח גדול בכח קליפת עמלק, ואך בכח לימוד הזוהר הקדוש יש בכחנו לקיים 'מוחה תמחה את זכר עמלק מתחת השמים'.

ויש לדקדק מדוע כתוב 'מתחת השמים'? שהיה לו לומר 'מעל הארץ', כי הלא אין עמלק עוף יעופף תחת השמים. אבל הענין הוא מפני שקליפת עמלק היא לקרר מן האמונה הקדושה כבורא עולם יחיד והשגחתו הפרטית, והוא מכנים אפיקורסות שלא להאמין אלא במה שנמצא תחת השמים, והיינו רק מה שאפשר להשיג בחמשה החושים של האדם. ולפיכך עמל"ק בגימטריא ספ"ק ובגימטריא ר"ם – כי ראשית מלחמתו להכניס ספק בלב ישראל אם יש בורא עולם יחיד, ככתוב 'היש השם בקרבנו אם אין', מיד 'ויבא עמלק וגו.'. ועוד זאת שאף אם יש בורא עולם בא עמלק להלחם באפיקורסות של 'רם', ככתוב: 'רם על כל גוים השם' ואינו משגיח בארץ. וכח שליטתו (של עמלק) ללחום עם ישראל הוא בשביל המעמט תלמוד תורה, כמו שדרשו על הפסוק 'זילחם עם ישראל ברפידים' – בשביל שרפו ידיהם מן התורה. ולפיכך מובן שכאשר ישראל מתחזקים בתלמוד תורה ובפרט בלימוד הזוהר הקדוש אז נפקחו עיני האדם לראות ולהבין עמקי תורתנו הקדושה וסודות האמונה הטהורה כי 'רם השם' – ומכל מקום 'ושפל יראה', כי מלא כל הארץ כבודו ועיניו משוטטות בכל הארץ ומלכותו בכל משלה, שבשבילה כתוב 'זאתה מחיה את כלם'. ואף גם כל מביני מדע חוקרים ומשכילים אם אך לב טהור להם יזהירו המשכילים כזהר הרקיע בעיונם בלימודי הזוהר הקדוש כי ימצאו בו ענינים נסתרים הכוללים כל חכמות שבועולם. ובכן,

כל מה שיתפשט יותר בעולם לימוד הזוהר הקדוש יתקרב הדבר שיתקיים הפסוק 'ומלאה הארץ דעה את השם', וזהו שאמר אליהו הנביא שביאת המשיח תלויה בהתפשטות לימודי הזוהר הקדוש, שכאשר יהיה 'וכל בניך לימודי השם' אז יהיה 'רוב שלום בניך' – כי המשיח משתוקק לבוא אל עם הספר בעלי תורה וחכמה ולא לעמי הארצים אנשי עמלק שאינם מאמינים אלא כמה שתחת השמים.

וכדי להבין סגולת קדושה המשולשת של אלה שלשת הספרים של שלמה המלך שיר השירים – משלי – קהלת, אביא כאן איזה מאמרי הזוהר הקדוש המדברים מזה:

בתיקוני זהר תיקון י"ג איתא:

אמר רבי שמעון – בההוא זמנא דיהון תרין שמתן כהדא יתער ברתא דמלכא בשיר השירים – משלי – וקהלת דאינון שלשת אלפים משל תלת יודי"ן, דאינון תלת טפין דמוחא דנחתין מן יו"ד. ולאן אתמשכו? לגבי צדיק, ע"כ. ויש לומר כונתו – שכאשר תגיע העת של הגאולה ושני השמות הוי"ה אדני' יזדונו כהדא, אז יתער ברתא דמלכא, היינו כנסת ישראל על ידי לימוד שלשת הספרים שיר השירים – משלי – וקהלת הנקראים 'שלשת אלפים משל', יתער כח להמשיך ממקום היותר גבוה שפע קדושה היותר גדולה הנרמזת בג' יודי"ן שהן ג' טפין דמוחא דנחתין מן יו"ד, פירוש מן עולם החכמה, ואתמשכו לגבי צדי"ק, היינו ספירת היסוד, וממנו למלכו"ת, וממנה לעולם הזה. וזאת השפע אין היא שפע של גשמיית אלא קדושה רוחנית של חכמה בינה ודעת, שיתקיים הכתוב 'ומלאה הארץ דעה את השם וגו' על ידי שיושפע לעולם הזה השפע של שלושה טפין דמוחא, דהיינו הארת חכמה בינה ודעת שנקראין ג' יודי"ן, כי אות יו"ד רומז על אור החכמה, וגם בינה וגם דעת חכמות הן. ומאמר הזה של תיקוני זהר מתאים עם דברי הזוהר הקדוש שאמר ששלושת הספרים שיר השירים – משלי – וקהלת הם כנגד חכמה תבונה ודעת, ובמקום אחר אומר שהם כנגד חסד גבורה תפארת. ואין זה סתירה – כיון שחסד גבורה תפארת הן תולדות חכמה בינה ודעת. ואלו הם שני מאמרי הזוהר הקדוש המדברים מסגולת אותן שלשת הספרים:

בזוהר הקדוש פרשת אחרי מות – דף ס"ד ע"א איתא:

אמר רבי שמעון – בא וראה ג' ספרים של חכמה הוציא שלמה המלך לעולם, וכולם בחכמה העליונה. שיר השירים כנגד חכמה, קהלת כנגד תבונה, משלי כנגד דעה, כנגד שלשת אלה עשה שלמה ג' ספרים האלה.

ובזוהר הקדוש פרשת בא – דף לח ע"ב איתא:

אמר רבי שמעון – שלמה המלך עשה ג' ספרים שיר השירים קהלת

משליו. שיר השירים כנגד חסד, קהלת כנגד דין, משליו כנגד רחמים, בשביל להשלים החכמה. והוא עשה כל מה שעשה בשביל להראות חכמה לעומת מדרגות העליונות.

ובזוהר הקדוש פרשת שמות – דף י ע"ב איתא:

א"ר אלעזר – שלמה המלך עשה ספר קהלת והעמידו על שבעה הכלים שהעולם עומד עליהם, שהם יסודי העולם, כנגד שבעה הרקיעים: וילון, רקיע, שחקים, זבול, מעון, מכון, וערבות. וכנגדם אמר: הכל הכלים אמר קהלת, הכל הכלים הכלי הכלי.

מכל זה נוכל לראות ולהבין עמקי הסודות וגודל המוסר והחסידות הגנוזים וכמוסים באותן שלושה ספרים. וספר שיר השירים עולה על כולם, ומי יוכל לשער גודל הקדושה והסודות הצפונים בו. ולכך אמרו שאמר רבי עקיבא: לא היה העולם כדאי כיום שניתן בו שיר השירים לישראל – שכל הכתובים קודש ושיר השירים קדש קדשים! וכך אמר גם רבי אלעזר בן עזריה: כל הכתובים קודש ושיר השירים קדש קדשים, שכולו יראת שמים וקבול עול מלכותו.

ובמדרש הנעלם בזוהר פרשת ויצא – דף צח ע"ב מביא:

תנו רבנן – כשחלה רבי אליעזר הגדול נכנסו חכמי הדור לבקר ויהי ביניהם רבי עקיבא. בכה רבי עקיבא ואמר לו: רבי, אוליף לי אורייתא. פתח רבי אליעזר פיו במעשה מרכבה ולימד לרבי עקיבא רי"ו (מאתים ושש עשרה) טעמים בפסוקי שיר השירים. כשהגיע לפסוק 'סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני' לא יכל עוד רבי עקיבא לסבול. הרים קולו בככי וגעה, ולא יכול לדבר מאימת השכינה שהיתה שם. ולאחר שלמדו כל הסודות של שיר השירים השביעו שלא ישתמש בשום פסוק ממנו, שלא יחריב הקב"ה את העולם – כי אין רצונו שישתמשו בו אנשים מפני גודל קדושתו.

ובזוהר הקדוש פרשת תרומה – דף קמד ע"א איתא:

אמר רבי יוסי – תושבחתא דשירתא דא איהו כללא דכל אורייתא, כלל מעשה בראשית, כלל סוד האבות, כלל גלות מצרים ויציאת ישראל ממצרים והשירה שעל הים, כלל עשרת הדברות ומעמד הר סיני והליכת ישראל במדבר עד שנכנסו לארץ ועד שנבנה בית המקדש. וביום שנתגלה שיר השירים בו ביום ירדה השכינה לארץ. בקיצור – מה שהיה, מה שהוא, ומה שעתידי להיות אחר תחיית המתים עד היום השביעי כאשר יהיה שבת להשם הכל הוא בשיר השירים. ולכך למדנו – כל מי שאומר פסוק של שיר השירים בבית המשתה, התורה חוגרת שק ואומרת לפני הקב"ה 'צחוק עשו לי בניך בבית המשתה', ע"כ (בלשון הקודש).

וכנראה צרה זו היא צרה ישנה. וגם אז לא חסרו פושעים אפיקורסים החורצים לשונם

ככלבים לדבר עתק בגאווה ובוז על תורתנו הקדושה – הן תורה שבכתב והן תורה שבעל פה. עפרא לפי הרשעים המשוגעים באומרם על שיר השירים ששלמה המלך ניהל אהבה עם רועה נערה ששמה 'שולמית', ושעל זה נתיסד שיר השירים דברי אהבה ועגבים. אוי לאזנים שכך שומעות! אבל אוי ואבוי לשפתי כסילים פושעים ואפיקורסים שכך נובחות! רוצה אני לשאול לאותן אפיקורסים המשכילים ומסקלים – הלא בעל כרחכם מוכרחים הם להודות ששלמה המלך היה בקי בדקדוק לשון הקודש, ואם כן אדרבא יאמרו נא הפירוש תיכף בפסוק ראשון 'ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין'. מדוע התחיל בלשון נסתר ומסיים בלשון נוכח? מדוע 'פיהו' ולא 'פיו'? מדוע 'לְרִיחַ שְׁמָנֶיךָ' ולא 'לְרִיחַ שְׁמָנֶיךָ?' וכן הלאה והלאה – שכל מי שיש לו מוח בקדקדו ובפיו לשון אדם ולא לשון כלב, הוא רואה בעינים פקוחות שבכל פסוק ופסוק של שיר השירים יש גנוי נסתרות סודות נוראים מן זיווג העולמות של חכמה ובינה הנקראים 'אבא ואמא', ומן זיווג העולמות של תפארת ומלכות שנקראים 'ברא וברתא', 'חתן וכלה', 'קודשא בריך הוא ושכינתא קדישתא'. וכל הפסוקים של שיר השירים מדברים מהשתוקקות של אהבה רבה ואהבת עולם בענין שני הזיווגים האלו שנעשים ונתקנים על ידי עבודת ישראל בתורה ותפלה ומצות, ובפרט בעבודת בית המקדש בקרבנות ושמן וקמרת ישמה לב.

סדר כתיבת השלושה ספרים: עוד מהראוי לדבר כאן בענין ההסתדרות של שלושה ספרים האלה – מי בראש ומי בסוף? והנה ראיתי בענין זה שבע דעות חלוקות – במדרש רבה ארבע דעות, בגמרא שתי דעות, ובזוהר הקדוש דעה שביעית. ואלו הן: במדרש רבה ריש שיר השירים שואל איזה מהן כתב שלמה תהלה? רבי חייא רבה אליביה שתי דעות שונות – דעה ראשונה: משלי שיר השירים קהלת. דעה שניה: משלי קהלת שיר השירים. רבי יונתן אמר שיר השירים משלי קהלת. רבי ינאי אמר הכל מודים שקהלת בסוף אמרה. ובמסכת בבא בתרא (דף יד:) מביא סידרן של כתובים – רות ספר תהלים איוב משלי קהלת ושיר השירים. ופירש רש"י: משלי קהלת שניהם ספרי חכמה, שיר השירים נראה בעיני שאמרו לעת זקנתו, עכ"ל. ועוד שם בגמרא (דף מו.): חזקיה וסיעתו כתבו ישעיה משלי שיר השירים וקהלת. עד כאן שש דעות. ובזוהר הקדוש בשני המקומות שהבאתי לעיל דברי רשב"י נראה דעה שביעית בסדר חדש – שיר השירים קהלת משלי, כסדר השלושה ספירות חב"ד או חג"ת. מכל אלו שבע דעות יש לראות שיש ארבע דעות שקהלת בסוף אמרה, הלא הן: א) חזקיה וסיעתו ב) דעה הראשונה אליבא דרבי חייא רבה ג) רבי יונתן ד) רבי ינאי. ויש שתי דעות ששיר השירים אמר לבסוף, והן: א) ברייתא דמסכת בבא בתרא בענין סידרן של כתובים ב) דעה השניה אליבא דרבי חייא רבה. ולכן מאד היה קשה לי לבחור איך לסדר בדפוס פירוש הזוהר הקדוש שעל שלושה ספרים האלו. וראיתי בסידור התנ"ך הנמצא בינינו סדר עקלתון – תהלים משלי איוב שיר השירים רות איכה קהלת. ולא אוכל להבין על איזה יסוד ומשום איזה טעם נסתדרו כך, שזה דלא כמאן! [אמר המגיה: צ"ע! דסדר התנ"ך הוא בעצם הדעה הראשונה שהביא ממדרש רבה – משלי שיר השירים קהלת]

והנה לאחר העיון נראה לי דכפי המובא בזוהר הקדוש שביום שהוקם המקדש נתגלה בעולם הזה שיר השירים, משמע בודאי ששיר השירים אמר שלמה לאחר שהוקם המקדש בתחלת שנות מלכותו, והיינו כרבי יונתן. ולכאורה יפלא על רבי ינאי באמרו הכל מודים

שקבלת בסוף אמרה. איך הכל מודים? הלא אנו רואים שמהולקים בזה! ואולי אפשר ליישב דרבי ינאי סובר שמהולקים רק בהסתדרות איך לסדרם בכתובים, אבל לגבי איך שאמרם – הכל מודים שקבלת בסוף אמרה. אבל קושיא גדולה יש להקשות על פירוש רשי ז"ל בגמרא שהבאתי לעיל במה שכתב וז"ל: נראה בעיני ששיר השירים אמרו לעת זקנתו – עכ"ל. והרי זה היפך מפשיטותו של רבי ינאי ולהיפך מחזקיה וסיעתו. ומה גם דרש"י בעצמו מביא בהתחלת פירושו לשיר השירים דברי רבי עקיבא ששיר השירים קודש קדשים ושלא היה העולם כדאי כיום שניתן בו שיר השירים. ומעתה, האם שכח רש"י ז"ל הפסוק זיהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו ונו? ואולי אפשר להעמיס בדברי רש"י ז"ל שבאמת גם רש"י סובר דקבלת בסוף אמרה, ומה שפירש רש"י כך הוא רק על מה שמובא בגמרא סדר הכתובים משלי קבלת ושיר השירים. על זה אמר נראה בעיני שאמרו לעת זקנתו – והוא משום שהיה קשה לו מדוע סדרו בכתובים שיר השירים לבסוף? והלא מסתבר שאמרו בעת שהיה שלמה במדרגה היותר גבוה והיינו לאחר שהוקם המקדש. ועל זה מתרץ – נראה בעיני שאמרו לעת זקנתו. כונתו למה שאמרו חז"ל: איזהו זקן? זה שקנה חכמה. והיינו שבאמת אמרו לאחר שנבנה בית המקדש, שאז היה במדרגה היותר גבוה, ואז נקרא לעת זקנתו כיון שאז קנה החכמה לאחר החלום שלו, ורק אז היה ראוי לומר שיר השירים שהוא קודש קדשים, ולא לעת זקנת שלמה בשנים – כיון שאז לא היה במדרגה גבוה כל כך. ומה שמסדר בגמרא בסדר הכתובים שיר השירים לבסוף הוא משום דמעלין בקדש לפיכך סדרו שיר השירים שהוא קדש קדשים לבסוף, כך נ"ל ליישב דעת רשי ז"ל.

מכל הלין גמרתי בדעתי לסדר שלושת הספרים כעין פשר והכרעה – דכיון שיש רוב דעות שקבלת בסוף אמרה, ומסתבר יותר ששיר השירים אמרו לעת שקנה החכמה אחר שהוקם המקדש בשנים הראשונות של מלכותו, לפיכך סדרתי כרבי יונתן שיר השירים משלי וקהלת. גם אין זה סתירה כל כך לדברי הזוהר הקדוש שזכר שיר השירים קבלת משלי, כיון שמעמו של הזוהר הקדוש הוא שהם כנגד חסד גבורה ותפארת, (אם כן שיר השירים כנגד חסד), קבלת (כנגד) גבורה, ומשלי (כנגד) תפארת. (לכן שיר השירים סדרנו ראשון דהוא כנגד חסד), וכיון שידוע שגבורה היא דין ותפארת הוא רחמים, על כן מהראוי להקדים רחמים לרוגז (ומשום הכי הקדמנו משלי לקבלת). ועוד כי הלא הלא גם רשב"י עצמו בתיקוני הזהר שהבאתי לעיל סדר כרבי יונתן באמרו: שיתער ברתא דמלכא בשיר השירים משלי וקהלת.

הקדמה ואזהרה לנכנס לטייל בפרדס.

ויען כי שיר השירים הוא מקור חכמת הקבלה וכולו תוארים של זכר ונקבה, ותפארת אברי הגוף עם דברי אהבה ועניני הזדווגות ונשיקות של אב ואם, בן ובת או חתן וכלה, ויכול הקורא לחשוב ח"ו שיש למעלה ענינים גשמיים כאלה, לכן אמרתי כי נחוץ להעתיק כאן מעט מן המעט כטיפה מן הים מה שהזהירו בזה רשב"י וחבריא הקדושה וכל חכמי הקבלה. וזה לשון האריז"ל בריש ספר 'כנפי יונה': דע שדוקא כדי להבין ניתן לנו רשות לעשות משל באברי גופנו כמו שכתוב 'ומבשרי אחזה אלוה'. אבל אתה, חכם וטהר רעיונך לדעת כי למעלה אין שום דבר גשמי חלילה, ומן קודם האצילות אין לנו רשות לעסוק בו ולא

לדמות צורה ודמיון כלל, רק כדי לשכך את האוזן אנו צריכין לדבר דרך משל, והחכם יבין מדעתו כי אין שם שום מציאות ציור ה"ו. אמנם מעשר ספירות ולמטה אפשר לדבר דרך משל ודמיון וציור, עכ"ל. ודע כי חכמי הזוהר הקדוש והאריז"ל הוכרחו להשתמש בתוארים וכינויים ממאורעות הגופות כדי לבאר סודות נפלאים אשר אין דרך ואופן לבארם כי אם באלו הכינויים ומשלים גופניים. וכדי להכין ניתן לנו רשות לעשות משל בענינים גופניים, כי תמונת האדם עשויה מסודרת בחכמה נפלאה בצלם העליונים, והעליונים הם על דרך אורות השמות. דרך משל, השם ע"ב דאבא (הוא שם יוד-הי-ויו-הי) עושה אור כתבנית פרצוף זכר, וכן כל השמות. והשמות הם שמזדווגים ומתחברים ומשפיעים האורות זה לזה, ושמות הספירות הם על שם אורות השמות שיש בתוכם. והכל רוחניות גמור, כי אינם אורות כאור הנר והשמש שהם אור גשמי נרגש בחוש הראות שבעיני בשר, אבל הם כחות רוחניים היותר זך וצה. וכיון שהאור הגשמי הוא היותר זך והיקר שבמוחשים הגופניים הורשנו להשתמש בו למשל ודמיון בעלמא על כחות הרוחניים העליונים אשר בשמי מרומים, שהם כחות אלהיות שהאציל האין סוף כדי להנהיג על ידם נבראים התחתונים. ועוד בספרי קבלה הקדמונים כמה אזהרות על זה שלא לתאר ולא לייחס תוארי הגשם אל הספירות. ובאדרא רבה כתב על זה: 'ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה'. ומה שנמצא כינוי זכר ונקבה, זיווג, ונשיקין וכדומה – תדע כי ענין שם זכר היא המדה המשפעת, ושם נקבה תקרא מדה המקבלת השפע. וסוד הזיווג המיוחס לספירות הוא חיבור ודיבוק הזכר המשפיע עם הנקבה המקבלת, וענינו הוא המתקת גבורות הנקבה בחסדים של הזכר. והשתתפות של מדת הרחמים עם מדת הדין בבריאת העולם הוא עצמו סוד הזיווג. וסוד הנשיקין היינו דבקות רוחא ברוחא (של) רוחניות הספירות זה עם זו. וסוד העיבור הוא שהשפע הדק מן הדק שהספירה שהיא בבחינת נקבה מקבלת מהזכר נתתקן בה ונצטייר בציור רוחני יותר מוכללת. כי בעוד השפע בהספירה של בחינת זכר הוא בדקות גדול, ומוסר אותה אל הנקבה להתבשל ולהתתקן בה, להיותה ראויה למציאות והתגלות בפועל על ידי השתלשלות כזו יותר ויותר למטה מטה.

וזה לשון 'הפרדס' (לרמ"ק) בשער הכנים סוף פרק ראשון: צריך לדעת שמה שנזכר בזוהר הקדוש ובספרי המקובלים 'אבא ואמא', 'ברא וברתא' או 'חתן וכלה', אין הכוונה ח"ו שיש שם אב ואם, או בן ובת – כי זו כפירה ח"ו! אלא הכוונה כי כמו שמציאות ההולדה באה על ידי חיבור זכר ונקבה שעל ידי זה נתהווה הולד, כן הדבר בספירות. ועל ידי חיבור חכמה ובינה והשפעת החכמה בבינה היא סיבת כל האצילות. כי בחכמה ההויות דקין בתכלית, כמו שהבן הוא בהעלם כמוה האב, ועל ידי התפשטות השפע של החכמה בבינה נתגלמו ונצטיירו ציור יותר נגלה. לפיכך נקרא החכמה 'אב', והבינה שהיא כמו הנקבה אשר תקבל בקרבה כל הציורים הנשפעים מן החכמה, ויצויר בה ציור יותר נגלה להאציל ממנה האצילות, לזה היא תקרא 'אם' אל האצילות, והאצילות יקרא בשם 'בנים' אליהם. וכן מפני זה נקראים תפארת ומלכות 'בן ובת' 'חתן וכלה', והבינה 'אם' או 'חמות', והחכמה 'אב' או 'חמיה'. כיון שהתפארת והמלכות נאצלים מן החכמה והבינה, ובמציאות אצילותם הפשוט אין להם זיווג יחד, ואין להם היחוד אלא אחר תיקונה וזיונה וקישוטה, שהסיבה לזה היא עבודת ישראל בתורה ותפלה וקיום התרי"ג מצות, ולפיכך מצד אותה הבחינה הפשוטה יקראו התפארת ומלכות 'בן ובת', והחכמה והבינה 'אב ואם'. ובהיותם מתיחדים

בסוד עטרות שמתעטרים, כדכתיב: 'צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו'. יקראו בכינוי 'חתן וכלה' איש ואשתו, ויקראו אז הבינה 'חמות', והחכמה 'חמיה'. ויש בענין אותה ההזדווגות כמה וכמה בחינות ומדרגות. ועל דרך זה יקיש המעיין לכל עניני ההזדווגות הנזכרים בחכמת הקבלה – עכ"ל.

וזה לשון בעל 'ספר האורה': דע כי אמיתת עצם הבורא יתברך אינה משוגת לזולתו, ואין בכל המוני מעלה יודעים מקומו כל שכן אמיתת עצמותו. מה הם אומרים? 'ברוך כבוד ה' ממקומו' – בכל מקום שהוא. ואם בעליונים כן, בתחתונים על אחת כמה וכמה! ואותן הענינים שאנו קוראים בתורה כגון 'יד' או 'רגל', 'אוזן', 'עין', וכל כיוצא בהם – דע והאמן כי כל אותן הענינים אף על פי שהם מורים ומעידים על גדולתו ואמיתו, אין כל בריה יכולה לדעת ולהתבונן מהות אותו הדבר הנקרא 'יד' או 'רגל' או 'עין' או 'אוזן' וכיוצא. ואל יעלה בדעתך כי 'עין' כצורת עין ממש, או 'יד' כצורת יד ממש, או 'רגל' כצורת רגל ממש. אבל הם ענינים פנימיים באמיתות מציאות השם יתברך, והם המקור שהשפע יוצא מהם לכל הנמצאים. אבל אין שם מהות כמהות יד, ולא תבנית כתבנית יד – כמו שאמר הכתוב: 'ואל מי תדמויני ואשוה'. ודע והבן שאין בינו ובינינו דמיון מצד העצם והתבנית, אלא שצורת האברים אשר בנו הן עשויים בדמיון סימנים לענינים פנימיים סתומים עליונים שאין הדעת יכול לדעתם אלא כדמיון זכרון – כמו שכותב 'ראובן בן יעקב', שאין אלו האותיות צורתן ועצמותן של ראובן בן יעקב, אלא לזכרון וסימן כנגד אותו עצם והתבנית הידוע שנקרא ראובן בן יעקב. ולפי שהשם יתברך רצה לזכותנו ברא בגוף האדם צורת האברים בדמיון וסימן למעשה מרכבה, כדי שאם יזכה האדם למהר אבר מאבריו יהיה אותו האבר כדמיון כסא לאותו דבר עליון הפנימי הנקרא בשם זה. וזהו הסוד שאמרו חז"ל 'האבות הן הן המרכבה'. וזהו הסוד שהכמת הקבלה תיחס שבע הספירות שהן המדות 'חסד גבורה תפארת נצה הוד יסוד ומלכות' לשבעת הצדיקים שנקראים שבעת הרועים – 'אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף דוד', וכן כעין זה לפי ערך מדרגתם הם צדיקי האמת שבכל דור ודור – עכ"ל.

כל אותה השקפה קטנה הוכרחתי להביא כאן ביותר בשביל שיר השירים המדבר כולו על דרך משל בתוארים גשמיים, והוא קודש קדשים – הכל מוסב על הספירות ועולמות העליונים שהם כולם רוחניים. והם בבחינת זכרים ונקבות זה משפיע לזו, ומקבלין דין מן דין במדרגות שאין להם שיעור ומספר. לכן צריך המעיין לזכור כל זה ולהזהר לכל יפול הלילה בטעות.

ואף גם זאת ידעתי ושמעתי הקושיות והשאלות של איש הירא ורך הלבב לאמר: 'למה יכנס האדם בענינים האלה פן יהרסו אל ה' לראות וגו'. הלא מוטב להסתפק בפשטיות התורה בלבד? לפיכך אביא כאן תשובות המקובלים הקדמונים צדיקים ויסודי עולם אשר כתבו בענין זה. וזה לשונם: דע כי חיוב ידיעתו יתברך מוטל על כל תלמיד חכם שיש בו דעת להכיר את בוראו כמו שכתוב 'דע את אלהי אביך ועבדהו'. וזהו שאמר בזהר חדש שעל שיר השירים (בדף יח ע"א), וזה לשונו: חכמתין דאצטריך בר נש למנדע – חד למנדע ולאסתכלא ברזא דמאריה. וחד למנדע ליה לגופיה – לאשתמודע מאן איהו ואיך אתברי ומאן אתי ולאן יתך, ותיקונא דגופא היאך אתתקן, והאיך איהו זמין למיקם בדינא קמי מלכא

דכולא. וחד למנדע ולאסתכלא ברזין דנשמתינ – מאי היא האי נפש דביה, מאן אתיא ועל מאי אתיא בהאי גופא דטיפה מרוחה. וחד למנדע ולאסתכלא בהאי עלמא דאיהו ביה – על מאי אתתקן. ולבתר ברזין עלאין דעלמא דלעילא לאשתמודע למאריה. וכל דא יסתכל בר נש מגו רזין דאורייתא – עכ"ל.

מעלת הלומד סתרי תורה:

בזהר הקדוש פרשת תרומה (דף קע"ח) כתב וזה לשונו: בעלמא דאתי יזכה למוקם במחיצת חסידים אף על גב דלא קרי כל צורכיה, כיון דזכה לאשגחא ידיעת מאריה ואיכוון ביה כדקא יאות – עכ"ל. ובזהר פרשת פקודי (דף רמ"ז) כתב וזה לשונו: וכדין שאלין לה ברזא דחכמתא דמאריה וכו'. דלית לך אגרא בההוא עלמא כאינון דמשתדלי בחכמתא לאסתכלא ביקרא דמאריהון, ולית שיעורא לאגרא דאינון דידעי חכמתא ביקרא דמאריהון וכו' – עכ"ל. כי רק על ידי חכמת הקבלה יש לנו יכולת להבין סוד האחדות, וענין ההנהגה האלוהית והשגחתו הפרטית, ועל מה מרמזים האברים והכנפים הכתובים בתורה, ואיך יתיחסו אל הבורא יתברך, והשתלשלות הספירות מהאין סוף ברוך הוא והתיחדם בהזדווגות על ידי תורה ותפלה ומצות – כי התרי"ג מצות הן כנגד תרי"ג אברים וגידים של האדם ביושר צלם האלהים. ועל ידי חכמת הקבלה יבין מדרגות הנשמות והמלאכים וגן עדן וגיהנם, וענין כח הסטרא אחרא ואחיות הקליפות ויניקתן מן הקדושה, וענין בירור ניצוצי הקדושה מהם. בקיצור – כי רק על ידי סודות התורה יכול האדם להשיג תכלית שלימותו וימצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם.

וזה לשון בעל 'חסד לאברהם': דע, שעיקר כוונת רשב"י בחבור ספר הזהר כי ראה להשכינה בגלות באפס שפע באין תומך ואין עוזר, ורצה ליחדה עם התפארת יהוד מועט על ידי חבור ספר הזהר במה שהיה הוא עם חבריו עוסקים בסודות התורה, שזה גורם לייחד קודשא בריך הוא ושכינתיה על ידי הסוד שהוא ר"ז דהיינו או"ר (בגמטריא). וגם כן על ידי חבור ספר הזהר ולימודו הוא ביטול הקליפות וקלות הגלות, והשבתת קיטרוגם של המקמרגים הלוחמים בכל עת ובכל שעה נגד השם יתברך ונגד שכינתו הקדושה ונגד בניה – שהם עם ישראל הנתונים בגלות בין האומות עכו"ם, הנקראים 'חיוון בישין ודובין דאכלין ענא שהם ישראל' ככתוב: 'ואתן צאני צאן מרעיתי וגו'. ועסק התורה הוא הקלע והחרב והרומח של ישראל – וביותר העסק בסודות התורה – להצילם מכל רע. וספר הזהר עתיד להתפרסם ולהתפשט בימי מלכא משיחא, וכל אותם שיזכו אליו יזכו לגאולה בעזרת השם יתברך, ובו במחנה שנהיה בכלל הזוכים לגאולה השלמה במהרה בימינו אמן. כן יהי רצון!

תפלה זו תיקנה איש האלהים הרמ"ק זצ"ל לאומרה קודם לימוד הזהר הקדוש:

יושב המרומים ומשגיח התחתונים, אלוה לכל הנאצלים יחיד מיוחד,
אדון דחיל נאמן ידיו, מאציל כל נאצל, בורא כל נברא, יוצר כל נוצר,
עושה כל נעשה – מי יגיע להשיג אחד מאלפי אלפים ורבי רבבות גודל
מעלות נפלאות מעשיך, כל שכן גודל יצירותיך, ומי יחשוב לדעת אחד

מאלפי אלפים ורבי רבבות סתרי סודות הצפונים בבריאתך, כל שכן וקל
והומר שאין ביכולתנו להשיג קצת מן הקצת וחלק מן החלק של אלף אלפי
אלפים ורבי רבבות מן אצילותך, שאדון אחד יחיד ומיוחד מתייחד עמהם
יחוד גמור. לכן אב הרחמן סלח ומחל והעבר על כל הטאותי ועונותי ופשעי
שחטאתי ושעויותי ושפשעתי לפניך מיום היותי על האדמה עד היום הזה.
שכל רמ"ח אברי ושם"ה גידי, ונפשי, ורוחי, ונשמתי כצאן בלי רועה
תעינו ופגמנו את אשר לא נוכל לתקן, אם לא בשפע הרב הבא מלמעלה
מרום מעלת סדר הצינורות לתקן הפגם שגרמנו. ויהי רצון מלפניך ה'
אלהי ואלהי אבותי שתזכך נפשי, רוחי, ונשמתי שאהיה ראוי והגון לעורר
מיון תתאין על ידי לימוד ספר הזוהר הקדוש. גל עיני ואביטה נפלאות
מתורתך! [יכוון. גב"ת לי"מ עמ"ת יה"ו ננ"ר יפ"ת ול"ך אא"ו] וזכני לאור
באור תורתך, ואבינה נועם רזי סודותיה – ללמוד, וללמד, לשמור, ולעשות,
ולקיים. ויהי נעם אדני אלהינו עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו, ומעשה
ידינו כוננהו. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי!

זהר שיר השירים

א שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשִׁלְמֹה: {ב} יִשְׁקֵנִי בְּנִשְׁיָקוֹת פִּיהוּ כִּי
טוֹבִים הָדִיקָה בְּמִינִן: {ג} לְרִיזוֹ שְׂמֵנֶיךָ טוֹבִים שְׂמֹן תּוֹרֵךְ שְׂמֶךָ
עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֶהְבֹּךָ: {ד} מְשִׁכְנִי אֲזוּרִיךָ זָרוּעָה הִבִּיאֲנִי
הַמְּלָךְ וְזִדְרָיו נָגִילָה וְנִשְׂמְזוֹהָ בְּךָ נִזְכִּירָה דְּדִיקָה בְּמִינִן בְּיִשְׁרָיִם
אֶהְבֹּךָ: {ה} שְׂזוֹזְרָה אֲנִי וְנָאוֹה בְּנֹת יְרוּשָׁלַם כְּאֶהְלִי קָדָר
כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה: {ו} אֵל תִּרְאוּנִי שְׂאֲנִי שְׂזוֹרוֹזֹרֶת שִׁשְׁוֹפֶתַנִּי
הַשְּׂמֶשׁ בְּנֵי אֲבִי נָזָרוּ בִּי שְׂבִמְנִי נִטְרָה אֶת הַכְּרָמִים כְּרָבִי
שְׁלִי לֹא נִטְרָתִי: {ז} הַגִּידָה לִּי שְׂאֶהְבָּה נִפְשִׁי אֵיכָה תִרְעָה
אֵיכָה תִרְבִּיץ בְּצִהָרִים שְׁלֹמֹה אֶהְיָה כְּעֵטִיָה עַל עֲדָרִי

זֶהר שִׁיר הַשִּׁירִים

המקדשים, אחד מקדש העליון, ואחד מקדש התחתון, שלמה אהיה בעוטיה, אלמלא אותן שני פעמים שאני עתידה לקרות איכה, שלמה אהיה, בשלום אהיה בלי גלות כלל, בשלום על בני למטה, בעוטיה, כמו שכתוב (שמואל א' כח) והוא עוטה מעיל, אהיה נעטפת במעטפה של קדושה העליונה, שהוא השם הקדוש יה, שלמה אהיה, בשלום אהיה בכל שלמות שלמות בעוטיה, בעוטה יה, להיות בכל שלמות העליונה על עדרי חבירך, אלו מדרגות הקדושות שכלן כדמיון שלמעלה: ובכן הוא משיב לה ומתחיל מן דבור האחרון של השבחה הזו ואומר, אם לא תדעי לך היפה בנשים, אם את אינך יודעת השני איכה איכה למה הם, צאי לך, צאי וראי בעקבי הצאן בשביל מה יהיו חורבן בית ראשון ובית שני, צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך, ותדעי בשביל מה ההרבנות של משכנות הרועים, שהרי עתידים לבטל התורה בבית ראשון ובבית שני: (ז"ח)

כנסת ישראל בוכה על חורבן ב' המקדשות ושואלת למה

הַגִּידָה לִּי שְׂאֶהְבָּה נִפְשִׁי אֵיכָה תִרְעָה
אֵיכָה תִרְבִּיץ בְּצִהָרִים וגו' (א, ז) [זוהר
חדש - שיר השירים דף יז - ע"ב]: אמר רבי
שמעון הרי העירותי שבכל מקום שנאמר
הגד הגיד ויגד, כלם עניניי אגדה הם ויש
לעיין בהם, וכאן כתיב הגידה לי, סוד של
חכמה הוא.. כאשר ברא הקדוש ברוך הוא
את העולם ואמר יקוו המים מתחת השמים
אל מקום אחד, מתחת השמים בודאי,
ונאמר ויקרא אלהים ליבשה ארץ, אז כל
חדוה וכל שמחה וכל התיקונים נתתקנו,
וכיון שכל התיקונים נתתקנו להמטרונה,
בכך עלתה אל העולם שהוא בחינת זכר
ואמרה, הַגִּידָה לִּי שְׂאֶהְבָּה נִפְשִׁי אֵיכָה
תִרְעָה אֵיכָה תִרְבִּיץ בְּצִהָרִים, איכה איכה
שני פעמים, רמוז על שני החרבנות, בית
ראשון ובית שני, ולפיכך איכה תרעה
בחורבן הראשון, ואיכה תרביץ בחורבן
השני, שהרי השמחה שלנו היא טוב ויפה,
ומתוך שמחה זו יש לי לבקש על שני

הבנת בחכמה טרם שתבוא לעולם ההוא, ולא ידעת בסודות של עולם העליון, צאי לך, אין את כדאי לכנוס לכאן בלי ידיעה, אכן כאשר את עדיין בעולם שלמטה צאי לך בעקבי הצאן, מי הם עקבי הצאן, אלה הם הצדיקים אשר האנשים דשים אותם בעקב, שהם יודעים סודות העליונים של רבונם, ועל ידם תבין להשכיל ולדעת, ורעי את גדיותיך, אלה הם תינוקות של בית רבם, נערים שהם בבתי מדרשים ולומדים בתורה, על משכנות הרועים, על אותן בתי כנסיות ובתי מדרשות אשר שם לומדים בתורה, ואף על פי שהם אין מבינים עוד, אבל אתה תבין מתוך דברי חכמה שהם אומרים: (ז"ח)

סוד מיעוט הלבנה

עוד פתח רבי שמעון ואמר, כתוב ויבא אלהים את שני המאורות הגדולים וגו', בתחילה שני המאורות היו שקולים זה לעומת זה כמו שביארו החברים, אמרה הלבנה לפני הקדוש ברוך הוא, הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה, איך איפה אפשר לך להנהיג את העולם בשני כתרים כאחד, איכה תרביץ בצהרים, שהרי אז אין ביכולת הלבנה להאיר, ואי אפשר לך להנהיג בשני כתרים יהוד בשמש ובלבנה, שהרי הלבנה איזה אור יש לה בצהרים, לפיכך אי אפשר לך להשתמש בשני כתרים יהוד, שלמה אהיה כעוטיה, איך איפה אני אהיה מעוטפת בצהרים, כאשר אור הגדול של השמש יהיה הולך וחוק, הרי אז אני אהיה מעוטפת בבושה לפניו ולא אוכל לשמש לפניך, ולכך איך אתה תוכל להנהיג ולהשתמש בשני כתרים יחד, אמר לה הקדוש ברוך הוא, הן

בושה גדולה למי שאינו יודע חכמת נסתר בעולם העליון

עוד פתח רבי שמעון ואמר, כתוב (דברים ד לט) וַיִּדְעַתְּ הַיּוֹם וַהֲשַׁבְתָּ אֶל לִבְכָּךְ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמֶּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד, זכאים הם העמלים בתורה להבין בהחכמה של רבונם, והם היודעים ומסתכלים בסודות העליונים.. החכמות שנצרך לו לאדם לדעת מרובות הן: אחת, להבין את גופו ולהכיר מי הוא, איך נברא, ומאין בא, ואנה ילך, ותיקון הגוף איך נתתקן, ואיך הוא עתיד לעמוד בדין לפני ממההב"ה: ואחת, להבין ולהסתכל בסוד הנשמות, מה היא הנפש הזאת שבגופו, מאין באה, ובשכיל מה באה בגוף הזה של טפה סרוחה, שהיום כאן ולמחר בקבר: ואחת, להסתכל בעולם הזה, להבין בשכיל מה נתתקן זה העולם שהאדם עומד בו, ואחר כך לעיין בסודות עליונים של עולם העליון להכיר את רבונם, להבין ולהסתכל בסודות רבונם, וכל זה יכול האדם להבין מתוך סודות התורה, בוא וראה כל מי שהולך לעולם ההוא בלי ידיעת החכמה, אפילו אם יש בו מעשים טובים הרבה מוציאים אותו מכל שערי עולם ההוא, ועל זה כתוב הגידה לי שאהבה נפשי, אתה אהוב נפשי הגידה לי בסוד החכמה העליונה, איכה תרעה, איך אתה רועה ומנהיג בצהרים, בעולם העליון ההוא, למדני סודות החכמה שאינני יודע ולא למדתי עד עתה, למען לא אהיה בבושה כעוטיה על עדרי חבריך, לפני אותן מדרגות העליונות שאני עתיד לכנוס ביניהן, שהרי עד עתה עוד לא עיינתי בהם: בוא וראה מה כתוב אם לא תדעי לך היפה בנשים, אם את תבוא בלי ידיעה ולא

כמו שכתוב (ישעי' נד) הרחיבי מקום אהלך ויריעות משכנותיך יטו, שהרי בתחלה לא היתה אלא נקודה אחת שחורה סתומה בתוכה, ועתה שבעלה התחבר עמה הוא אומר לה צאי לך, הרחיבי מקום אהלך, התפשטי עצמך, ובכך ורעי את גדיותיך, תוכלי לקבל עדנים ותענוגות, שהרי בשעה שהיא נקודה אחת ועולה למעלה, ומלך עליון שהוא יורד אליה להתחבר בה, הוא דופק בנקודה הזאת ומתפשטת בכל הצדדים, ונעשית נקודה הזאת לאות ה', ונשתלמת מכל הצדדים ומקבלת עדנים ותענוגות, בכך אומר לה ורעי את גדיותיך, קחי הארות ומזונות ולכי ותחלק לכל אותן החילות והמחנות שלך קטנים וגדולים ותני למו, על משכנות הרועים, אלה הם הרועים מנהיגי העולם^[ז] לתת להם ממשלה וגבורה לכל אחד ואחד כראוי לו, וכל זה נעשה בהתפשטות נקודה הזאת, שהיתה סתומה מקודם לזה. (זוהר חדש)

המלכות מתקשטת עם הצדיקים ומענישה את הרשעים

תו פתח ואמר, הַגִּידָה לִי שְׂאֵהְבָה נַפְשִׁי וְגו', בלאו דברי אהבה מושכת אליה המטרונה להקדוש ברוך הוא ואומרת אליו, הגידה לי שאהבה נפשי, אתה שכל אהבת נפשי בך, אם לא תתחבר עמי איכה תרעה את העולם, איך תקבל השפע מעומק העליון לך ולאחרים, שהרי הברכות שלמעלה אינן שריות אלא במקום של זכר ונקבה, שלמה אהיה כעוטיה, איך איפה אהיה בכושה כשיבקשו ממני מזון בני האבות שהם עדרי

שמעתי לדברידך, לכי ומעטי עצמך, אם לא תדעי לך היפה בנשים, שאמרת אי אפשר לי להנהיג העולם בשני כתרים יחוד, לכי ומעטי עצמך ותהי ראש לשועלים, צאי לך בעקבי הצאן, צאי ותהי למלך על כל התחתונים, ותנהג לכל אחד ואחד כראוי לו, והיי שולמת בלילה בודאי, צאי ומעטי עצמך וכך ראוי לך: (זוהר חדש).

הנקודה של אות י' מתפשטת ומתרחבת ונעשה אות ה'

הַגִּידָה לִי שְׂאֵהְבָה נַפְשִׁי וְגו'. על פיו של אליהו נהרין, כאשר המטרונה היא עולה למעלה ומתרחקת מן חילותיה ומחנותיה בסוד האות י', היא אומרת הגידה לי שאהבה נפשי^[ח] אתה אהוב נפשי איכה תרעה, כיון שאני נקודה אחת בלי התפשטות כלל, שהלא אני נכללת בפני עצמי ואין ביכולתי לקחת וליתן, לפי שאני יושבת קמוטה בפני עצמי בנקודה אחת... זו האות י' הקטנה מכל האותיות, שלמה אהיה כעוטיה, נכללת בפני עצמי שאין לי התפשטות בכל הצדדים כלל, לפי שהאות י' סתומה מכל הצדדים יותר מכל שאר האותיות, וכאשר המלך יחפץ לכנוס בתוכה^[ט] כמו שכתוב (קהלת ט) ובא אליה מלך גדול, אומר לה, אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך, התפשטי עצמך בכל הצדדים, ותקבל עדנים ותענוגות באותה ההתפשטות, ומה היא התפשטות ההיא, בעקבי הצאן, שתיעשה כאותה הסוכה האחת השומרת עדרי הצאן, וזו היא האות ה', ובשביל זה לא נכתב צאי אלא צאי לך,

ממנו ומכל שאר האחרים, וסוד הדבר בכל מקום שלא נמצא זכר ונקבה אין הברכות שריות עליו, ועל זה הקדוש ברוך הוא גועה ובוכה, כמו שכתוב (ירמיו' כה) שאג ישאג על נוהו, ומה אומר, אוי שהחברתי את ביתי ושרפתי את היכלי וכו', ובשעה שכנסת ישראל יצאה בגלות אמרה לפניו, הַגִּידָה לִּי שְׂאֵהֲבָה נַפְשִׁי, אתה אחבת נפשי כד, איכה תרעה, איך תכלכל עצמך מעומק הנחל שאינו פוסק ^[1] איך תפרנס עצמך מהארת עדן העליון ^[2] איכה תרביץ בצהרים, איך תפרנס לכל אותן אחרים הנשפעים ממך תמיד, ואני הייתי ניזונת ממך בכל יום ויונקת, והריקותי שפע לכל אותן התחתונים, וישראל נתפרנסו ממני, ועתה שלמה אהיה בעוטייה, איך אהיה מעוטפת בלי ברכות כאשר יצטרכו לאותן הברכות ולא תהיינה בידי, על עדרי חכיריך, איך אשכנה עליהם ולא אהיה מפרנס ומכלכל להם, עדרי חבריך, אלה הם ישראל שהם בני האבות, שהם המרכבה הקדושה למעלה, אמר לה הקדוש ברוך הוא, עזבי את מלדאג במה שנוגע לי, שהרי מה שנוגע לי הוא דבר נעלם מלהבין, אבל אם לא תדעי לך, במה שנוגע לעצמך הרי לך עצה, היפה בנשים, ככתוב הנך יפה רעיתי, צאי לך בעקבי הצאן, אלה הם הצדיקים שהם נידושים בעקבים, ובעבורם אתן לך כה להתקיים, ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים, אלה הם תינוקות של בית רבם, שהעולם נתקיים בזכותם ונותנים כה לכנסת ישראל בגלות, משכנות הרועים, אלו בתי הרבנים ומקומות בתי המדרשים שהתורה נמצאת

חברך, עדר ה' ממש, הם עדרים הקדושים הסמוכים על שלחני, והקדוש ברוך הוא מה משיבה, אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך אמר לה הקדוש ברוך הוא, הרי לך עצה טובה, צאי לך בעקבי הצאן, אלו צדיקים תמימים שתתעמרי בהם לפני, ורעי את גדיותיך וגו', אותן הנמשכים אחרך, ואותן רשעי הדור יתמשכנו בעונותם, תכי אותם ברצועה ולא יוסיפו לחטא, ותשמר לבניך ההולכים אחרך שלא יתמשך גם עליהם דין האמת: (ז"ח)

הצדיקים והתינוקות נותנים לשכינה כח בגלות

הַגִּידָה לִּי שְׂאֵהֲבָה נַפְשִׁי וגו'. אמר רבי אבא בוא וראה מקראות האלו כנסת ישראל אמרתן למלך הקדוש, הגידה לי שאהבה נפשי, ככתוב את שאהבה נפשי ראיתם, ועל המלך הקדוש זאת נאמר, אתה שאהבה נפשי איכה תרעה, כספרו של רב המנונא סבא נמצא, כל זמן שכנסת ישראל נמצאת עם הקדוש ברוך הוא, כביכול הקדוש ברוך הוא בשלימות, והוא רועה ברצון לו לעצמו מאותה יניקת החלב של האם העליונה, ומאותה היניקה שהוא יונק הוא משקה לכל שאר האחרים ומניקם, ולמדנו שא"ר שמעון כל זמן שכנסת ישראל נמצאת עם הקדוש ברוך הוא, אז הקדוש ברוך הוא בשלמות ובשמהה, הברכות בו שריות ויוצאות ממנו לכל שאר האחרים, וכל זמן שכנסת ישראל אינה נמצאת עם הקדוש ברוך הוא, כביכול הברכות נמנעות

בהם תמיד. (זוהר חלק ג-יז).

כנסת ישראל בוכה על בניה בגלות

עוד א"ר אבא, הגי'דה ל' שאַהבָה נְפִשִׁי, בוא וראה כנסת ישראל היא אמרה בתהלה שחורה אני ונאווה, הקמינה עצמה לפני מלך העליון, ובכן שאלה ממנו ואמרה, הגי'דה לי שאַהבָה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים, שני פעמים איכה איכה למה, אלא שהיא מרמזת על שני חורבנות של שני מקדשים, שכלם קוראים איכה איכה, איכה תרעה בחרבן בית הראשון, איכה תרביץ בחרבן בית השני, ועל זה נרמזו שני פעמים איכה איכה, תרעה תרביץ, אין זה כזה, גלות בכל שהוא זמן קטן קורא בו תרעה, ועל גלות אדום שהוא זמן גדול קורא בו תרביץ, ועל כן שני פעמים איכה איכה, ועוד תרעה תרביץ, ירעה הי' צריך לומר, וכן ירביץ הי' צריך לומר^[1] שהרי על ישראל אמרה, אלא היא אמרה כך על נפשה, איכה תרעה כלתך לבניה בגלות כשיהיו בין שאר האומות, איכה תרביץ בצהרים, איך תנמף עליהם מללים ומים בעת חמימת צהרים, שלמה אחיה כעוטיה, בזמן שישראל צועקים מתוך הצרה והלחץ שלהם, ושאר האומות מחרפים ומגדפים אותם, מתי תצאו מן הגלות, מודע אין אלהיכם עושה לכם נסים, ואני יושבת כעוטיה ואין ביכולתי לעשות להם נסים וליתן להם נקמות, הוא משיב לה, אם לא תדעי לך היפה בנשים, מקרא זה כך הי' צריך לומר, אם לא תדעי היפה בנשים, לך למה, אלא אם לא תדעי לך במה להתחזק בגלות ולהגביר כחך להגן

על בניך^[2] צאי לך, צאי לך להתחזק בעקבי הצאן, אלו תינוקות של בית רבם הלומדים תורה, ורעי את גדיותיך, אלו עתיקי שדים שמסתלקים מן העולם ונמשכים לבית הישיבה העליונה, שהיא על משכנות הרועים, על דוקא, במשכנות הרועים לא כתוב אלא על משכנות הרועים, זו ישיבת מטמרון, אשר שם כל הגבורים והנערים של העולם, ומנהיגי התורה של עולם הזה באיסור והיתר ובכל מה שנצרכים בני העולם, שהרי עקבי הצאן הם התינוקות כמו שנתבאר, א"ר אלעזר עקבי הצאן הם תלמידי הישיבות, הבאים לעולם בזמן מאוחר ומוצאים התורה בדרך ישר ושער פתוח, ועל כן הם מחדשים דברים עתיקים בכל יום, והשכינה שורה עליהם ושומעת דבריהם, כמו שכתוב (מלאכי ג) ויקשב ה' וישמע, א"ר אבא כך הוא בודאי והכל ענין אחד: דבר אחר אם לא תדעי לך, לך למה, אלא בכל מקום שישראל בגלות היא עמהם בגלות, ועל זה כתוב לך, ונאמר (ישעי' סג) בכל צרתם לו צר, וזה הוא לך^[3] היפה בנשים, היפה היא אומרת שהיא שחורה, ככתוב שחורה אני, והוא אומר לה יפה, שמכל מקום את יפה, היפה בנשים, יופיה היא על כל המדרגות, וכתוב יפה את רעיתי: ד"א היפה בנשים, יפה במעשים טובים, שעושה טוב לבניה בסתר בסוד, והקדוש ברוך הוא מטיב מאד עמה בעבור כל מה שהיא עושה לבניה בסתר בסוד, אף על פי שאין מעשיהם כשרים, מכאן שהאב צריך להיות שבע רצון מזה שהאם מרחמת על הבנים, וחביב עליו מה שהיא

[1] פי' שצרות ישראל נוגע להשכינה הקדושה כמו שאמרו חז"ל אפילו אם פושעי ישראל בצער השכינה מה אומרת קלני מראשי וכו'.

[2] אין ירעה ואין ירביץ לישראל: דורש לך במשמעות לעצמך, והיינו לחזק כחך.

זִבְרִיָּה: {זז} אִם לֹא תִדְעֵי לָךְ הִנֵּפָה בְּנֵשִׁים צְאִי לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֶּאֱן וּרְעֵי אֶת גְּדִיתְךָ עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרָעִים: {פ} {ט} לְסִסְתִּי

זהר שיר השירים

עליון, ואמרה דברי השיר באהבה אליו, והקדוש ברוך הוא מתוך האהבה והתשוקה של הכלה רצה להזכירה אותה השתיקה שעשה לה לשתוק ולא חפץ אז בשיר שלה, פתח ואמר לסוסתי ברכבי פרעה, כאשר אותן הסוסים והמרכבות של פרעה היו באים ורודפים אחרי ישראל, דמיתך רעיתי, החרשתך אז בדמיה, דמיתך, כמו שכתוב וידום אהרן, שמש בגבעון דום, וכך נצרך, שהרי בזמן שהוא עד אז בנין ביהמ"ק והמחנות שבארץ וכל התיקונים שלך לא היו בשלמות כראוי, ואת לא היית מתעמרת בהם בתיקוניך כראוי, אבל עתה נאוו לחייך בתורים, כמה נאים הם כל התיקונים שלך, וכמה יפים הם בתורים, שכבר קבלו ישראל התורה, תורה שבכתב ותורה שבע"פ ונתעמרת בהם, מה שלא היית כן מקודם לזה, ולפיכך דמיתך רעיתי, לא הפצתי בשיר שלך ובהתעוררות אהבה שלך, לפי שהיית ערום ועריה ולא היית מתוקנת בתיקונים, ועתה כמה נאים התיקונים שלך, ורצון שלי בך ובדברי שירתך, צואריך בחרוזים, הרי יש לך בית המקדש בארץ בדמיון כל הצורות העליונות, והרכה צדיקים וחסידים גדולים בתוכו, ועכשו שאת מתעמרת בתיקוניך בשלמותם, הרי כל מקורות העליונים וכל המדרגות כוספים הם אליך לקבל אותך, ולתקן אותך בתיקונים עליונים, וע"כ תורי זהב נעשה לך, נעשה בודאי, אעשה לא כתוב אלא נעשה, מראשית נקודה העליונה עד היסוד התחתון נתקן לך ונעשה לך מן

מרחמת על בניה בסתר, אף על פי שאין מעשיהם כשרים: (זוהר חלק ג-קצז).

הקדוש ברוך הוא השתיק את השכינה מלומר שירה

לְסִסְתִּי בְּרַכְבִּי פְרַעַה דְּמִיתִיךָ רְעִיתִי
(א, ט): אמר רבי שמעון מה שייכות לזה אצל הפסוקים שלמעלה, ובסוד האהבה והשמחה של שיר הזה מה ענין לכאן מרכבות פרעה, ומה הוא משיב לה, אלא בוא וראה שכאשר השליט הקדוש ברוך הוא את הממרונה על כל אותן המונים והמחנות שלמטה להיות הראש שלהם, מזמן שהוא והלאה היא משוררת תמיד בלי הרף, וכל המונים שלה משוררים תמיד ולא ידמו לעולם, וכאשר יצאה ממצרים וכל המחנות שלמעלה ושלמטה היו לפניו, וסוסי פרעה עם מרכבותיו היו נוסעים מאחריהם של ישראל, בכך היא התחילה בשיר אהבה לאל עליון, והקדוש ברוך הוא לא רצה בשירים בזמן שהוא, כמו שכתוב ולא קרב זה אל זה כל הלילה, אז נשתתקה מלשיר שיר האהבה שהתחילה.. וכיון שטבעו כל אותן הסוסים ומרכבות פרעה בים, וראו ישראל כל אותן הגבורות והנסים שעשה להם הקדוש ברוך הוא, אז שוררו ישראל בארץ שירה בשבילה וקבלם הקדוש ברוך הוא, שנאמר אז ישיר משה ובנ"י את השירה הזאת לה'.. וכאשר בנה שלמה בית המקדש והיו כל העולמות במשקל אחד, אז עוררה היא אהבה בשיר

בדרך, מה עשה, לקח סוסים נקבות וסוסים זכרים, ויאסר הנקבות מלפנים והזכרים מאחריהן, הזכרים היו רצים אחר הנקבות, והנקבות היו נמהרות מלפני הזכרים, וכלם רדפו במהירות אחרי ישראל, כאשר השיגם ובקש להתגר מלחמה בישראל, נמל הנקבות ואסר אותן לאחור והזכרים מלפנים להשוות מרכבותיו, כך כאן בתחלה כתוב וה' הולך לפניהם יומם, ואחר כך כתוב ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם, ויסע, בשביל שישראל יהיו נשמרים, וכל אותן החצים ואבני בליסטרות והכדורים של מרכבות פרעה לא הגיעו אצל ישראל, והוא שכתוב התיצבו וראו, ולפיכך דמיתך רעיתי, בדמיון שהוא ממש של מרכבות פרעה, וכיון שאותן המונים של מצרים נאבדו, וראו ישראל כל אותן הנסים והגבורות שעשה להם הקדוש ברוך הוא על הים, בכך נאוו לחייך בתורים, נתתקנו ישראל בסוד האמונה, שנאמר ויאמינו בה' ובמשה עבדו, וקבלו התורה על הר סיני, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, ובכך נתתקנו כלם למעלה ולמטה כראוי.

תיקוני השכינה בזמן יציאת מצרים ובזמן בית המקדש

בזמן ששלמה המלך בנה בית המקדש, והיו ישראל כלם צדיקים וחסידי שוקמים כיון על שמריו, אז נתפתח הכל ונתגלה שיר הזה למעלה ולמטה, ביציאת מצרים נאמר **לְפָסְתִי בְּרַכְבֵּי פְרָעָה דְּמִיתִיךָ רְעִיתִי**

הצד בחינת הזהב ^[טז] אשר שם התעוררות האהבה, עם נקודות הכסף, היינו מצד בחינת הימין, להראות שהתעוררות העליון אינו נתעורר ולא נתתקן לה אלא כאשר נתתקנה היא תחלה בתיקונים של זה העולם ^[טז] וכיון שהתיקונים של זה העולם נתתקנו בה כראוי, בכך תיקונים שלמעלה מתתקנים בה ונותנים לה תורי זהב עם נקודות הכסף, תורי כמו שכתוב תור אסתר בת אביחיל ^[יז] עכשו נכון הדבר שהרי נאוו לחייך בתורים וגו', ובעבור זה ודאי תורי זהב נעשה לך וגו', נתקן אותך כראוי ^[יז] כל אחד ואחד מאתנו לפי דרכו: (זוהר חדש)

ישראל רדפו אחר השכינה ביציאת מצרים

ועוד **לְפָסְתִי בְּרַכְבֵּי פְרָעָה דְּמִיתִיךָ רְעִיתִי** (א, ט'): כתוב וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן וגו', כאשר הוציא הקדוש ברוך הוא את ישראל ממצרים לא היו רצים ללכת במדבר ארץ חרבה, כי היו רגילים למצרים שהיתה כגן עדן, כמו שכתוב כגן ה' כארץ מצרים, ועכשו ילכו בארץ ציה בדרך יבשה בלי יושב, מה עשה הקדוש ברוך הוא, שלח לפניהם שכינה הקדושה שהיתה מהלכת בכל גונים של זוהר, בכל גונים מפליאים, והיו נמהרים אחריה להביט בהשתוקקות, והלכו ולא היו נעכבים.. וכדמיון שהם הלכו במהירות כמו כן עשה פרעה במרכבותיו וסוסים שלו, כדי לרדוף במהירות ולא יתעכבו מרכבותיו וסוסיו

[16] פירוש יחוד זיווג מלשון עונתה לא יגרע.

[17] פ' נשפיע לך די שפע.

[18] זהב מורה על גבורה, אש, שמאל, ככתוב שמאלו תחת לראשי, וכסף מורה על חסד, מים, ימין, ככתוב וימינו תחבקני.

[19] ש"י אתערותא דלתתא נעשה אתערותא דלעילא.

בְּרַכְבֵּי פְרָעָה דְּמִיתִיךָ רַעֲיָתִי: {י} נָאוּ לְזַיִן בְּתָרִים צְנָאֲרָךְ בְּזִרְוִיָּם: {יא} תוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לָךְ עִם זְקָדוֹת הַכֶּסֶף: {יב}

זוהר שיר השירים

לעומת אלה, אלו של רחמים ואלו של דין, וכשעשה הקדוש ברוך הוא דין במצרים, כל דין שעשה ה' כדמיון אותן המרכבות ממש, וכדמיון של צד ההוא ממש, כמו שצד ההוא הורג ומוציא הנשמות, אף הקדוש ברוך הוא עשה באותו הדמיון ממש, שנאמר (שמות יג) ויהרג ה' כל בכור, וכן הכל במצרים ה' באותו הדמיון ממש, ולפיכך דמיתך רעיתי כדמיון שלו ממש להרוג, שנאמר כי אני ה', אני הוא ולא אחר, ולעתיד לבוא כתוב (ישעי' סג) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה וגו': (זוהר חלק א-ריא:)

על הפנים רואים כל הפנימיות

נָאוּ לְזַיִן בְּתָרִים (א, י) וגו'. א"ר שמעון בוא וראה כל הגונים שבפנים, וכל המחשבות והרצונות שבעולם שהם תוך הלב, כלם ניכרים בהפנים, ובהפנים ניכר האיש מי הוא, אם מעשיו לטוב או שמעשיו לרע, כמו שכתוב (ישעי' ג) הכרת פניהם ענתה בם, ועל זה אמר נאו לחיך בתורים, כי עתה שתיקוני הכלה כלם כראוי בתיקונים ישרים, בתיקונים של מעשים טובים, מיד נאו לחיך בלי בושה כלל, וכל זה היה בזמן שנבנה בית המקדש, שכל העולמות היו בשמחה, עליונים ותחתונים בחבור אחד, ואז נתתקנו הפנים כראוי, שנתחברו פנים בפנים כראוי לחיך כתוב

(א, ט):, מזה הסוסים של מרכבות פרעה היו מזוינים בכל מיני כלי זיין, כמו כן את היית מלובשת בכמה מיני כלי זיין להתגור מלחמה, ומזה הסוסים של פרעה היו טעונים בכמה כלי מלחמה, אבני בליסטרות היצים וכדורים להתגור מלחמה, כמו כן אני העמסתי כך כל מיני כלי מלחמה להתגור מלחמות בהם, ולהתקדש כך לעיני כל, ועתה אני רואה אותך בגוון אחר, בכמה תיקונים יפים ונאים, נאו לחיך בתורים, בשתי ההי"ן, שהרי הכל נתפתח אצלך ונתגלה ה' העליונה תשמח כך ונכונה לקבלך ונתפתחה, ואת נעברת מאות ד' ונכנסת באות ה' ^[יט] ובשתי אלה נאו לחיך ונתתקנו אצלך בתורים, כי אותן שתי ההי"ן הן תורים, תורה שבכתב ותורה שבע"פ, צוארך בחרוזים, הם תיקונים העליונים מכל המקורות שנתתקנו לך, וכל זה הוא מזכירה בחביבות ואהבה רבה, בשביל לנחמה ולדבר על לכה ולהראות לה אהבה גדולה, וע"כ אמר לה תורי זהב נעשה לך וגו', שהרי מכאן ואילך יש להוסיף לך יופי על יופי, תיקונים על תיקונים: (ז"ח)

ה' עשה לצד הטומאה מה שהם עושים

לְסַסְתִּי בְּרַכְבֵּי פְרָעָה דְּמִיתִיךָ רַעֲיָתִי
(א, ט): א"ר יוסי בוא וראה יש מרכבות לשמאל בסוד של צד הטומאה, ויש מרכבות לימין בסוד העליון של הקדושה, ואלה

[כ] פנים בפנים מורה על הזדוגות עלמא דדכורא עם עלמא דנוקבא
דהיינו תפארת ומלכות להשפיע בה שפע:

[טז] אות ד מורה שהשינה בדלות הרבה בלי שפע, ואות ה מורה שהיא מלאה בשפע, עדה"כ ה לכם זרע.

עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּמִסְבּוֹ נִרְדֵּי נֶתַן רִיזוֹן: {יג} צָרוֹר הַבּוֹר הַדְּרִי

זהר שיר השירים

תנועות, הרי הן כאזני הכלה בלי נזמים ועגילים וחסר בהן התיקונים, תיבות בלי נקודות הן כאשה בלי מלבושי כבוד, לפיכך הטעמים והתנועות הן תיקוני האותיות והלבשה שלהן, וע"כ תורי זהב הן תנועות הטעמים, ומה שאמר זהב, לפי שהן באות מראש המלך ליתן דעת ושכל לכל האותיות, לפיכך כלן בסוד אחד עומדות, נקודות וטעמים ב' מדרגות הן, אלו ואלו נצרכות להתתקן בהן האותיות, והאותיות הן מצוירות בסודות עליונים, שהרי כלן יוצאות מסוד חכמ"ה העליונה, באותן שלשים ושתים נתיבות היוצאות מן חכמ"ה, וכל האותיות חקוקות למטה ותורה שבכתב יורשת אותן, וכאשר כל המדרגות באות לתקן אותה בסוד אותן האותיות^[כב] עושים בה נקודות וטעמים.. ואפשר תאמר שהנקודות תקון סופרים הוא, חס ושלוש, שאפילו כל נביאי העולם יהיו כמשה שקיבל התורה מהר סיני, אין להם רשות לחדש אפילו נקודה אחת קטנה באות אחת שבתורה, אלא כאן סודות עיונים לאותן מביני מדע, צורות כל האותיות הן על פי סוד ונקראות גופי התורה, שעומדות ללמד ולהודיע בסודות עליונים, הנקודות יוצאות מסוד המוח להעמיד האותיות על תיקונן, ובנקודה אחת נשתנה התיבה, ומעבירה את התיבה ממעמדה לאופן אחר.. והטעמים הם כמתג לסוס, ללכת בדרך ישר לימין או לשמאל לפי רצון הטעמים, ואין רשות לכל האותיות ללכת לצד זה

ולא פניך, לפי שהכל אחד, אבל לחיים הם מתקנים הצפוף והדיבור להבין בהן, ולפיכך שיר הזה נתתקן בזמן שנבנה בית המקדש יותר מבשאר זמנים שבעולם:

סוד נקודות וטעמים

ובוא וראה כיון שבא שלמה ונבנה ביהמ"ק, מה כתוב (דה"א כט) וישב שלמה על כסא ה' למלך, שאז כס"א ההיא נתעטרה למעלה ולמטה^[כג] ועלתה בשיר למעלה, כיון שעלתה בשיר הושיט לה המלך ימינו לקבל אותה, וקבלה בין זרועיו ואמר לה דברי אהבה, ויפקד לתת לה מתנות ואוצרות וכבוד גדול, ואמר תורי זהב נעשה לך עם נקודת הכסף, תורי זהב הן פסקי הטעמים, לפי שהן מלמדים הדרך לכנוס, אם לימין ואם לשמאל, ומפני מה נקראים תורי, לפי שכאשר מגיע התור והזמן של איזו מדרגה להשפיע בה על ידי היסוד ההוא, עושה בה רושם לכנוס וללכת בדרך ההוא שנצרך ללכת, כמו כן כאשר מדרגה אחרת מגיע לו התור והזמן להשפיע בה, עושה בה רושם באופן אחר לכנוס וללכת בדרך ההוא ממש, ועל זה הסוד כתוב (הושע יד) כי ישרים דרכי ה', אלו הן תנועות הטעמים כל אחד ואחד כראוי לו, תורי זהב, לפי שהטעמים כך תלויים על האותיות כמו שתולים עגילי נזמים על גבי האזנים של הכלה, כמו תלשא ושאר התנועות, שהן הנזמים והעגילים של תיקוני האותיות, ואם האותיות הן בלי טעמים ואין בהן

ולמטה, כמו שכתוב (איוב כה) נתיב לא ידעו עימי, ונמצאים בחביבות שאין נפרשים תמיד זה מזו, בכך יוצאים מעינות ונחלים ומעטרים להמלך הקדוש שנקרא בן בכל אותן הכתרים^[כז] על זה כתוב בעטרה שעטרה לו אמו, ובשעה ההיא יורש מלך הקדוש ההוא שנקרא בן נחלת אביו ואמו, בכך הוא משתעשע בזה התענוג והדשן, ולמדנו בשעה שמלך העליון הקדוש יושב במעדני מלכים בכתרו, על זה כתוב עד שהמלך במסבו, זה מלך העליון, נרדי נתן ריחו, זה היסוד שמוציא ברכות להזדווג זה מלך הקדוש התחתון שנקרא בן בהמטרונה, ואז נשפע ברכות בכל העולמות ונתברכים עליונים ותחתונים: (זוהר חלק ג-סא:)

המלכה ומחנותיה מתעטרות למעלה

עוד א"ר אבא עד שְׁהַמְלִיךָ בְּמִסְבֵּי נְרָדִי נָתַן רִיחוֹ (א, יב): זה הוא מלך העליון, באותו התחברות ודשן של עדן העליון^[כח] בנתיב ההוא הנסתר והנעלם שאינו ידוע נתמלא ממנו (ים הגדול) ומתפשט בנחלים ידועים^[כט] נרדי נתן ריחו, זה ים האחרון שברא עולם התחתון כדמיון שלמעלה, ומעלה ריח טוב למעלה למושול ולעשות, והוא יכול ומושל ומאיר באור העליון, בוא וראה בשעה שזאת הנרד מעלה ריח למעלה^[כ] בכך חביבות מתקשרת ועולה זאת הנרד להתיחד למעלה, וכל המרכבות הקדושות מעלין ריח להתעטר אצל שלמעלה, וכל אותן המרכבות נקראין

או לצד זה, אלא ברשות כמה טעמים המננהיגים אותן ללכת בדרך ישר בנקודות וטעמים יחדו, וזהו הסוד שכתוב (משלי כה) תפוחי זהב במשכיות כסף דבר דבור על אופניו, תפוחי זהב הן הטעמים והתנועות, במשכיות כסף, אלו הנקודות, דבר דבור על אופניו, שהרי אין תיבה כראוי אלא בשתי אלה, ולפיכך תורי זהב נעשה לך עם נקודת הכסף: (זוהר חדש)

נרדי נתן ריחו לטוב ולמוטב

עד שְׁהַמְלִיךָ בְּמִסְבֵּי נְרָדִי נָתַן רִיחוֹ (א, יב): א"ר אבא מקרא זה ביארו החברים, בשעה ש הקדוש ברוך הוא הי' נמצא על הר סיני והי' מוכן ליתן התורה לישראל, נרדי נתן ריחו, ישראל נתנו והעלו ריח טוב שעומד ומגין עליהם לדורי דורות, ואמרו (שמות כד) כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע: ד"א עד שְׁהַמְלִיךָ בְּמִסְבֵּי, בעוד שעלה משה לקבל התורה מהקדוש ברוך הוא שנחלקה בשני לוחות אבנים, עזבו ישראל ריח הטוב ההוא שהיה מכתיר עליהם, ואמרו לעגל אלה אלהיך ישראל:

היסוד משפיע שהמלך ישפיע במלכה

עתה נבאר מקרא זה בסוד החכמה, בוא וראה כתוב (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, נהר הזה מתפשט בצדדיו בשעה שמזדווג עמו בזיווג שלם עדן ההוא^[כ] בנתיב ההוא שאינו ידוע למעלה

[כז] ים הגדול היינו בינה, ים האחרון זו המלכות.

[כח] זו השכינה הקדושה.

[כט] אלו המדרגות של המלכות ומחנות המלאכים אשר לה.

[כג] נהר היינו בינה, עדן היינו חכמה, נתיב היינו דעת.

[כד] זה התפארת.

[כה] כאן דורש רבי אבא שזה הוא מלך העליון, חכמה, הנקרא אבא.

לִי בֵּין שְׂדֵי יְלִינִן: {יד} אֲשַׁכַּל הַכֶּפֶר דֹּדַי לִי בְּכַרְמֵי עֵין
גְּדֵי: {טו} הֶנֶךְ יָפֵה רַעֲיָתִי הֶנֶךְ יָפֵה עֵינֶיךָ יוֹנִים: {טז}

זהר שיר השירים

תוספתא

דיני השכינה מתלבנים מן השכינה העליונה

אֲשַׁכַּל הַכֶּפֶר דֹּדַי לִי וגו' (א, יד): אשכל, זו אם העליונה, מה אשכל מתקשט בכמה עלים בכמה זמורות לישראל האוכלים אותו, כך שכינה העליונה מתקשטת בכמה עדיים של שמנה כלים, מכמה קרבנות, מכמה מיני תכשיטים לכפר על בניה, והיא עומדת בהם לפני המלך, ומיד (בראשית ט) וראיתיה לזכור ברית עולם, ונותן לה כל משאלותיה באותן הברכות שתקנו החכמים בתפלה לבקש מלפני המלך, בזמן שהוא כל הדינים של שכינה התחתונה, שהן הוה"י אדנ"י, נהפכים לרחמים כזה יהו"ה, לקיים (ישעי' א) אם יהיו המאיכם כשנים, הוה"י, כשגג ילבינו, יהו"ה, אם יאדימו כתולע, הוה"י, כצמור יהיו, יהו"ה, וכל הדינים של שכינה התחתונה נתלבנים מן השכינה העליונה, ע"כ: (זהר חלק ב-כז):

שם הוי' כולל הכל

הֶנֶךְ יָפֵה רַעֲיָתִי (א, טז) וגו'. אמר רבי שמעון בוא וראה שם הקדוש הוא כולל הכל, י' היא הכולל ספירת חכמה, ועולם הבא ההוא נברא ביו"ד, זה שכתוב (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להקשות את הגן, מהו עדן, זהו חכמה העליונה וזהו י' ונקרא אב, אב לכל, התחלת הכל, בית של הכל, שכתוב (משלי כד) בחכמה יבנה בית, וכתוב (תהלים קד) כלם בחכמה

עלמות שיר, כמו שכתוב (תהלים מז) על עלמות שיר, וזהו ביארנו מהו עלמות שיר, והיינו ככתוב ועלמות אין מספר ^[כח] מהו ועלמות אין מספר, כמו שכתוב (איוב כה) היש מספר לגדודיו, ומפני שאין להן מספר כתוב ועלמות אין מספר: (זהר חלק ב-רכז):

לפעמים צדיקים מתים מוקדם ורשעים מאוחר בשביל טובה

רבי יוסי אמר עד שֶהַמֶּלֶךְ בְּמַסְבוֹ נְרָדִי נָתַן רִיחוֹ (א, יב): בוא וראה כך דרכי הקדוש ברוך הוא, כאשר האדם מתדבק בו, והוא משרה שכינתו עליו, ויודע שלאחר זמן יחטא, הוא מקדים ולוקח ריח הטוב ממנו ומסלקהו מן העולם, זה שכתוב עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו, עד שהמלך, זה הקדוש ברוך הוא, במסבו, זה אותו האדם שנדבק בו והולך בדרכיו, נרדי נתן ריחו, הם מעשים טובים שבו, שבשבילם יסתלק מן העולם קודם זמנו, ועל זה אמר שלמה המלך (קהלת ח) יש הכל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים וגו', יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים, כמו שביארנו שבשביל מעשיהם הטובים מסלקם הקדוש ברוך הוא מן העולם קודם זמנם, ויש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים, שהקדוש ברוך הוא מאריך להם שנותיהם ומאריך אפו בהם, אלה בשביל שלא יתקלקלו, ואלה בשביל שיחזרו בתשובה, או בשביל שיצאו מהם בנים טובים: (זהר חלק א-נו):

הַנֶּהָר יִפֹּה דוֹדֵי אֶף זָעִים אֶף עַרְשֵׁנוּ רַעֲנָנָה: {יז} קָרוֹת בְּתֵינּוּ אַרְזִים (רוֹזִיטָנוּ) רַהֲיִטָנוּ בְּרוֹתֵים:

זהר שיר השירים

יהדו יופיעו ויהדו חונים, לא מתרחקים זה מזאת ולא נפרשים זה מזאת, ולפיכך כתוב ונהר יוצא מעדן, יוצא תמיד ואינו פוסק, זה שכתוב (ישעי' נח) וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו, ולפיכך כתוב רעיתי, ברצון של אחוה חונים באהדות השלימות, אבל כאן נקראת כלה, שכאשר בא המלך להתחבר עמה היא כלה, ככלה היא באה ממש, ולכך ב' תיקונים של בחינת נקבה מפרש שלמה, תקון הראשון בלשון נסתר, לפי שהיא נסתרת, ותקון השני מפרש יותר ולא בהסתר כל כך, ואחר כך תולה כל שבח השכינה בהאם שלמעלה, שכתוב אחת היא לאמה ברה היא ליולדתה, ומפני שאותה האם היא המעטרת לכלם, ורצון היו"ד לא נפק ממנה לעולם, לכך ניתן ברשותה כל החירות של עבדים, כל החירות של כלם, כל החירות המביאה מהילה להוטאים לטהר לכלם, שנאמר (ויקרא טז) כי ביום הזה יכפר עליכם וגו', ונאמר (ויקרא כה) וקדשתם את שנת החמישים שנה וגו' יובל היא, מהו יובל, כמו שכתוב (ירמ' יז) ועל יובל ישלח שרשיו, בשביל נהר החוה שבא ונמשך יוצא ובא תמיד ואינו פוסק: (זהר חלק ג-רצ):

עשית, ה' הראשונה זו ספירת בינה ונקראת אם, הכמה ההיא לא נתגלה ואינו נודע במקומו, ומשנתחבר בהאם נרמוז בהאם, וה' אלו נקראים שני בנים בן וכת שנתעטרים מן האם, ובשעה שהאם מנקת לשני הבנים בן וכת שהן זה נקראת תבונה, לפי שהכל נכלל באותן האותיות ב"ן וב"ת, הכל כלל אחד וזהו תבונה, בינה היינו בן יה, אב ואם שהם יה ובן שהוא ו' ביניהם, בספרו של רב המנונא סבא מובא, כי שלמה המלך תקון הראשון שהיה מגלה ואמר הַנֶּהָר יִפֹּה רַעֲיָתִי, מאותה אם העליונה הוא שאמר, ובתקון השני נקראת כלה שהיא השכינה שלמטה, ואלה האומרים ששני התיקונים לזאת השכינה שלמטה נאמרים, לא כן, כי ה' הראשונה לא נקראת כלה, רק ה' האחרונה נקראת כלה לזמנים ידועים, שהרי הרבה זמנים יש שהמלך אינו מתחבר עמה ומרוחק ממנה ועל אותו הזמן נאמר (ויקרא יח) ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב, וכאשר השכינה נטהרת והמלך יחפץ להתחבר עמה, אז נקראת כלה, ככלה ממש היא באה, אבל ביחוד אם העליונה ההיא לא נפקה התחברות של שניהם לעולם,

זיו הזהר

מעשיהם בתשובה ותפלה וצדקה מעבירים אותן מן הקדושה, וזה הענין שהשכינה תטהר, ונעשה יחוד קב"ה ושכינתיה להשפיע אליה די שפע מכל טוב לישראל.

[נט] כי מחמת חטאי ישראל יש כח לסמא"ל הטמא לקרב אליה למנוע ולהחשיך אור הקדוש הנשפע אליה מן התפארת עלמא דדכורא, וזהו שכתבו ורגן מפריד אלוף: וכאשר ישראל מטיבים

{א} אֲנִי זֹכֵרְךָ הַשָּׁרוֹן שׁוֹשְׁנֵת הָעֵמְקִים: {ב} כְּשׁוֹשְׁנָה
בֵּין הַזְּזוּזִים כִּן רַעֲיָתִי בֵּין הַבְּנֹת: {ג} כְּתַפּוּז בְּעֵצֵי הַיַּעַר
כִּן דּוֹרֵי בֵּין הַבְּנִים בְּצִלּוֹ זְמוֹתַי וַיִּשְׁבְּתִי וּפְרִי מִתּוֹק

חביבות כנסת ישראל

"אֲנִי חֲבֻצֶלֶת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשְׁנֵת הָעֵמְקִים"
פתח רבי שמעון ואמר, בוא וראה, כמה חביבה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שהקדוש ברוך הוא משבח אותה, והיא משבחתו תמיד, וכמה שבחות וזמירות מכינה אליו תמיד להקדוש ברוך הוא, אשרי חלקם של ישראל שנאהזים בו בהגורל של חלק הקדוש ברוך הוא, כמו שכתוב **"כִּי חֵלֶק ה' עִמּוֹ וְגו'"** (דברים לב, ט).

לבאר המכוון שהמלכות היא לבסוף העשר ספירות, או הפירוש שהמלכות שורשה בחכמה שנקרא עומק הכל, כידוע דאבא יסד ברתא, והעמקים היינו חכמה ובינה.

מי הם העמקים, כמו שכתוב **"מִמְעַמְקִים קָרָאתִיךָ ה'"** (תהלים קל, א), **"חֲבֻצֶלֶת הַשָּׁרוֹן"**, **"חֲבֻצֶלֶת"** ממוקם ההוא שהשפעת הנחלים יוצא ואינו נפסק לעולם^[ג].

פירושים לשושנת העמקים

"שׁוֹשְׁנֵת הָעֵמְקִים", שושנה ממקום ההוא שנקרא עומק של הכל, נסתר מכל הצדדים, בוא וראה בתחלה ירוקה כחבצלת שהעלים שלה ירוקים, ואחר כך שושנה אדומה כגונים אחרים, שושנה בששה עלים, שושנה שנשתנית מגון לגון ומחלפת צבעיה^[ג] שושנה, בתחלה חבצלת, בשעה שמשתוקקת להזדווג עם המלך נקראת חבצלת, ולאחר שנדבקה בו בהמלך באותן הנשיקות נקראת שושנה, לפי שכתוב **"שִׁפְתוֹתַי שׁוֹשְׁנִים"**, **"שׁוֹשְׁנֵת הָעֵמְקִים"**, שהיא מחלפת צבעיה פעמים למובה ופעמים לרעה, פעמים לרחמים ופעמים לדין. (זהר חלק א-רכא).

כנסת ישראל משוררת למלך

"אֲנִי חֲבֻצֶלֶת הַשָּׁרוֹן", זו כנסת ישראל, העומדת ביופי הדרה כגן העדן, **"הַשָּׁרוֹן"**, שהיא משוררת ומשבחת למלך העליון.

חבצלת השרון

המלכות שיונקת מבינה

דבר אחר **"אֲנִי חֲבֻצֶלֶת הַשָּׁרוֹן"**, שחפצה לינוק מהשפעת נחל העמוק מקור הנחלים^[א], כמו שכתוב **"הַדָּר הַפְּרָמֵל וְהַשָּׁרוֹן"** (ישעיהו לה, ב), **"שׁוֹשְׁנֵת הָעֵמְקִים"**, העומדת בעומק של הכל יש

[ג] פירוש כי קודם הזדווגותה עם התפארת מראה ירוק דומה יותר לתכלת המורה על דין, ואחר הזדווגותה נעשית אדומה בתערובות גונים אחרים, היינו שהגבורות שבה נמתקות על ידי קבלתה השפע מן התפארת הכולל ששת הספירות, ומחלפת צבעיה כפי ענין השפע שמקבלת מן ששת הספירות כי כל גוון מורה על ענין שפע אחרת.

[א] זו השפע הנובעת מן יחוד חכמה ובינה.
[ב] יש לבאר המכוון שהמלכות היא לבסוף העשר ספירות, או הפירוש שהמלכות שורשה בחכמה שנקרא עומק הכל, כידוע דאבא יסד ברתא, והעמקים היינו חכמה ובינה.
[בב] כאן בודאי הפירוש שהחבצלת היינו המלכות נאצלה מן החכמה אשר השפע שלו אינו פוסק לעולם לקיום העולמות.

כדמיון העליונה, ושושנה המעלה ריח נתברר מכל שאר שושנים שבעולם שאין כן אלא זאת העולה בין החוחים, וזו מריחה כראוי, ועל כן זרע שבעים זגים שנעשו שבעים נפש והכניסם בין החוחים, ואותן החוחים מיד כשבאו אותן הזגים שמה העלו ענפים ועלים ומשלו על העולם, ואז פרחה השושנה ביניהם, וכיון שרצה הקדוש ברוך הוא להוציא השושנה ולקטף מביניהם, אז יבשו החוחים ונשלכו ספו תמו ולא נחשבו מאומה. (זוהר חלק ב-קפמ):

עם ישראל יש בהם הרבה דברים כמו שושנה

רבי אלעזר אמר "בְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחֻחִים", מהו שושנה, זו כנסת ישראל, מה שושנה שהיא בין החוחים יש בה אדום ולבן, אף כנסת ישראל יש בה דין ורחמים, מה שושנה יש בה י"ג עלים, אף כנסת ישראל יש בה י"ג מדות הרחמים הסובבות לה מכל צדדיה... כוס של ברכה צריך להיות על המש אצבעות ולא יותר, כדמיון השושנה שיושבת על חמשה עלים חזקים כעין המש האצבעות ^[7] ושושנה זו היא כוס של ברכה: (זוהר חלק א-א).

השכינה משבחת למלך וממשלת אותו לתפוח דוקא

"בְּתַפּוּחַ בְּעֵצֵי תֵּיעַר בֶּן דָּוִד בֵּין הַבָּנִים בְּצֵלוֹ הַמֶּדֶתִי וַיִּשְׁבַּתִּי וּפְרִיֹו מְתוּק לְחַבִּי". פתח רבי חייא ואמר "בְּתַפּוּחַ בְּעֵצֵי תֵּיעַר בֶּן דָּוִד בֵּין הַבָּנִים", מקרא זה ביארו החברים, אמנם כמה חכימה כנסת ישראל

כנסת ישראל היא כשושנה בין החוחים

"בְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחֻחִים בֶּן רַעֲיָתִי בֵּין הַבָּנוֹת". פתח רבי יוסי ואמר "בְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחֻחִים", זו כנסת ישראל, והרי ביארנו שהקדוש ברוך הוא משבח לה לכנסת ישראל, ואהבתו של הקדוש ברוך הוא אליה להתדבק בה, ולכן מי שנושא אשה צריך לשבח לו להקדוש ברוך הוא ולשבח לה לכנסת ישראל, שהרי למדנו בכל נצרך להראות עשיה, כמו שאיש הזה מתדבק בבת זוגו ואהבתו אליה, כך כאשר הוא בא לעבוד לפני המלך הקדוש הוא יכול לעורר זיווג אחר, שהרי הקדוש ברוך הוא אהבה שלו להתדבק עם כנסת ישראל, ומי שמעורר הדבר הקדוש ברוך הוא מברך אותו, וכנסת ישראל מברכת אותו, וזה נתבאר, ועל כן שבחו של הקדוש ברוך הוא שמשבח לה לכנסת ישראל שהיא "בְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחֻחִים", שהיא משובחת ועולה על הכל, כך כנסת ישראל בין שאר העמים, לפי שהיא עולה ומעומרת על הכל, והיינו שושנה בין החוחים, ואתרג בין החוחים, להראות שבחה של כנסת ישראל על הכל: (זוהר חלק ג-לו):

דוקא השושנה שבין החוחים ריחה טוב מאוד

עוד אמר רבי יוסי "בְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחֻחִים בֶּן רַעֲיָתִי בֵּין הַבָּנוֹת", רצה הקדוש ברוך הוא לעשותם לישראל כדמיון שלמעלה, ולהיות שושנה אחת בארץ

לפני הקדוש ברוך הוא שהיא משבחת ולכך, כאן יש לעיין, מפני מה משבחת לו בתפוח ולא בענין אחר, או בגונים או בריח או בטעם, אבל כיון שכתוב תפוח, בכל היא משבחת לו, בגונים בריח ובטעם, מה תפוח הוא רפואה לכל, אף הקדוש ברוך הוא רפואה לכל, מה תפוח נמצא בגונים שונים כמו שביארנו ^[לה] אף הקדוש ברוך הוא נמצא בגונים עליונים, מה תפוח יש בו ריח נעים מכל שאר עצים, אף הקדוש ברוך הוא כתוב בו **וְרִיחַ לוֹ פְּלִבְנוֹן** (הושע יד, ז), מה תפוח טעמו מתוק, אף הקדוש ברוך הוא כתוב בו **חֶפְזוֹ מִמֶּתְקִים**, והקדוש ברוך הוא משבח לה לכנסת ישראל כשושנה, והרי ביארנו הענין מפני מה כשושנה וזה נתבאר.

בצל ה' חמדתי מזמן אברהם ויצחק
 פתח רבי אלעזר ואמר **בְּתַפּוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר וְגו'**. **בְּתַפּוּחַ**, זה הקדוש ברוך הוא, שהוא נחמד ונתעטר בגונים מכל שאר העצים, שאין נמצא בדומה לו, ניכר הוא מהכל, ניכר הוא שאין אחר כמוהו, לפיכך **בְּצֵלוֹ חִמַּדְתִּי**, בצלו ולא בצל אחר, בצלו ולא בצל מושלים אחרים, **חִמַּדְתִּי**, מאיזה זמן, מן היום שהיה אברהם בעולם, שהוא השתוקק ואהב לו להקדוש ברוך הוא באהבה, כמו שכתוב **אֲבָרְחָם אֶחְבִּי** (ישעיהו מא, ח), **וּפְרִיזוֹ מִתּוֹק לְחֶבִי**, זה היה יצחק שהוא פרי קדוש:

מזמן יעקב ויוסף

דבר אחר **בְּצֵלוֹ חִמַּדְתִּי וַיִּשְׁכַּבְתִּי**, זה יעקב, **וּפְרִיזוֹ מִתּוֹק לְחֶבִי**, זה יוסף הצדיק שעשה פירות קדושים בעולם, ועל כן כתוב אלה תולדות יעקב יוסף, שכל אותן תולדות יעקב ביוסף הצדיק נתקיימו, והוא העמיד תולדות כעין כלם, ולכך נקראים ישראל על שם אפרים, שנאמר **הֲבֵן יִקִּיר לִי אֶפְרַיִם וְגו'** (ירמיהו לא, יט):

אברהם דומה לתפוח

דבר אחר **בְּתַפּוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר**, זה אברהם שיש לדמותו לתפוח, שהעלה ריחות ונרשם באמונה שלימה על כל בני דורו, נרשם לאחד למעלה ונרשם לאחד למטה, שנאמר **אֶחָד הָיָה אֲבָרְחָם** (יהווקאל לג, כד), מה הטעם שהיה אחד, לפי שלא

יחוד כשיש הרבה צדיקים בעולם

רבי יהודה אמר, בזמן שיש הרבה צדיקים בעולם, כנסת ישראל תעלה ריחות טובים, ונתברכת ממלך הקדוש, ופניה מאירים, ובזמן שהרבה רשעים בעולם, כביכול כנסת ישראל אינה מעלה ריחות טובים, וטועמת מצד אחר מרירות, בכך כתוב **הַשְּׁלִיף מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ וְגו'** (איכה ב, א), ופניה חשוכים, רבי יוסי אמר בזמן שהרבה צדיקים בעולם כתוב **שְׂמַאלוֹ תַּחַת לְרַאשֵׁי וַיְמִינֵוֹ תַּחְבֶּקְנֵי**, ובזמן שהרבה רשעים בעולם כתוב **הַשֵּׁיב אַחֲרָיִם וַיְמִינֵוֹ** (שם ב, ג), רבי חזקיה אמר מכאן **וְנִרְגַּז מִפְּרִיד אֶלֶף** (משלי מז, כח), כלומר מפריד המלך מן המלכה: (זהר חלק ג-עד).

מעשיו של הקדוש ברוך הוא, כלן אחד בסוד אחד, וכאשר יורדות לעולם הזה, כלן נפרשות בגונים של זכר ונקבה, והן זכר ונקבה מחוברות ביחד, ובוא וראה תשוקת הנקבה אל הזכר עושה נפש, ותשוקת הזכר אל הנקבה עושה נפש, והרצון של תשוקת הזכר אל הנקבה עם התחברותו בה מוציא הנפש, והתכללות תשוקת הנקבה היא לקבלת הנפש, ונכללת תשוקה שלמטה בתשוקה שלמעלה, ונעשין רצון אחד בלי פירוד, ואז הנקבה מקבלת הכל ונתעברת מן הזכר, ותשוקות שניהם מתדבקות יחדו, ועל כן הכל נכלל זה בזה^[1], וכאשר הנשמות יוצאות זכר ונקבה יחדו יוצאות, ולאחר שיורדות נפרשות, זה לצד אחד וזה לצד אחר, והקדוש ברוך הוא מזווגם אחר כך, ולא נמסר ענין הזיווג לאחר אלא שהוא ביד הקדוש ברוך הוא בלבדו, שהוא יודע זיווג שלהן לחבר אותן כראוי, אשרי לו לאיש שזוכה במעשיו הטובים והולך בדרך האמת, לפי שאז נתחבר נפש בנפש כמו שהיו בתחלה, שאם האיש זוכה במעשיו זה הוא אדם שלם כראוי, ולפיכך "וּפְרִיז מְתוֹק לְחֵבִי", שהוא בתיקון הטוב להתברך ממנו העולם, לפי שהכל תולה במעשה האיש, אם הוא זוכה או אינו זוכה. (זוהר חלק א-פה.)

ישראל הם חלקו של ה'

רבי יצחק פתח, "בְּתַפּוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר

היה אחר בעולם שנתעלה לאומנת הקדוש ברוך הוא כמו הוא, אמר לו רבי חזקיה והרי כתוב "וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּהָרֵן" (בראשית יב, ה), אמר לו הם לא היו עוד באותן מדרגות העליונות שנתעטר בהן אברהם, אחר כך אמר לו עוד שמעתי שלא נקרא אברהם אחד עד שנתעלה עם יצחק ויעקב, ונעשו כל השלשה אבות העולם, אז נקרא אברהם אחד, ואז נעשה כמו תפוח בעולם, רשום מכל בני העולם^[2] אמר לו יפה אמרת.

על שעת מתן תורה נאמר פסוק זה

דבר אחר "בְּתַפּוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר", זה הקדוש ברוך הוא, "בֶּן דָּוִד", זה הקדוש ברוך הוא, "בְּצִלוֹ", זה הקדוש ברוך הוא^[3] "הַמְדַתִּי וְיִשְׁבְּתִי", ביום שנגלה הקדוש ברוך הוא על הר סיני, וקבלו ישראל התורה ואמרו נעשה ונשמע, "וּפְרִיז מְתוֹק לְחֵבִי", אלו דברי התורה, שנאמר עליהם "וּמְתוֹקִים מְדַבֵּשׁ וְנִנְפֵת צוּפִים" (תהלים ימ"א).

נשמות הצדיקים פרות ה'

דבר אחר "וּפְרִיז מְתוֹק לְחֵבִי", אלו נשמות הצדיקים, שכלם פרי מעשיו של הקדוש ברוך הוא ועומדים עמו למעלה.

ענין מזווג זיווגים

בוא וראה, כל נשמות העולם, שהן פרי

[1] ובה מסביר להבין שטרם גזירת הקדוש ברוך הוא על הטיפה מה שתהיה ממנה יש בכחה להעשות או זכר או נקבה, ואומר עוד שכמו בזיווג הגשמי כן בזיווג הרוחני, שכאשר הנשמות יוצאות מן חכמה ובינה תפארת יוסיד למלכות הן גם כן באופן הזה שבתחלה הן כליטין מן ב' כחות של זכר ונקבה ביחד, ואחר כך נפרשים על פי השגחת הבורא.

[2] לזו כי הגונים של התפוח לבן אדם ירוק מורה על ג' המדות חד"ר, דהיינו אברהם יצחק יעקב.

[3] לזו ג' פעמים הקדוש ברוך הוא, הראשון מרמז על התפארת מדת הרחמים שהוא התכללות של חסד וגבורה כעין גונים של התפוח, השני מרמז על החסד כי דודי הוא לשון אהבה, השלישי מרמז על הבינה אמא עלאה הפורסת צל של סכת שלום על כנסת ישראל.

”שִׁפְתוֹתַי שׁוֹשְׁנִים”, ולפיכך אמרה כנסת ישראל ”יִשְׁקְנֵי מִנְשִׁיקוֹת פִּיהוּ”, לפי שנכללת בשושנים בשתי שפתים שלו: (זוהר חלק ג-רפו):

עוד אמר רבי יצחק ”כְּתַפּוּחַ בְּעֵצֵי תֵיעַר וְגו’”. ”כְּתַפּוּחַ” ולא תפוח, כתפוח שנפרש בגווניו, ובגונים הוא התקשרות הענין, זהו שכתוב ”וְעַל דְּמוּת הַכֶּפֶא דְּמוּת כְּמֵרָאָה אָדָם” (יחזקאל א, כו), כמראה אדם ולא מראה אדם. (זוהר חלק ב-קכב).

ענין ענני הכבוד

עוד אמר רבי יצחק, ”בְּצֵלוֹ חֲמֻדָּתִי וְיִשְׁבְּתִי וְגו’”, בוא וראה על כל החסד שעשה הקדוש ברוך הוא לישראל, קשר עמהם ז’ ענני כבוד^[מא], וקשר אותם בכנסת ישראל, שהרי הענן שלה נקשר בששה עננים אחרים, ובכל ז’ העננים הלכו ישראל במדבר, מה הטעם, לפי שכלם קשר של האמונה הם, ועל כן ”בִּפְסַח תִּשְׁבוּ שְׁבַעַת יָמִים” (ויקרא כג, מב), ומה ענין זה לזה, אלא מפני שכתוב ”בְּצֵלוֹ חֲמֻדָּתִי וְיִשְׁבְּתִי וּפְרִיזוּ מִתּוֹק לְחֵיבִים^[מב] וצריך כל איש להראות עצמו שיושב תחת צל האמונה, ובוא וראה כל אותן השנים שאהרן היה קיים היו ישראל בצל האמונה תחת אותן העננים. (זוהר חלק ג-קג).

המשכן נעשה על ידי בעלאל

רבי שמעון אמר ”בְּצֵלוֹ חֲמֻדָּתִי וְיִשְׁבְּתִי וְגו’”. ”בְּצֵלוֹ” זה בעלאל, שהוא הכין המשכן ועשה אותו, שנאמר ”חֲמֻדָּתִי וְיִשְׁבְּתִי”

וגו’”. אשרי חלקם של ישראל מכל העמים עכו”ם, שהרי כל שאר העמים ניתנו לשרים הממונים בממשלה עליהם, וישראל קדושים אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא, שלא מסרם הקדוש ברוך הוא לא למלאך ולא למושל אחר, אלא הוא בחר אותם לחלקו, זהו שכתוב ”כִּי חֵלֶק ה’ עִמּוֹ” (דברים לב, ט), וכתוב ”כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לֹא יָהּ” (תהלים קלה, ד). ”כְּתַפּוּחַ בְּעֵצֵי תֵיעַר”, מה תפוח נפרש בגווניו מכל שאר עצי השדה, כך הקדוש ברוך הוא נפרש ונתעלה על כל חילות העליונים והתחתונים, ולפיכך ה’ צבאות שמו, אות הוא בכל הצבא שלמעלה.

המלך נמשל לתפוח והמלכה לשושנה

בוא וראה הקדוש ברוך הוא נמשל לתפוח שיש בו ג’ גונים, כנסת ישראל נמשלה לשושנה, איזו שושנה, אמר רבי אבא שושנה סוגה, סתם שושנה הנכללת בששה עלים, שושנה זו גונים שלה לבן ואדום, והיא כולה בשני גונים אדום ולבן, כך היא כנסת ישראל^[מג], הקדוש ברוך הוא כתפוח, כנסת ישראל כשושנה, שכך אמרה כנסת ישראל ”תַּחַת הַתַּפּוּחַ עוֹרְרֵי תֵיד”, ”תַּחַת הַתַּפּוּחַ”, באיזה מקום הוא, אלא אלו האבות כמו שאמרנו, ר’ יוסי אמר זה היובל^[מג] אבא אמר הכל נכון, אמנם אלו האבות שאמרנו הלא הם ג’ הגונים המחוכרים בתפוח, ר’ יצחק אמר באיזה מקום נכללת כנסת ישראל בשושנה, באותן נשיקות האהבה שמתחברת במלך העליון לוקחת שני שושנים, כמו שכתוב

[מא] היינו הארת ז’ הספירות מן בינה עד מלכות.
[מב] שזה רמז על מצות סוכה דהיינו צל הבינה אלא עלאה החופפת על בניה.

[מג] רצה לומר בגונים של חסד וגבורה.
[מ] רבי יוסי רוצה לומר דהיינו הבינה, לפי שכתוב אחר כך ”בְּצֵלוֹ חֲמֻדָּתִי וְיִשְׁבְּתִי”.

לְחֻכֵּי: {ד} הֵבִיאֲנִי אֶל בֵּית הַיֵּיץ וְדָגְלוּ עָלַי אֲהַבָּה: {ה} סִמְכוֹנֵי בְּאֲשִׁישׁוֹת רַפְדּוֹנֵי בְּתַפְּוּחִים כִּי זוֹלַת אֲהַבָּה אֲנִי: {ו}

זוהר שיר השירים

זה הרי נתבאר יפה, אמנם כנסת ישראל אומרת כך בגלות, "סִמְכוֹנֵי", מהו "סִמְכוֹנֵי", אלא מי שנופל נצרך לתמוכו, זהו שכתוב "סִמְכוֹנֵי ה' לְכָל הַנְּפֹלִים וְגו'" (תהלים קמה, יד), ולפיכך כנסת ישראל שנפלה, שנאמר "נְפֹלָה לֹא תִזְכֶּינָה קִוּם" (עמוס ה, ב), נצרכה לסמוך לה^[מז] והיא אומרת "סִמְכוֹנֵי", למי אומרת, לישראל בניה שהם בגלות עמה, ובמה, "בְּאֲשִׁישׁוֹת", אלה הם האבות^[מח] שהם נמלאים תחלה מאותו יין טוב המשומר, וכאשר הם נמלאים הרי ברכות נמצאות אצלה על ידי מדרגה אחת שנקראת צדיק^[מח] ומי שיודע לייחד שם הקדוש, אף על פי ששפע הברכות לא נמצא בעולם, הוא סומך ותומך לה לכנסת ישראל בגלות, "רַפְדּוֹנֵי בְּתַפְּוּחִים", הכל אחד כמו שאמרנו^[מח] אבל זה סוד, אישישה מכנים היין, תפוח מפיג היין ומיישב הרצון,

שהמשכן נחמד הוא לשבת בו, הוא עשה חמדה לכנסת ישראל, וכנסת ישראל ישבה בצלו של אל, וזה הוא בצלאל, "וּפְרִיזוּ מְתוֹק לְחֵבִי", זה הוא שעושה פירות טובים בעולם^[מח] שנאמר "מִמְנוֹי פְּרִיזָה נִמְצָא" (הושע יד, ט), איזה הוא "פְּרִיזָה", אלו הן נשמות הצדיקים שהן פרי מעשיו של הקדוש ברוך הוא, שהנהר ההוא היוצא מעדן הוא מוציא וזורק נשמות לעולם^[מח] והן פירות של הקדוש ברוך הוא, ולפיכך פרי זה הוא כמו שאמרנו, בצלו, זה הוא בצלאל, ועל כן תיקון המשכן על ידי בצלאל היה. (זוהר חלק ב-רכג:)

כנסת ישראל אומרת פסוק זה בגלות
"סִמְכוֹנֵי בְּאֲשִׁישׁוֹת רַפְדּוֹנֵי בְּתַפְּוּחִים וְגו'". פתח רבי יהודה ואמר "סִמְכוֹנֵי בְּאֲשִׁישׁוֹת רַפְדּוֹנֵי בְּתַפְּוּחִים וְגו'", מקרא

זו זוהר

הנפלים, וסמ"ך היא הבינה וכו' עכ"ל.
[מז] זה ספירת היסוד, שאף על פי שהצדיק אבד ואין היחוד כראוי ושפע הברכות לא נמצא בעולם בדרך ישר להשכינה כמו שהיה קודם החרבן, מכל מקום מגיע להשכינה גם בגלות הארת השפע מן הצדיק בדרך נסתר להיות לה סמיכה ותמיכה.
[מו] פירוש שקורא להאבות שהן הספירות חסד גבורה תפארת בשם אישיות כיון שהן כלים הראשונים לקבל השפע מן הבינה שאותה השפע נקראת יין דמנטרא, כמו שאשישה שהיא גרבה דחמרא הוא כלי לקבלת יין הגשמי.
[מח] כי התפוח בשביל ג' הגונים שלו גם כן מורה על ג' הספירות חסד גבורה תפארת כמו האישיות, והחילוק ביניהם הוא שאישיות מורה על הכלים ותפוחים על העצמיות שהיא השפע פנימיות שלהן, ונראה לפי עניות דעתי שזהו גם כן המכיוון במה שאומר סוד החילוק בין אישיות לתפוחים, שאישיות לרואה חמרא, פירוש שהם כלים מיוחדים לקבלת שפע היין כל כלי וכלי בלבדו, אם כן יכול להיות באשישה שהיא כלי הגבורה יין המזיק

[מג] זה ספירת היסוד.
[מד] זו הבינה אמא עלאה, ואחר כך אותן הנשמות נעשין פירין דקודשא בריך הוא, פירוש של תפארת ויסוד המשפיעים אותן למלכות.
[מה] מאמר הזה מבאר יסוד ועיקר גדול באמונת ישראל ובעבודת ישראל בגלות, יען כי נמצא בזוהר הקדוש כמה פעמים שאין היחוד של תפארת ומלכות בגלות כראוי בסוד שכינתא בגלותא ובסוד הצדיק אבד, ואם כן יש לחשוב מה מועיל כונת היחודים בתפלות וברכות בזמן הגלות, לפיכך מבאר כאן רבי יהודה שחש וחלילה לחשוב ככה, ואומר בסוד זה הפסוק שהשכינה הקדושה שנקראת כנסת ישראל מבקשת מישראל תמיכה בגלות על ידי כונות היחודים בתפלות וברכות, כדי להמשיך אליה השפע מן האבות שהן ג' הספירות חסד גבורה תפארת שנשפע להם מן יחודא עלאה של חכמה ובינה הנקראים אבא ואמא: במקדש מלך מביא כאן, זה לשון מורנו זצוק"ל דע כי היודע לייחד יחודים משפיע שפע רב אל המלכות שהיא כמעט נופלת בגלות ועל ידי יחודים סומך אותה ומעמידה לפי שמושך לה שפע מהבינה בסוד סומך ה' לכל

שְׂמַאלוּ תַזוֹת לְרֵאשֵׁי וַיְמִינוּ תִזְבְּקֵנִי: {ז} הַשְּׂבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּזוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹת אוּ בְאֵיכוֹת הַשְּׂדֵה אִם תִּעֲרֹו וְאִם

זהר שיר השירים

הוא שנקרא בן זכר, לפיכך הוא בין צפון לדרום, ועל זה למדנו, מי שנותן מטתו בין צפון לדרום, יהיו לו בנים זכרים, שהרי הסוד ההוא שנקרא בן זכר הוא בין צפון לדרום, ה' העליונה בה תלויים צפון ודרום, ובן זכר ביניהם בסוד (יו"ה) [וא"ו]^[1]. ה' האחרונה מערב^[2], ועל זה למדנו, שמצד החכמה נאחו ותולה חסד העליון, ומצד הבינה תלויה הגבורה^[3], כדמיון זה נאחו הכל זה בזה, קרנות המזבח כמו כן הוסבו ובא לו לקרן דרומית מזרחית, שהדרום תוקפו במזרח, שהוא התחלת זריחת השמש^[4], ותוקף השמש עקרו הוא בהתחלה, מזרחית צפונית, כיון שהדרום לקח תוקפו של המזרח הוא מאיר לצפון, והצפון נכלל בדרום, שהרי השמאל נכלל בהימין, צפונית מערבית, שהרי המערב שהיא ה' האחרונה מקבלת מצפון^[5], ולכך

ועל כן אישיות ותפוחים, אישיות לרוות מיין, תפוחים ליישב הרצון שלא יזיק היין, וכל זה למה, "פי חולת אהבה אני" בגלות, ומי שמיחד שם הקדוש צריך ליחד דין בהרמים, ולהכליל אותם כראוי, להמתיק ולתקן הכל כראוי, וכוונת היחוד סומך לה לכנסת ישראל בגלות. (זהר חלק ג-מ).

סוד שם הוי' ברוך הוא

"שְׂמַאלוּ תַזוֹת לְרֵאשֵׁי וַיְמִינוּ תִזְבְּקֵנִי".
אמר רבי אלעזר למדנו שהשם הקדוש הוא התחלת הכל, עליון הכל, קדושת הכל, הכל נכלל בו, י' מזרח, הוא התחלת ההארה^[6], הולך ומשומטט ומוציא לדרום, ודרום יוצא, והוא תולה בהתחלת המזרח, ה' דרום^[7], ממנה יוצא דרום בעולם, שנכנס י' התחלת המזרח והוציא לדרום, ומן ה' תלויים דרום וצפון, וזה אשר ביניהם, י' מזרח, ה' דרום וצפון תלויים בה^[8], ו' באמצע, וזה

זו הזהר

ששניהם אמת, כיון שנכנס החכמה בהינה ועל ידי הדווגות הזאת יצא החסד לעולם.

[נא] עתה מפרש עוד לבל נחשוב שהחסד הוליד והוציא לשאר הספירות כמו שהינה הולידה והוציאה להחסד, לכך מבאר שלא כן הוא אלא שמן ה' הראשונה שהיא הבינה תלויים דרום וצפון דהיינו חסד וגבורה, וגם זה אשר ביניהם, היינו התפארת שמקורו הוא האות וא"ו משם הוי"ה והוא נקרא בן זכר, נמצא לפי זה סדר עמידתו, כתר חכמה ובינה למזרח, חסד לדרום, גבורה לצפון, תפארת באמצעותן כזה.

[נב] ברזא דוא"ו כצ"ל, ובזה איתא ברזא דיו"ה וקשה לפרשו בדוחק.

[נג] זו המלכות.

[נד] פירוש כמו שהחסד תולה על ידי קו בחכמה כן הגבורה תלויה על ידי קו בהינה.

[נה] פירוש שהחסד נאחז בחכמה.

[נו] פירוש שהמלכות עיקר בינה הוא מן גבורות ודינים.

ומעניש, גבורות ודינים בלתי ממותקות, אבל תפוחים מורה על התכללות של חסד גבורה תפארת דהיינו חסד דין ורחמים בכללות אחד כמו התפוח שמעורבים בו ג' הגונים יחד, ועל ידי זה נעשה התישבות הרצון שלא יזיק לעולם היין של ספירת הגבורה, וזהו שמטיק שכונת היחוד צריך להיות ליחוד דינא ברחמי בהתכללות להמתיק הדינים שיהפכו לרחמים.

[נט] היינו ספירת החכמה, ואומר אזיל ושאת ואפיק לדרום, כוונתו על ספירת החסד, כי החסד הוא קו החכמה, ולכך אמר אזיל ושאת, משמעו מרחק, כיון שאין החסד יוצא מן החכמה בסמיכות אלא באמצעות הבינה ורק הוא מחובר ותולה בקו בהתחלת המזרח דהיינו חכמה שהיא נקראת ראשית הבריאה.

[נז] עתה אומר שה"א הראשונה מן השם הוי"ה נקשרת בדרום, היינו שממנה יוצאה הדרום לעולם, פירוש שממנה יוצא ספירה הראשונה לעולם, שהוא ספירת החסד אשר בששת ימי המעשה שנברא בהם העולם, ומבאר עוד כונתו שהלא בתחלה אמר שהחסד תולדת החכמה ועתה אומר שהוא תולדת הבינה, לכך מפרש

תְּעוֹרְרוּ אֶת הָאֱהָבָה עַד שְׂתוֹפֵץ: (ס) {זו} קוֹל דְּוָדִי הִנֵּה זֶה בָּא מִדִּלְגָּ עַל הַהָרִים מִקַּפֵּץ עַל הַגְּבָעוֹת: {ט} דְּוָמָה דְּוָדִי

כלל אחד להתברך העולם. (זוהר חלק ג-קיה):

לעורר את מידת האהבה ויהי רצון המלך בשכינה

"הַשְּׂפָעֵתִי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם
בְּצַבָּאוֹת וגו'". אמר רבי שמעון "בְּצַבָּאוֹת",
זה המלך (משיח) שנקרא צבאות, "או
בְּאֵילוֹת הַשָּׂדֶה", אלו שאר חילות ומחנות
שלמטה, "אם תְּעִירוּ וְאִם תְּעוֹרְרוּ אֶת
הָאֱהָבָה", זה ימינו של הקדוש ברוך הוא
שנקראת אהב"ה, עד שתחפץ, זו השוכבת
לעפר ויהיה רצון המלך בה, זכאי זה מי
שיוכה לדור ההוא, אשרי חלקו בעולם הזה
ואשרי חלקו בעולם הבא: (זוהר חלק ב-ט).

השגחה על ישראל בעת הגלות

"דְּוָמָה דְּוָדִי לְצַבִּי אוֹ לְעַפְרֵי הָאֲיָלִים
הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחַר בְּתַלְנוּ וגו'". פתח רבי
יצחק ואמר "נִתְּנִיתִי מִשְׁפָּנִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא
תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם" (ויקרא כו, יא). זכאים
הם ישראל, שזכו שמשכון זה יהיה אצלם
מן המלך העליון, ובכל מקום שגלו ישראל
שכינה עמהם, שאף על פי שהם בגלות, בא
הקדוש ברוך הוא בכל ראש חודש ושבת
ומועד להשגיח עליהם, ולהסתכל במשכון
ההוא שיש לו אצלם, שהוא חמדה שלו,

צפון הולך למערב, מערבית דרומית, שהיא
הולכת להתחבר בדרום^[נז], כמו שהדרום
תולה במזרח ותוקפו הולך לראשונה אף כך
מערב הולך להתחבר בדרום, זהו שכתוב
"וְיָמִינוּ תִּתְּחַבְּרֵנוּ", ימינו זה הוא דרום, לפיכך
היא יונקת משני הצדדים מצפון ומדרום,
זהו שכתוב "שְׂמָאלוֹ תַּחַת לְרֵאשִׁי וְיָמִינוּ
תִּתְּחַבְּרֵנוּ", שמאלו זה הוא צפון, וימינו זה
הוא דרום.

המיטה צריכה לעמוד בין צפון לדרום והסוד בזה

וסוד זה למדנו שהקדוש ברוך הוא
נותן מטתו בין צפון לדרום^[נח], והיא נאחזת
לאותה המדרגה שנקרא בן בודאי^[נט],
ולכך יש להם לאנשים לתת מטתם בין
צפון לדרום, וכך למדני אבי, שבעבור זה
נותנים להם בנים זכרים, שהרי הוא היה
מתכוון כנגד אמונה שלימה העליונה בכל
השלימות לעומת הקדוש ברוך הוא, שהוא
בין צפון לדרום, ולעומת כנסת ישראל
שמאירה בין צפון לדרום, ולכך נותנים לו
בנים זכרים, ובכל נצרך להראות עשייה
כדמיון שלמעלה, וכמו שמראה העשייה
שלמטה כן גם נתעורר למעלה וזה נתבאר,
ועוד ביארנו בודאי שמטתו שלשלמה היא
בין צפון לדרום להתחבר בהגוף, ואז נעשה

[מז] מדרגה ומרגלותיה למערב וצדדיה בין צפון לדרום עכ"ל האריז"ל,
ומלשון הזהר דכאן מוכח כדבריו שכתב דהא בן דכר איהו בין צפון
לדרום, וידוע שהתפארת שהוא נקרא כן דכר ראשו למזרח שהוא
אבא, ורגליו למערב שהיא מלכות, וצדדיה בין צפון לדרום, עכ"ל.
[נט] פירוש שהמלכות מזדווגת עם התפארת שהוא בין צפון לדרום.

[נז] פירוש שהיא משתוקקת לקבלת שפע של חסדים.
[נח] פירוש זה התפארת כמבואר: במקדש מלך מביא כאן
שבשלחן ערוך אורח חיים סימן ר"מ כתב, יזהר ליתן מטתו ראשה
ומרגלותיה זה לצפון וזה לדרום כי כן הוא פירושו של בין צפון
לדרום, אבל האריז"ל כתב בספר הכוונות שצריך להיות ראשה

לְצַבִּי אוּ לְעַפְר הָאֵילִים הַזֶּה זֶה עוֹמֵד אֲזוּר פְּתִלְנוּ מִשְׁגִּיזוּ
מִן הַחֲלָלוֹת מִצִּיץ מִן הַחֲרָפִים: {י} עֲנֵה דוֹדִי וְאָמַר לִי קוֹמִי
כָּךְ רַעֲיָתִי יָפְתִי וְלִכִּי כָּךְ: {יא} כִּי הַזֶּה (הַסְתוּ) הַסְתִּי עֲבָר
הַגִּשְׁם וְזָלַף הַלֶּךְ לוֹ: {יב} הַנְּצַנִּים נִרְאוּ בְּאֶרֶץ עֵת הַזְּמִיר

זוהר שיר השירים

אַחַר פְּתִלְנוּ, זה כותל מערבי של בית המקדש, שאמר רבי יהודה מעולם לא זזה השכינה מכותל מערבי של בית המקדש: (ו'ג שמות ה:)"מִשְׁגִּיחַ מִן הַחֲלָלוֹת מִצִּיץ מִן הַחֲרָפִים", אמר רבי שמעון אלו הם החלונות של העינים ואזנים ונקבי החוטם והפה: (זוהר חלק ב-ק"ז).

השראת השכינה במשכן ובמקדש

"הַנְּצַנִּים נִרְאוּ בְּאֶרֶץ עֵת הַזְּמִיר הַגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאֶרְצֵנוּ". אמר רבי שמעון, מקרא זה יש לעיין בו, כיון שכתוב "נִרְאוּ בְּאֶרֶץ" מדוע כתב "נִשְׁמַע בְּאֶרְצֵנוּ", שהרי בארץ אחת די, אלא הנצנים אלו הם הנטיעות שעקרו הקדוש ברוך הוא ונטען במקום אחר^[1], ונתגדלו כהנטיעות שמוציאים פרחים, "נִרְאוּ בְּאֶרֶץ", שארץ הזאת נתברכת מהם כראוי, ואיזו היא זו ארץ הקדושה ארץ העליונה, זאת היא ארץ בודאי, "עֵת הַזְּמִיר הַגִּיעַ", העת לעקור ממשלת שרי האומות שלא ישלטו בישראל בשעה שהוקם המשכן, "וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאֶרְצֵנוּ", זו ארץ שלמטה שירשו ישראל על ידי יהושע, איזה הוא קול התור, זה הוא תייר העליון^[2], שנודווג עמה כאשר בנה שלמה בית המקדש למטה, ואז נתעטר

משל למלך שסרחה נגדו המטרונה, הוציאה מהיכלו, מה עשתה, לקחה עמה בנו, שהוא חמדת המלך ואהבת המלך, ולפי שעוד דעת המלך על המטרונה הניחו בידה, ובשעה שעולה רצון המלך על המטרונה ועל בנה, היה עולה על הגנות וירד על המדרגות והרים כתלים להסתכל ולהשגיח בין נקבי הכתלים עליהם, כיון שרואה אותם, מתחיל לבכות מאחורי חרכי הכותל, ואחר כך הולך לו, כך ישראל אף על פי שהם יצאו מהיכלו של המלך, משכון החוא לא עזבו, ולפי שרצון המלך על ישראל, הניחו משכנו עמחם, ובשעה שעולה רצון המלך הקדוש על שכינתו ועל ישראל, עולה על הגנות, (מְקַפֵּץ עַל הַגְּבָעוֹת) יורד מדרגות, ומרים כתלים להסתכל ולהשגיח בין חרכי הכותל עליהם, כיון שרואה אותם מתחיל לבכות, זהו שכתוב "דוֹמָה דוֹדִי לְצַבִּי אוּ לְעַפְר הָאֵילִים", לקפץ מן כותל לגג ומן גג לכותל, "הַזֶּה זֶה עוֹמֵד אַחַר פְּתִלְנוּ", בכתי כנסיות ובכתי מדרשות, "מִשְׁגִּיחַ מִן הַחֲלָלוֹת מִצִּיץ מִן הַחֲרָפִים", להסתכל ולהשגיח עליהם: (זוהר חלק ג-ק"ד):

מעולם לא זזה שכינה מכותל המערבי
עוד אמר רבי יצחק "הַזֶּה זֶה עוֹמֵד

זוהר זוהר

[1] המקדש בימי שלמה היה הזיווג של תפארת ומלכות בשלמות היותר גדול.

[2] אפשר כונתו על ענין ז' מלכין דמיתו עד וימלך הדר, שנשאר ההתקיימות במדת המלכות שנקראת ארץ העליונה.

[3] א] זה התפארת כח הקול, והמלכות כח הדבור, ובנין בית

ברוך הוא שלא נמצא בעולם עד שנברא האדם, כיון שנמצא אדם הכל נמצא: (זוהר חלק א-צו).

הגיע העת לשיר ולזמר

רבי יוסי אמר "הנצנים נראו בארץ", זה הוא סוד ששת המדרגות (אברהם יצחק יעקב יכין ובוועז ויוסף) כלהו נראו בארץ^[כב], לפי שהן תמונות להתראות בזאת המדרגה, "עת הזמיר הגיע", שהרי אז משכחת ומשוררת, כמו שכתוב "למען יזמרך כבוד ולא ידם" (תהלים ל,ג), ולפיכך נקראת מזמור, כמו שלמדנו במה שכתוב מזמור לדוד, היינו ששרתה עליו השכינה בתחלה, וזהו שכתוב "עת הזמיר הגיע", רבי חייא אמר מפני שאז הגיע העת לשבח: (זוהר חלק א-לט);

אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן

רבי שמעון אמר "הנצנים נראו בארץ" וגו'. "הנצנים", אלו הם האבות שעלו במחשב"ה, ונכנסו בעולם הב"א ונגנזו שם, ומשם יצאו בהסתר ונגנזו תוך נביא"י האמ"ת, נולד יוס"ף ונגנזו בו, נכנס יוסף בארץ הקדושה והקים אותם שם, ואז נראו בארץ ונתגלו שם, ומתי נראים, בשעה שנראה קשת בעולם, שהרי בשעה שהקשת נראה אז הם נתגלים, ובשעה ההיא "עת הזמיר הגיע", שהגיעה העת להכרית הרשעים מן העולם, ולמה ניצולים,

הקדוש ברוך הוא בכרתיו כחתן ככלה, כמו שכתוב "צאנה וראינה בנות ציון במקל שלמה וגו'", בספר האגדות אומר קול התור זו תורה שבעל פה, כי התורה שבכתב נקראת תורה סתם, תורה שבעל פה נקראת תור, כמו שכתוב ויקר ויקרא, זה בשלימות והשנית לא כן, ואני דורש כמו שנתבאר וכך הוא: (זוהר חלק ג-ד);

כשנברא האדם כל הכחות של הארץ נתגלו

רבי חייא אמר "הנצנים נראו בארץ". כאשר ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, נתן בארץ כל הכח הראוי לה, הכל היה בארץ, ולא הוציאה פירות בעולם עד שנברא האדם, כיון שנברא האדם הכל נתגלה בעולם, והארץ גלתה פירותיה וכחותיה שנממנו בה, כדמיון זה השמים לא נתנו הכחות לארץ עד שבא האדם, זהו שכתוב "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וגו' כי לא המטיר וגו' ואדם אין לעבד את האדמה" (בראשית ב, ה), צפונים היו כל אותן התולדות ולא נתגלו, ושמים נעצרו שלא המטירו על הארץ, לפי שאדם אין, שעוד לא נמצא ולא נברא, והכל נתעכב בשבילו, כיון שנראה האדם מיד "הנצנים נראו בארץ", וכל כחות הצפונים נתגלו וניתנו בה, עת הזמיר הגיע, שנתתקן תיקון של תשבחות לומר לפני הקדוש ברוך הוא, מה שלא נמצא טרם שנברא האדם, "וקול התור נשמע בארצנו", זה דבר הקדוש

היינו עולם החכמה אצילות, בעלמא דאתי היינו עולם הבינה בריאה, נביאי קשוט היינו נצח והוד, יוסף זה היסוד, ארעא קדישא זו המלכות, ומי שיזכה בין כוונת

[כב] פירוש שכל ששת הספירות חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד משפיעין למלכות שנקראת ארץ: * זה המאמר עמוק מאד וקשה להביא כאן הביאורים של מפורשי הזהר, לכן ארשום בדרך רמז לדעת ולהבין שאבן היינו חסד גבורה תפארת, במחשבה

הַגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹרָה נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ: {יג} הַתְּאַנָּה חֲנֻטָּה פְּגִיָּה
 וְהַגְּפָנִים סְמָדָר נָתַנּוּ רִיזוֹ קוֹבֵי (לכ"י) כָּךְ רַעֲיָתִי יָפְתִי וּלְכִי
 לָךְ: {ס} {יוד} יוֹנְתִי בְּזוֹגָי הַסְּלַע בְּסִתֵּר הַמְּדַרְגָּה הַרְאִינִי אֶת
 מַרְאֵיךְ הַשְּׂמִיעֵינִי אֶת קוֹלְךָ כִּי קוֹלְךָ עָרַב וּמַרְאֵיךְ נְאוּהָ:
 {ס} {טו} אֲזוּזוֹ לָנוּ שְׁוַעְלִים שְׁוַעְלִים קְטָנִים מִזּוֹבְלִים פְּרָמִים
 וּכְרַבִּינּוֹ סְמָדָר: {טז} דוּדֵי לִי וְאֲנִי לוֹ הָרַעָה בְּשׁוֹשְׁעִים: {יז}

**רק קול העוסקים
 בתורה נשמע למעלה**

"יוֹנְתִי בְּחַגְוֵי הַסְּלַע בְּסִתֵּר הַמְּדַרְגָּה
 וגו'". אמר ר' יוסי יונתני, זו כנסת ישראל,
 מה יונה אינה עוזבת בן זוגה לעולם, אף כך
 כנסת ישראל אינה עוזבת להקדוש ברוך
 הוא לעולם, "בְּחַגְוֵי הַסְּלַע", אלו תלמידי
 חכמים שאין נמצאים במנוחה בעולם
 הזה, בסתר המדרגה, אלו תלמידי חכמים
 הצנועים, שבהם חסידים יראי הקדוש ברוך
 הוא, והשכינה לא סרה מהם לעולם, ואז
 הקדוש ברוך הוא תובע בשבילם לכנסת
 ישראל ואומר, "הַרְאִינִי אֶת מַרְאֵיךְ הַשְּׂמִיעֵינִי
 אֶת קוֹלְךָ כִּי קוֹלְךָ עָרַב", שאין קול נשמע
 למעלה אלא הקול של אותם העוסקים
 בתורה, ולמדנו כל אותם העוסקים בתורה
 כלילה צורתם נחקקין למעלה לפני הקדוש
 ברוך הוא, והקדוש ברוך הוא משתעשע
 בהם כל היום ומסתכל בהם, וזה הקול עולה
 ובוקע כל אותן הרקיעים, עד שעולה לפני
 הקדוש ברוך הוא, בכך כתוב "כִּי קוֹלְךָ עָרַב
 וּמַרְאֵיךְ נְאוּהָ". (זוהר חלק ג-סא).

בריאת העולמות במחשבה

"דוּדֵי לִי וְאֲנִי לוֹ הָרַעָה בְּשׁוֹשְׁעִים".
 אמר רבי שמעון, בשעה שעלה במחשבה

לפי שהנצנים נראו בארץ, ולולי שנראו לא
 נשארו הרשעים בעולם והעולם לא נתקיים,
 ומי מקיים העולם וגורם להאבות שיתגלו,
 קול התינוקות לומדי התורה, ובשביל אותן
 הילדים ניצל העולם: (זוהר חלק א-ב:)

הכל בזכות ישראל

רעיא מהימנא

"הַתְּאַנָּה חֲנֻטָּה פְּגִיָּה וְהַגְּפָנִים סְמָדָר
 נָתַנּוּ רִיחַ וְגו'". אמר רעיא מהימנא ישראל
 נקראים עץ גדול וחזק, ומזון לכל בו, בו
 התורה שהיא מזון למעלה, בו תפלה שהיא
 מזון למטה, ואפילו מלאכים אין להם מזון
 אלא על ידי ישראל, כי לולא שישראל
 עוסקים בתורה לא היה יורד להם מזון
 מצד התורה שנמשלה לעץ, זהו שכתוב
 "עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ" (משלי ג, יח)..
 גם מים לא היו יורדים מלמעלה, והחמה
 שהוא אש לא היה יורד לבשל פירות העץ,
 אלא הכל בשביל ישראל, ולפיכך נאמר
 בישראל "הַתְּאַנָּה חֲנֻטָּה פְּגִיָּה", אלו בעלי
 מצות, והגפנים נתנו ריח, כאשר פותחים
 בתשובה, ואז מיד נאמר בישראל "קוֹמֵי לָךְ
 רַעֲיָתִי יָפְתִי וּלְכִי לָךְ" מן הגלות: (זוהר חלק
 ב-קכא).

ודודי לי מפני שהוא מנהיג עולמו בשושנים, מה שושן יש בו ריח והוא אדום, מוצקין אותו והוא מתהפך ללבן, ולעולם ריחו לא זו, כך הקדוש ברוך הוא מנהיג עולמו בדרך זה, שאלמלא כן לא יתקיים העולם בשביל האדם החוטא, והחוטא נקרא אדום, כמה דאת אמר "אִם יִהְיוּ חַטָּאִיכֶם בְּשָׁנִים וּגו'" (ישעיהו א, יח), מקריב קרבנו לאש שהוא אדום, זורק הדם סביב למזבח שהוא אדום, מדת הדין אדום, מוצקין אותו ועולה העשן כלו לבן, ואז האדום נהפך ללבן, נהפך מדת הדין למדת הרחמים.. אמר רבי יצחק ועוד שהרי לעולם אודם ולבן נקרב והריח עולה משתיהן, מה השושן אדום ולבן כך ריח הקרבן, והקרבן מאדום ולבן הוא, בוא וראה מריח הקטרת שהסמנים מהם אדומים ומהם לבנים, כגון הלבונה שהוא לבן, מר דרור אדום, והריח עולה מאדום ולבן, ועל כן מנהיג עולמו בשושנים שהוא אדום ולבן, וכתוב "לְהַקְרִיב לִי חֶלֶב וְדָם" (יחזקאל מו, טו), כנגד זה אדם מקריב חלבו ודמו ומתכפר לו, זה אדום וזה לבן, מה השושן שהוא אדום והוא לבן אין מוצקין אותו לחזור כלו לבן אלא באש, כך הקרבן אין מוצקין אותו לחזור כלו לבן אלא באש, עכשיו מי שיושב בתעניתו ומקריב חלבו ודמו, אינו נצמק לחזור כלו לבן אלא באש, דאמר רבי יהודה מתוך תעניתו של אדם נחלשין אבריו וגובר עליו האש, וכאותה שעה צריך להקריב חלבו ודמו באותו האש, והוא הנקרא מזבח כפרה, והיינו דרבי אלעזר כשהיה יושב בתענית היה מתפלל ואומר: גלוי וידוע לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שהקרבתי לפניך חלבי ודמי, והרתחתי אותם בחמימות חולשת גופי, יהי רצון מלפניך שיהא הריח העולה מפי

לפני הקדוש ברוך הוא לברוא עולמו, עלו כל העולמות במחשבה אחת, ובמחשבה זו נבראו כלם, הדא הוא דכתיב "בְּלִמְךָ בְּחֶכְמָתָה עָשִׂיתָ" (תהלים קד, כד), ובמחשבה זו שהיא החכמה נברא העולם הזה והעולם שלמעלה, נטה ימינו וברא העולם של מעלה, נטה שמאלו וברא עולם הזה, הדא הוא דכתיב "אֶף יָדֵי יְפֹתָה אֶרֶץ וַיְמִינֵי טַפְחָהּ שָׁמַיִם קָנְתָה אֲנִי אֶלְיָהֶם יַעֲמְדוּ יַחְדָּו" (ישעיהו מה, יג), וכלם ברגע אחד נבראו, ועשה עולם הזה כנגד העולם של מעלה, וכל מה שיש למעלה יש כדוגמתו למטה, וכל מה שיש למטה יש כדוגמתו בים והכל אחד, ברא בעליונים המלאכים, וברא בעולם הזה בני אדם, וברא בים לזיתן, כמה דאת אמר "לְחֶפְרָ אֶת הָאֵהָל לְהִיֵּת אֶחָד" (שמות לו, יח).. בחר בעליונים ובחר בישראל, לעליונים לא קרא בנים, לתחתונים קרא בנים, הדא הוא דכתיב "בְּנֵי בְּכָרֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות ד, כב), הוא קרא להם בנים, והם קראו לו אב, דכתיב "כִּי אֶתָּה אָבִינוּ" (ישעיהו סג, טז), וכתוב "דוֹדֵי לִי וְאֲנִי לוֹ", הוא בחר בי ואני בחרתי בו, "הֲרַעָה בְּשׁוֹשָׁנִים", הוא רועה בשושנים אף על פי שהקוצים סביב להם, ואין אחר יכול לרעות בשושנים כמותו, דבר אחר "הֲרַעָה בְּשׁוֹשָׁנִים", מה שושן זה הוא אדום ומימיו לבנים, כך הקדוש ברוך הוא מנהיג עולמו ממדת הדין למדת הרחמים, כדכתיב "אִם יִהְיוּ חַטָּאִיכֶם בְּשָׁנִים בְּשָׁלֹגַ יִלְבִּינוּ" (ישעיהו א, יח).

האדום נהפך ללבן

פתח רבי אבא ואמר, "דוֹדֵי לִי וְאֲנִי לוֹ הֲרַעָה בְּשׁוֹשָׁנִים", מי גרם לי שאני לדודי

